

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI

**ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE VE EĞİTİMLERİNE YÖNELİK
ALGILAR**

Yüksek Lisans Tezi

Furkan ŞİMŞEK

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞAHİN

SAMSUN
2022

TEZ KABUL VE ONAYI

Furkan ŞİMŞEK tarafından, Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞAHİN danışmanlığında hazırlanan “ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE VE EĞİTİMLERİNE YÖNELİK ALGILAR” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	İmza	Sonuç
Başkan	Prof. Dr. XXXX XXXX Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ana Bilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi XXXX XXXX Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ana Bilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. XXXX XXXX Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ana Bilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret
Üye	Prof. Dr. XXXX XXXX Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ana Bilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret
Üye	Prof. Dr. XXXX XXXX Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ana Bilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

ONAY
... / ... / ...
Prof. Dr. Ali BOLAT
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım yüksek lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynaklarda gösterilenlerden oluştuğunu, enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi?

Evet

Hayır

İmza

... / ... / 2022

Furkan ŞİMŞEK

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı: ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE VE EĞİTİMLERİNE YÖNELİK ALGILAR

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 04.02.2022 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı: % 8

Tek kaynak oranı: % 1 çıkmıştır.

İmza

... / ... / 2022

Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞAHİN

ÖZET

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE VE EĞİTİMLERİNE YÖNELİK ALGILAR

Furkan ŞİMŞEK

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sosyoloji Ana Bilim Dalı,

Yüksek Lisans, /2022

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞAHİN

Bu yüksek lisans tezi Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olan Bilim ve Sanat Merkezlerinde özel eğitim hizmetleri kapsamında eğitim ve öğretim hizmeti alan özel yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretimlerine yönelik veli algı ve inanışlarını ortaya koymak için yapılan bir fenomenoloji çalışmasıdır. Velilerin algı ve inanışlarının neler olduğu öncelikle literatür ışığında ortaya konulmuştur. Daha sonra velilerin algı ve inanışlarının ne yönde olduğu ortaya konularak değerlendirilmiştir. Araştırma, katılımcılarla görüşmek suretiyle katılımcı görüşmelerinin derinlemesine incelenmesi ve görüşmelerden elde edilen verilerin analiz edilmesi ve yorumlanarak anlamlandırılması imkanını tanıyan nitel araştırma yöntemi şeklinde desenlenmiştir. Nitel araştırma modellerinden fenomenolojinin temel motivasyonu algı, düşünce ve tutum gibi olguların neler ifade ettiği. Yapılacak araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmak suretiyle katılımcılar ile görüşme sağlanarak veri toplama yolu seçilmiştir. Araştırmada betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmak suretiyle veri analizi yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda İstanbul ilinde bulunan Ataşehir, Kartal ve Maltepe Bilim ve Sanat Merkezlerinde özel eğitim hizmeti alan öğrencilerin velilerinden 18'i araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucu itibarıyla araştırma neticesinde elde edilen bulgular değerlendirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerine yönelik veli algı ve inanışları literatürdeki inanışlar ile uyumlu olmadığı görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Zeka, Yetenek, Özel Yetenek, Eğitim Algıları

ABSTRACT

PERCEPTIONS TOWARDS GIFTED STUDENTS AND THEIR EDUCATION

Furkan ŞİMŞEK

Ondokuz Mayıs University

Institute of Graduate Studies

Department of Sociology

Master, /2022

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Murat ŞAHİN

This master's thesis is a phenomenology study conducted to reveal the perceptions and beliefs of parents about the education and training of gifted students who receive education and training services within the scope of special education services in Science and Art Centers affiliated to the General Directorate of Special Education and Guidance Services of the Ministry of National Education. . First of all, the perceptions and beliefs of the parents were revealed in the light of the literature. Then, the perceptions and beliefs of the parents were revealed and evaluated. The research was designed as a qualitative research method, which allows for the in-depth examination of the participant interviews by interviewing the participants and the analysis and interpretation of the data obtained from the interviews. The main motivation of phenomenology, one of the qualitative research models, is what phenomena such as perception, thought and attitude express. In the research to be conducted, the method of data collection was chosen by interviewing the participants by using the semi-structured interview form developed by the researcher. Data analysis was used in the research by using descriptive analysis and content analysis. In this context, 18 parents of students receiving special education services in Ataşehir, Kartal and Maltepe Science and Art Centers in Istanbul constitute the study group of the research. As a result of the research, when the findings obtained as a result of the research are evaluated, it is seen that the parents' perceptions and beliefs about the education of gifted students are not in line with the beliefs in the literature.

Keywords: Intelligence, Talent, Special Talent, Education Perceptions

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Bu yüksek lisans çalışmasında gerek tez konusunun seçimi, gerek literatür taraması ve gerekse bilimsel araştırma sürecinin yürütülmesinde bana desteklerini esirgemeyen tez danışmanım ve kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞAHİN'e teşekkürü bir borç bilirim. Yüksek lisans tezimin yazılmasında vermiş olduğu destek ve yapmış olduğu yapıcı eleştirilerden ötürü kıymetli hocam Doç. Dr. Mahmut ÇİTİL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans tezime yapmış olduğu yapıcı eleştirilerinden dolayı Prof. Dr. Recep CENGİZ'e ayrıca teşekkür ederim.

Tezimde veri toplamak için düzenlemiş olduğum mülakat formumun hazırlanmasında desteklerini esirgemeyen kıymetli hocam Arş. Gör. Dr. Süreyya YÖRÜK'e teşekkür ederim.

Saha çalışması sürecinde gerek ilgisi gerekse yeni görüşmecilere ulaşmamda bana yardımcı olan Gülhan ATAMAN ÇAKMAKCI'ya teşekkür ederim.

Gerek maddi gerekse manevi olarak desteklerini esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

Furkan ŞİMŞEK

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
TABLolar DİZİNİ	xi
1.GİRİŞ	1
1.1.Özel Yeteneklilik.....	1
1.2.Tanımlar	1
1.3.Zekaya Yönelik Çalışmalar	2
1.3.1.Piaget Bilişsel Gelişim Kuramı	2
1.3.2.Gardner Çoklu Zeka Kuramı	3
1.3.3.Sternberg Zeka Kuramı.....	4
1.3.4.Sternberg ve Zhang'ın Beşgen Kuramı	5
1.3.5.Cohn'un Özel Yeteneklilik Modeli	6
1.3.6.Renzulli'nin Üç Halka Kuramı	6
1.3.7.Abraham Tannenbaum'un Yıldız Modeli.....	7
1.4.Tanımlama Araçları	8
2.EĞİTİME YÖNELİK YAKLAŞIMLAR	10
2.1.Felsefi Yaklaşımlar.....	10
2.1.2.Eğitim Felsefesi Akımları.....	10
2.1.2.1.Daimici Eğitim Felsefesi.....	10
2.1.2.2.Esasici Eğitim Felsefesi	11
2.1.2.3.İlerlemeci Eğitim Felsefesi	11
2.1.2.4.Yeniden Kurmacı Eğitim Felsefesi	12
2.1.2.5.Eğitim Programlarında Felsefi Temeller.....	13
2.2.Sosyolojik Yaklaşımlar	14
2.2.1.Algı ve Tutum.....	14
2.2.2.Kalıpyargılar ve İnanışlar	15
2.2.2.1.Özel Yetenekli Çocuklara ve Eğitimlerine Yönelik İnanışlar.....	15
2.2.2.2.Özel Yeteneklilerin Eğitimlerine Yönelik İhtiyaçları.....	19
2.2.2.3.Özel Yetenekliler ve Özel Eğitim	21

3.ÖZEL EĞİTİM KURUMLARI VE HİZMETLERİNE YÖNELİK FAALİYETLERİN TARİHÇESİ.....	23
3.1.Osmanlı Dönemi.....	23
3.2.Cumhuriyet Dönemi	24
3.2.1.Özel Eğitim Hizmetleri ile İlgili Kurumlar	31
3.2.1.1.Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.....	31
3.2.1.2.Özel Yeteneklilerin Geliştirilmesi Daire Başkanlığı.....	31
3.2.1.3.Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.....	32
3.2.1.4.Rehberlik ve Araştırma Merkezleri.....	32
3.2.1.5.Bilim ve Sanat Merkezleri	32
3.2.1.6.Araştırma, Geliştirme, Eğitim ve Uygulama Merkezi (ARGEM)	34
3.2.2.Okul ve Bilim ve Sanat Merkezi Farkı	35
3.3.Özel Yetenekli Çocukların Eğitimleri ile İlgili İstatistikler	36
3.3.1.BİLSEM İstatistikleri.....	36
3.3.2.BİLSEM Öğrenci İstatistikleri.....	37
3.3.3.BİLSEM Öğretmen İstatistikleri.....	38
3.4.Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları.....	38
3.5.BİLSEM Eğitim Programlarının Uygulanması	39
3.5.1.Uyum Programları	39
3.5.2.Destek Eğitim Programı.....	39
3.5.3.Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı	39
3.5.4.Özel Yetenekleri Geliştirme Programı	40
3.5.5.Proje Üretimi ve Yönetimi Eğitim Programı.....	40
3.6.Özel Yetenekli Çocuklara Yönelik Eğitim Uygulamaları.....	40
3.6.1.Birlikte Eğitim Stratejisi	40
3.6.2.Ayrı Eğitim Stratejisi	41
3.6.3.Zenginleştirme Stratejisi	41
3.6.4.Hızlandırma Stratejisi	41
3.6.4.1.Okula Erken Başlatma	41
3.6.4.2.Sınıf Atlama	42
4.ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE KAPSAMI	43
4.1.Araştırmanın Kapsamı.....	43
4.2.Araştırmanın Amacı	43
4.3.Araştırmanın Sınırlılıkları	43
4.4.Araştırmanın Özgün Değeri	43
4.5.Araştırmanın Yöntemi	44
4.6.Araştırma Katılımcılarının Belirlenmesi	45

4.7.Araştırma Bölgesine İlişkin Bilgiler.....	47
4.8.Veri Toplama Yöntemi.....	47
4.9.Verilerin Analizi.....	47
5.BULGULAR VE YORUMLAR	49
6.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	88
KAYNAKÇA	92
EKLER.....	101
Ek 1 Veli Görüşme Formu	101
Ek 2. Etik Kurul Onayı.....	104
ÖZ GEÇMİŞ.....	105

SİMGELER VE KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ARGEM	: Araştırma Geliştirme Eğitim ve Uygulama Merkezi
BEP	: Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı
BİLSEM	: Bilim ve Sanat Merkezleri
CTD	: Center for Talent Development (Yetenek Geliştirme Merkezi)
ÇV	: Çocuk Vakfı
EU	: European Union (Avrupa Birliği)
IQ	: Intelligence Quotient (Zeka Katsayısı)
LAUSD Bölgesi)	: Los Angeles Unified School District (Los Angeles Bileşik Okul Bölgesi)
MDE	: Minnesota Department of Education (Minnesota Eğitim Bakanlığı)
MEB	: Mili Eğitim Bakanlığı
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
RAM	: Rehberlik ve Araştırma Merkezleri
SDEO Bakanlığı)	: State Department of Education Oklahoma (Oklahoma Eğitim Bakanlığı)
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türk Diyanet Vakfı
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TÜBA	: Türkiye Bilimler Akademisi
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜSSİDE	: Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü
UNİCEF	: United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuk Acil Yardım Fonu)

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Çoklu Zeka Kuramı.....	4
Şekil 1.2. Sternberg Üçlü Sacayağı Kuramı.....	5
Şekil 1.3. Sternberg ve Zhang Beşgen Kuramı.....	5
Şekil 1.4. Cohn Özel Yeteneklilik Modeli.....	6
Şekil 1.5. Renzulli Üç Halka Kuramı.....	7
Şekil 1.6. Abraham Tannenbaum'un Yıldız Modeli.....	8
Şekil 1.7. Wechsler Testleri Sıralamaları.....	9
Şekil 2.1. Eğitim Türleri	13
Şekil 2.2. Tutumların ABC'si.....	14
Şekil 3.1. Gazi Beier Testi	26
Şekil 3.2. BİLSEM Teşkilatlanması	33
Şekil 3.3. BİLSEM İstatistikleri.....	37
Şekil 3.4. BİLSEM Öğrenci İstatistikleri.....	37
Şekil 3.5. BİLSEM Öğretmen İstatistikleri.....	38

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.1. Piaget'in Bilişsel Gelişim Dönemleri	3
Tablo 2.1. Özel Yetenekli Çocuklar ve Parlak Çocuklar	16
Tablo 2.2. Özel Yetenekliler ile İlgili Yanlış Düşünceler.....	17
Tablo 3.1. Okul-BİLSEM Farkı	35
Tablo 4.1. Katılımcı Veliler ile İlgili Bilgiler	45
Tablo 5.1. Özel yetenekli öğrencilere yönelik zeki çalışkan ve akademik başarısına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular	49
Tablo 5.2. Zekanın kalıtsallığına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular ..	50
Tablo 5.3. Özel yetenekli öğrencilerin davranış problemi, dikkat dağınıklığı ve hiperaktivite bozukluğuna yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular	53
Tablo 5.4. Özel yetenekli öğrencilerin akranlarından farklılıklarına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular.....	55
Tablo 5.5. Özel yetenekli öğrencilerin akademik başarısına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular.....	57
Tablo 5.6. Özel yetenekli öğrencilerin gösterdikleri farklılıkların eğitim ve öğretimlerine etkilerine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular... 58	
Tablo 5.7. Özel yetenekli öğrenciler için genel örgün eğitim hizmetleri almalarına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular	60
Tablo 5.8. Özel yetenekli öğrencilerde özel öğrenme güçlüğü görülmesi ve uzman desteği almalarına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular	62
Tablo 5.9. Özel yetenekli öğrencilerden velilerin beklentilerine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular.....	64
Tablo 5.10. Özel yetenekli öğrencilerde özel eğitim hizmeti gerekliliğine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular	66
Tablo 5.11. Özel yetenekli öğrencilerin yetenekleri ve özel eğitim hizmeti almaları ilişkisine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular.....	68
Tablo 5.12. Özel yetenekli öğrencilerin akademik başarılarına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular.....	70
Tablo 5.13. Özel yetenekli öğrencilerin aldıkları özel eğitim hizmeti ve girdikleri sınavlara yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular	71
Tablo 5.14. Özel yetenekli öğrencilerin girdikleri sınavlar ile yeteneklerinin uyumuna yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular	73
Tablo 5.15. Özel yetenekli öğrencilerin yeteneklerinin üst eğitim kurumlarına yerleşmelerine etkisine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular ... 75	
Tablo 5.16. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarının yeterliliklerine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular	76
Tablo 5.17. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim programları ve hizmetlerine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular	78

Tablo 5.18. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim materyallerine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular	79
Tablo 5.19. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim hizmeti aldıkları BİLSEM'lere yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular	81
Tablo 5.20. Özel yetenekli öğrencilerin öğretmen ve velilerinin yeterliliklerine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular	83
Tablo 5.21. Öğretmen ve velilerin yeterliliklerinin özel yetenekli öğrencilerin önünde engel teşkil etmesine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular.....	85
Tablo 5.22. Özel yetenekli öğrenciler hakkında genel düşünceler kategorisine ilişkin bulgular	86

1.GİRİŞ

1.1.Özel Yeteneklilik

Tarih boyunca özel yeteneklilik gerek çağın anlayışları gerekse kültürlerin değer yargıları ve bilgi birikimleri ile farklı anlamlar yüklenerek yorumlanmıştır (Altun, 2015). Hemen hemen bütün toplumlarda bireyler özellikle yaşlıları ile karşılaştırılırlar ve neticede bazı bireyler yaşlılarından yaratıcı düşünce, liderlik özellikleri, bilişsel beceri ve güzel sanatlar gibi farklı alanlarda belirgin derecede üst düzey kabiliyetler sergilemektedirler (Erdem, 2019).

1.2.Tanımlar

Üstün, emsallerinden nitelik olarak yüksek düzeyde olmaktır (TDK, 1998: 2318). Yetenek, anlayabilme ya da yapabilme kabiliyetidir (TDK, 1998: 2441). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2014 Bilişsel Gelişim Modülüne göre bireydeki gizli kalmış gücün yetenek olarak değerlendirildiği görülmektedir (MEB, 2014). Zeka ise akıl yürütebilme ve muhakeme edebilme gibi yetilerin tamamıdır (TDK, 1998: 2503). Yine MEB modülüne göre bilişsel gelişimin zeka düzeyini, zeka düzeyinin de bilişsel becerileri desteklediği belirtilmiştir (MEB, 2014).

Özel yetenekliler ile ilgili ilk sistematik çalışma Lewis Terman'ın IQ temelli çalışmalarıdır. 1921 gibi oldukça erken dönemlerde ortaya konan bu çalışma birçok çalışmanın temelini oluşturmuştur (Subotnik, Olszewski-Kubilius and Worrell, 2011).

Genel olarak özel yeteneklilik için yapılan tanımlar özel yeteneklilerin diğerlerinden yüksek donanımlara ve potansiyellere sahip olmaları, verilen iş ya da görevleri diğerlerinden çok daha önce yerine getirmeleri çerçevesinde değerlendirilmektedir (OECD (2019)).

1972'de yayınlanan Marland Raporuna göre özel yeteneklilik; genel entelektüel alan, özel akademik alan, yaratıcı düşünme, liderlik becerisi, görsel ve sahne sanatları alanları ve psiko-motor beceriler alanlarında akranlarından üst düzey beceri göstermek şeklinde nitelendirilmiştir (Jolly and Robins, 2016; OECD, 2019).

Milli Eğitim Bakanlığının 2007 yılında yayınladığı Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesine göre özel yeteneklilik; uzmanların kanaatleri neticesinde, zeka, sanatın çeşitli dalları, akademik branşlar, liderlik becerisi ve yaratıcılık gibi alanlarda

yaşıtlarından üst düzey istidat gösteren bireyler özel yetenekli olarak nitelendirilmiştir (MEB, 2007).

Oklahoma okul bölgesinin özel yetenekliler için 2014'te yayınladığı yıllık raporda özel yeteneklilik; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde, entelektüel yetenek, yaratıcı düşünme yeteneği, liderlik yeteneği, görsel ya da sahne sanatları yeteneği ve akademik yetenek alanlarında yüksek düzeyde performans gösterenleri özel yetenekli olarak değerlendirmiştir (SDEO, 2014).

Princeton okul bölgesinin özel yetenekliler için 2017'de yayınladığı el kitabında özel yeteneklilik; entelektüel ve akademik alanlar, yaratıcılık, liderlik, görsel sanatlar, müzik, drama ve dans gibi alanlarda yaşıtlarına göre üst düzey performans göstermek olarak tanımlanmıştır (PISD, 2017).

Birçok tanım dikkate alındığında genel olarak zeka ve yetenek bağlamında yaşıtlarından daha fazla özelliği olan çocuklar özel olarak nitelendirilmektedir (TBMM, 2012).

1.3.Zekaya Yönelik Çalışmalar

1.3.1.Piaget Bilişsel Gelişim Kuramı

Piaget mevcut tek düze zeka tanımları ve anlayışlarına karşı olarak zekanın bireye uygulanan herhangi bir zeka testi ile ölçülemeyeceği savını ortaya atarak zekanın gelişimsel bir fenomen olduğu düşüncesini getirmiştir. Ona göre zeka çevreye uyum sağlamak yani var olan bilginin değişmesi karşısında bireyin gösterdiği reaksiyonla bilginin tekrar denge konumuna gelmesi, uyum sağlaması durumudur. Dolayısıyla birey için her değişen bilginin tekrar denge konumuna gelmesi zihnin gelişimsel bir süreçte olduğunun göstergesidir (Selçuk, Kayılı ve Okut, 2004; MEB; 2014). Piaget'e göre bu bilişsel gelişim süreci dört evreden oluşmaktadır. Bu evreler; 0-2 yaş duyu-motor (sensory-motor) dönem, 2-7 yaş işlem öncesi (pre-operational) dönem, 7-11 yaş somut işlemler (concrete operational) dönemi ve 11 yaş ve üstü soyut işlemler dönemlerinden oluşmaktadır (Aydın, 2016; Charles, 1992; MEB, 2014).

Tablo 1.1. Piaget'in Bilişsel Gelişim Dönemleri

Bilişsel Gelişim Dönemleri	Bilişsel Gelişim Dönemleri Aşamaları
Duyu-Motor (Sensory-Motor) Dönem (0-2 yaş)	Refleks evresi (0-1 ay)
	Birinci döngüsel tepkisel evre (1-4 ay)
	İkinci döngüsel tepkisel evre (4-8 ay)
	Amaca yönelik davranış evresi (8-12 ay)
	Üçüncü döngüsel tepkisel evre (12-18 ay)
	Problem çözme evresi (18-24 ay)
İşlem Öncesi (Pre-Operational) Dönem (2-7 yaş)	Ön yargı evresi (2-4 yaş)
	Önsezi evresi (4-7 yaş)
Somut İşlemler (Concrete Operational) Dönemi (7-11 yaş)	
Soyut İşlemler (Formal Operational) Dönemi (11 yaş ve üzeri)	

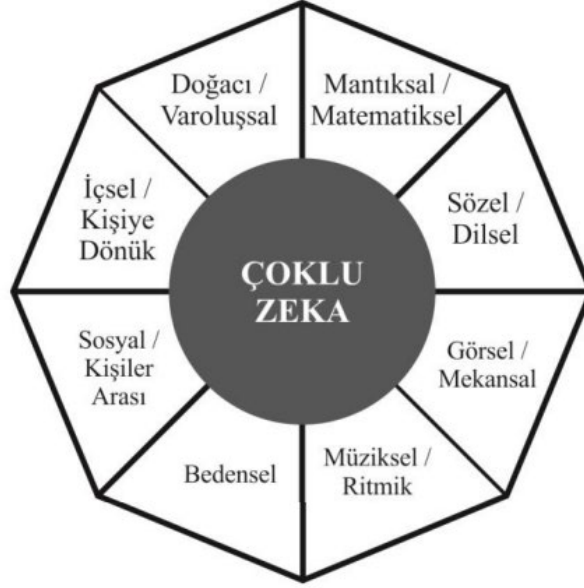
1.3.2.Gardner Çoklu Zeka Kuramı

Gardner zekayı; ürün ortaya koyma, çözüm üretme ve keşif yeteneği gibi tekil değil karmaşık bir kavram olduğunu ifade etmiştir (Şirin, 2018).

Genel olarak zeka testlerindeki sorular kısa ve derinlikli olmayan tek düze sorulardır. Ayrıca temel olarak okul müfredatı kazanımlarını ölçmeye yaramaktadırlar. Oysa zeka böylesine tek düze bir kavram olmaktan öte sekiz türünden oluşan çok boyutlu bir yapıdadır (Gardner, 1999; Gardner, 2004). Bunlar; mantıksal zeka alanı,

sözel zeka alanı, görsel zeka alanı, sosyal zeka alanı, müziksel zeka alanı, doğacı zeka alanı ve bedensel zeka alanıdır (Kılıç ve Çitil, 2019; MEB, 2014).

Gardner'ın kuramı özel yeteneklilerin akranlarından önde oldukları alanların belirlenmesinde en temel kuramlardan biridir. Ayrıca çocuğa geniş yetenek skalasından kendisi için en uygun olanı seçme imkanı tanınmış olur (Kılıç ve Çitil, 2019; Öznacar ve Bildiren, 2012; Saban, 2001; Selçuk, Kayılı ve Okut, 2003).

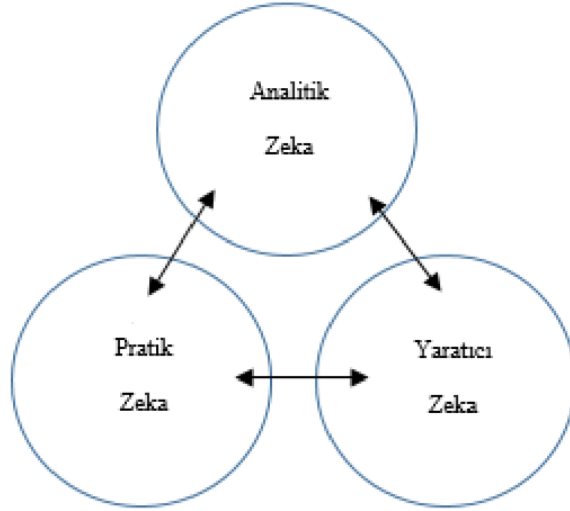

Şekil 1.1. Çoklu Zeka Kuramı

(Öznacar ve Bildiren, 2012).

1.3.3.Sternberg Zeka Kuramı

Sternberg zekayı; analitik, sentezci ve pratik zeka gibi saç ayaklarından olmak üzere üç boyutuyla ele almıştır (Levent, 2013: 6). Sternberg'e göre IQ testlerinin, kültürel kabuller, zaman yönetiminde başarısızlık, IQ testinin geçerliliğini yitirmesi ve yalnızca sözel ya da sayısal olarak ölçülebilmesi gibi dezavantajları bulunmaktadır (Akarsu, 2001; Selçuk, Kayılı ve Okut, 2004).

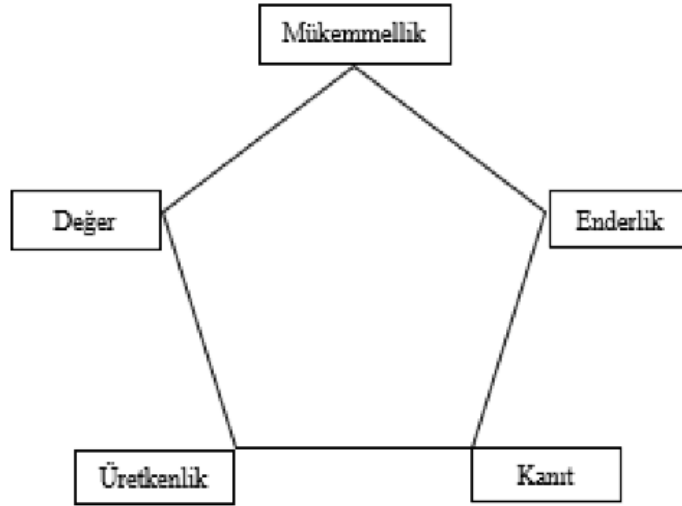

Şekil 1.2. Sternberg Üçlü Sacayağı Kuramı

(Levent, 2013: 6)

1.3.4. Sternberg ve Zhang'ın Beşgen Kuramı

Sternberg ve Zhang'a göre özel yetenekli birey; değer, üretkenlik, kanıt, enderlik ve mükemmellik (Sternberg, 2004: 16) gibi beş ayrı yetiye göre nitelendirmektedirler (Sternberg and Robert, 2004).

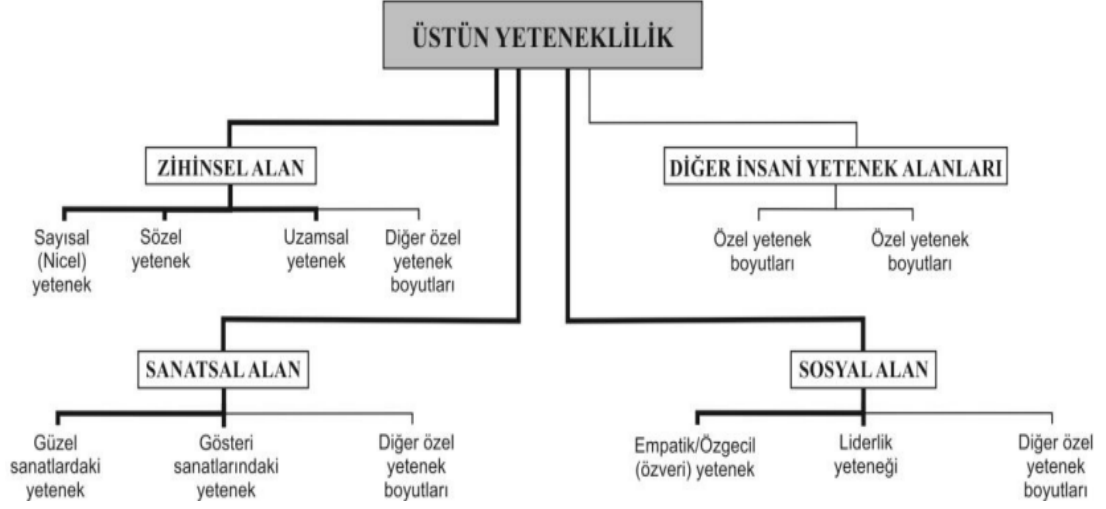

Şekil 1.3. Sternberg ve Zhang Beşgen Kuramı

(Sternberg, 2004: 16)

1.3.5.Cohn'un Özel Yeteneklilik Modeli

Cohn'un literatüre yaptığı katkı ise özel yetenekliliği zihinsel, sanatsal, sosyal ve diğer (Bildiren, 2013: 38) gibi dört alt alana ayırarak kategorize etmesidir (Bildiren ve Ahmet, 2013).

Şekil 1.4. Cohn Özel Yeteneklilik Modeli

(Bildiren, 2013: 38)

1.3.6.Renzulli'nin Üç Halka Kuramı

Renzulli'ye göre özel yetenek; yaratıcılık ve göreve adanmışlık (motivasyon) ile desteklenmiş ortalama üstü genel ya da özel yeteneğin etkileşimi olarak nitelendirilebilir (Renzulli, 1978: 180-186). Ortalama üstü yetenek; uyum sağlama, bilgiyi hatırlama ve uygun yerde kullanabilme, problem çözme gibi bileşenlerden oluşmaktadır. Yaratıcılık; özgün düşünebilme kapasitesidir. Motivasyon, ilgili, istekli ve azimli olma gibi bileşenlerden oluşmaktadır. Bu bileşenlerin tamamı özel yetenekliliği etkilemektedir (Akarsu, 2001; Kılıç ve Çitil, 2019; OECD, 2019; ; Renzulli, 1986; Renzulli and Joseph, 1978; Subotnik, Olszewski-Kubilius and Worrell, 2011).

Şekil 1.5. Renzulli Üç Halka Kuramı

(Akarsu, 2001; Renzulli and Joseph, 1978; Subotnik, Olszewski-Kubilius and Worrell, 2011).

1.3.7. Abraham Tannenbaum'un Yıldız Modeli

Tannenbaum'a göre özel yetenekli çocukta; zihinsel olmayan özellikler, olağan üstü genel ve özel yetenek, çevre ve şans faktörleri gibi beş ayrı özelliğin bir arada bulunması gerekir. Buradan hareketle göreve aidiyet ve görev bilinci gibi motivasyonlar zihinsel olmayan özellikleri, olağan üstü genel yetenek IQ kavramını, sayısal ve güzel sanatlardaki kabiliyet özel yeteneği, çocuğun yakın ve uzak çevresi çevresel faktörleri ve bireyin istidatlı öğretmenlere denk gelmesi gibi durumlar şans faktörünü örnekleyen durumlardır (Bildiren ve Ahmet, 2013)

Tannenbaum'a göre özel yeteneklilik yetişkinlikle özdeşleşen bir durumdur. Zira hangi yetenek alanında olursa olsun ortaya konan özel yetenek yetişkinlikte gerçekleşmektedir. Çocuklukta tanılanan özel yetenek ise yetişkinlikteki başarının potansiyelidir (Kılıç ve Çitil, 2019).

Şekil 1.6. Abraham Tannenbaum'un Yıldız Modeli

(Kılıç ve Çitil, 2019)

Tüm bireyler birtakım özellikler ile dünyaya gelirler fakat çevrelerindeki çeşitli dış uyarımlarla bu özellikleri geliştirerek ortaya çıkar ya da tam tersi söz konusu olur (Özbay, 2019: 7-9).

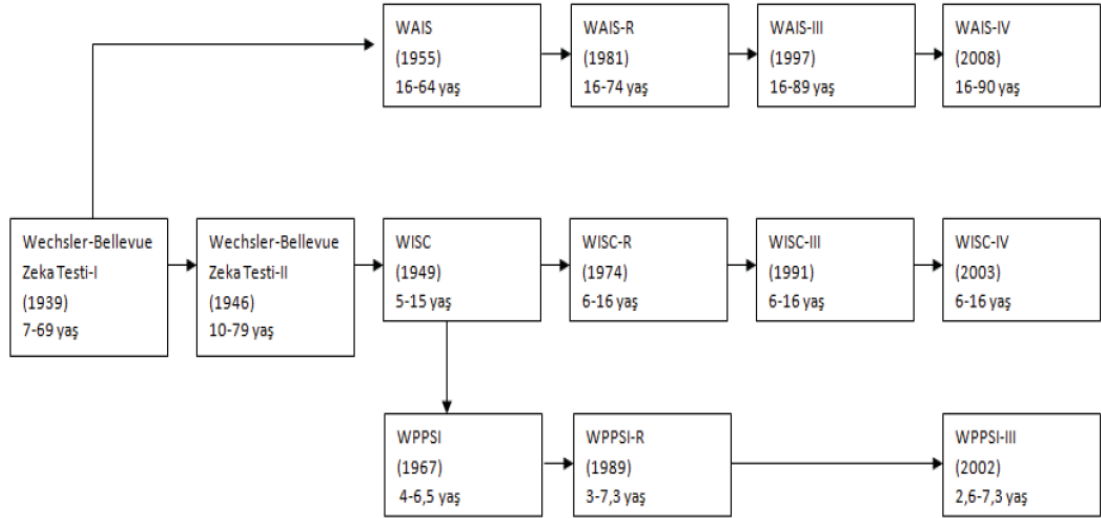
1.4.Tanımlama Araçları

Özel yeteneklileri belirlemek için birçok tanımlama aracı olarak kullanılmak üzere çok sayıda test geliştirilmiştir. Bu testler bireylerin; genel zihinsel yetenek, akademik beceriler, yaratıcı düşünme, görsel, müzik, drama, spor yetenekleri ve liderlik becerilerindeki özel yeteneğin varlığını belirlemek amacıyla yöneliktir. Öğretmen ve ebeveyn raporları, doğrudan gözlem gibi çeşitli yollarla uygulanan testlerin yanı sıra bireysel uygulanan zeka testleri güvenilirlik ve geçerlikleri yüksek olması nedeniyle özellikle bilişsel yetenek alanını belirlemede ve ilgili eğitim kademesi ve programına yerleştirme amacıyla yoğun olarak kullanılmaktadır (Yiğit, 2016; Yiğit, Çelik ve Erden, 2017).

Zekanın tekil olarak ifade edilecek niceliksel bir ifade olduğu düşüncesi Spearman tarafından ortaya atılan bir düşüncedir. Günümüzde kullanılan zeka testlerinin ön tipi kabul edilen çalışmalar ise Alfred Binet ve Theodore Simon

tarafından yapılan çalışmalardır (Uluç, vd., 2011). Özel yetenekliler için 1939'da geliştirilen Wechsler Bellevue Zeka Ölçeği (WBZÖ) ise geliştirilen ilk testtir (Yiğit, Çelik ve Erden, 2017; Yiğit, 2016). En yaygın olarak kullanılan Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeği-yenilenen formu (WÇZÖ-R) ise 1974'te Wechsler'in girişimleriyle geliştirilmiştir. 1978'de Türkçeye uyarlama girişimleri başlatılarak uyarlama işlemleri gerçekleştirilmiştir. WÇZÖ-R Türkiye'de uzun yıllar boyunca en güvenilir ve en yaygın test olarak kabul edilmiştir (Altınoğlu Dikmeer, 2016).

Türkiye'de WÇZÖ-R ile başlayan zeka testleri sürecinde WÇZÖ-III geliştirilmiş fakat Türkiye'de hiç kullanılmamış (Uluç, vd., 2011) ve birçok güncelleme ile günümüzde WÇZÖ-IV ve WÇZÖ-V olarak kullanılan testlere dönüştürülerek süreç devam etmiştir. Standart testlerle değerlendirilen öğrencilerin almış oldukları puanlar devam eden yıllarda artan (Flynn etkisi) (Rönnlund and Nilsson, 2009) bir eğri göstermiştir. Bu durum zeka testlerin her güncellenmesi ve standardizasyon işlemlerinin yapılmasının önemini artırmıştır (Uluç, Korkmaz ve Şahin, 2014; Yiğit, 2016; Yiğit, Çelik ve Erden, 2017).

Şekil 1.7. Wechsler Testleri Sıralamaları

(Uluç, vd., 2011)

2.EĞİTİME YÖNELİK YAKLAŞIMLAR

2.1.Felsefi Yaklaşımlar

Günümüze değin eğitim için çok sayıda tanım yapılmıştır. Rousseau'ya göre insan doğduğu andan itibaren edindiği deneyimler sayesinde eğitim almış olur. Rousseau eğitimi yetenek ve deneyimle ilişkilendirir (Rousseau, 2009: 148-149). Zira en primitif insan bile doğduğu andan geldiği ana kadar olan yaşam çizgisinde büyük bir aşama kaydeder ve bunların çoğunu yetenekleri ile deneyimleyerek elde etmektedir (Dikici, 2019). Eflatun eğitimi olgunlaşmak ile, Aristo, ahlak ile, Durkheim, sosyalleşmek ile ilişkilendirirken Ertürk eğitimi kalıcı davranış değişikliği, Tyler ise davranış örüntülerinde değişiklik süreci olarak nitelendirmektedir (Alipaşa, 2021; Kale, vd., 2011).

Eğitim felsefesi; eğitim ve felsefenin etkileşiminden hareketle, dayanılan felsefenin eğitimde uygulanmasıdır. Dolayısıyla eğitim felsefesi hem eğitimde yönetici konumundaki kurum ve kuruluşların hem de eğitim uygulayıcılarının işbirlikli plan, program, yöntem ve stratejilerini içeren bütüncül bir yol göstericidir (Erkılıç, Turan, ve Sönmez, 2013). Eğitimin amaçları; bilimselliğe ve ampirik verilere dayanan eğitim felsefesi oluşturmaktır (Tezcan, 1985: 48-49)

2.1.2.Eğitim Felsefesi Akımları

2.1.2.1.Daimici Eğitim Felsefesi

Daimici eğitim felsefesi idealizme dayanan bir eğitim felsefesidir. Okuma-yazma, temel hesap becerileri, temel müzik eğitimi, yurttaşlık bilinci gibi temel eğitimi önceleyen bir felsefi temel üzerine inşa edilmiştir. Daimici eğitim felsefesine göre evrensel gerçekler ve bu evrensel gerçeklerin eğitimle aktarılması söz konusudur. Bu evrensel hedefler öğrencilerde öğrenme motivasyonu oluşturur (Erkılıç, Turan ve Sönmez, 2013; Kale, vd., 2011; Sönmez, 2005; Sözer, 2016). Daimici eğitim felsefesi ilkelerinin birkaçı şu şekildedir;

- Eğitimin evrensel olması gerekmektedir. Bu da evrensel bilgilerle sağlanabilmektedir.
- Önemli olan akıl olduğu için bireyin entelektüel yönünün gelişmesi hedeflenmektedir.
- Okullarda verilen eğitim ahlaklı ve düzgün karaktere sahip birey yetiştirmeyi hedeflemektedir.

- Okulun bir diğerk misyonu, mevcut kùltürün alt kuşaklara aktarılması ile kùltürel değerklerin korunmasıdır.
- Matematik, fen bilimleri, tarih, felsefe ve mantık gibi alanların yoğun olduğu eğitim programları geliştirilmelidir.
- Klasik eserler sıklıkla başvurulması gereken kaynaklar olmalıdır.

2.1.2.2.Esasici Eğitim Felsefesi

Esasici eğitim felsefesi realizme dayanan bir eğitim felsefesidir. Esasici eğitim felsefesine göre okullar öğrencilere salt bilgi veren, ezber ve tekrarı önceleyen, kùltürel öğeleri öğrencilere kazandıran, öğretmenin merkezde olduğu ve öğrencinin edilgen konumda olduğu eğitim kurumlarıdır. Ayrıca öğrencilere kazandırılması gereken hedeflerden çok müfredatın gereken sürede işlenmesi esas alınır. Öğrenciler kitaplarda yazanları ve öğretmenlerin söylediklerini ezberleyen bireyler olarak yetiştirildikleri için verilen bu tek yönlü eğitim ile doğuştan gelen yetenekleri göz ardı edilerek gelişimleri sağlanmaya çalışılır. Bireyler okullarda verilen bu eğitim ile değışim ve çatışmaya karşın, toplum dinamiklerine uyum sağlayan fertler olarak yetiştirilirler (Erkılıç, Turan ve Sönmez, 2013; Kale, vd., 2011; Sönmez, 2005; Sözer, 2016). Esasici eğitim felsefesi ilkelerinin birkaçı şu şekildedir;

- İnsan hiçbir bilgiyle doğmaz, o adeta boş bir levha (tabula rasa) gibidir, içine doğduğu kùltürel yapı tarafından asimile olur.
- Okullarda verilen eğitim bir kùltürleme sürecidir. Bu yolla toplumun kùltürel değerkleri yeni nesillere aktarılarak kùltürel değerklere uyum sağlayacak fertler yetiştirilmiş olur.
- Bireylerin yeteneklerinden çok müfredattaki matematik, fen bilimleri, tarih, yabancı diller gibi konular öncelenir.
- Eğitimin temeli çok çalışmaktır. Bu da öğrencileri disiplin altında tutmakla mümkündür.
- Okullarda öğretmen merkezli bir eğitim hakimdir. Dolayısıyla öğretmen akademik olarak oldukça yetkin olmalıdır.
- Eğitimde ezber, tekrar ve alıştırma gibi geleneksel metotlar kullanılır.

2.1.2.3.İlerlemeci Eğitim Felsefesi

İlerlemeci eğitim felsefesi pragmatizme dayanan bir eğitim felsefesidir. Eğitim bilimci John Dewey'in öğretilerine göre eğitim felsefesi geleneksel ve değışime karş

direnç gösteren öğretilere göre değil değişen ve gelişen bilimsel bilgilere dayanmalıdır. Daimici ve esasici eğitim felsefesinin aksine ilerlemeci eğitim felsefesinde öğrenci merkezdedir. Kazanımlar sabit değil öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerine göre değişebilmektedir. Çocukların gizli yeteneklerini ortaya çıkarmak ve çocukları yetenekleri yönünde geliştirmek gerekmektedir. Bu da öğretmenden öğrenciye tek yönlü eğitimle değil yaşantılar yoluyla sunulan eğitimle mümkündür (Erkılıç, Turan ve Sönmez, 2013; Kale, vd., 2011; Sönmez, 2005; Sözer, 2016). İlerlemeci eğitim felsefesi ilkelerinin birkaçı şu şekildedir;

- Öğretmen merkezli bir eğitimden çok öğrencinin bilgi, yetenek ve istekleri gibi bireysel özelliklerinin öncelendiği öğrenci merkezli bir eğitim hakimdir.
- Okul bireyi doğrudan doğruya hayata hazırlamayı hedeflediği için olumlu-olumsuz bütün durumları öğrencinin karşısına getirilmesini sağlar.
- Öğrencinin öğrendiklerini hayatında kullanması amaçlanmaktadır.
- Öğrenciler doğrudan doğruya katıldıkları öğrenme yaşantıları edinerek problem çözme ve çözüm üretme gibi becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.
- Demokratik bir sınıf yönetimi uygulanarak her öğrencinin fikrine saygı duyulmalı ve değerli olduğu hissettirilmelidir.

2.1.2.4.Yeniden Kurmacı Eğitim Felsefesi

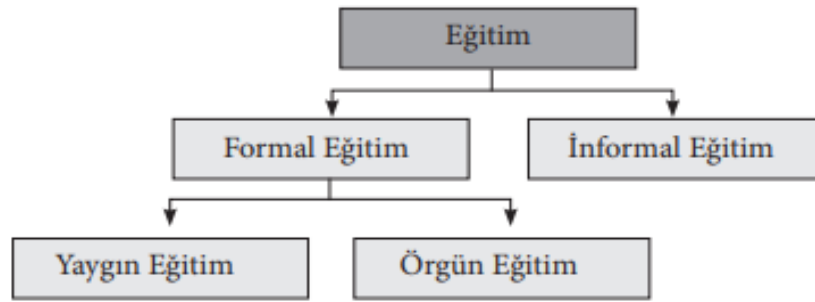
Yeniden kurmacılık eğitim felsefesi, ilerlemeci eğitim felsefesinde olduğu gibi çocuklara yaşantılar yoluyla eğitim hizmeti sunulmasının yanı sıra onları her duruma hazırlamak gerektiği düşüncesinden hareketle olumsuz yaşantıların da farkına varmaları için sınıfa bütün olası durumlar getirilmelidir. Ayrıca çocuklar bilgiyi hazır olarak elde etmek yerine keşiflerle kendileri elde etmelidirler. Dolayısıyla doğal ortamlar sunulmalı ve çocukların kendi yeteneklerini keşfederek bulmaları sağlanmalıdır (Erkılıç, Turan ve Sönmez, 2013; Kale, vd., 2011; Sönmez, 2005; Sözer, 2016). Yeniden kurmacı eğitim felsefesi ilkelerinin birkaçı şu şekildedir;

- Okullar toplumsal değişimin merkezleridir ve öğretmenlerin önemli rolü vardır.
- Hayat sürekli değişimi beraberinde getirdiği için bireyler bu değişimi anlamalı ve toplumu sürekli yeniden inşa etmelidir.
- Demokrasi eğitimin iskeletini oluşturur.

Eğitimdeki hedef ve kazanımlar davranış bilimlerine dayalı olarak sürekli güncellenmelidir.

2.1.2.5.Eğitim Programlarında Felsefi Temeller

Bir eğitim programı hazırlanırken öncelikle eğitimin felsefesi belirlenir (Tezcan, 1985: 48). Eğitim felsefesi ise eğitimin dinamiklerini belirlediği için eğitimdeki felsefe değişikliği eğitimin tanımını değiştirmektedir. Sözelimi eğitim; realizmde kuşaktan kuşağa kültür aktarımı, pragmatizmde kişiye fayda sağlaması, Marksizmde kişiyi üretime katılacak biri olarak yetiştirmek, natüralizmde kişinin olgunlaşması süreci şeklinde nitelendirilmektedir (Kale, vd., 2011; Sönmez, 2005; Sözer, 2016).

Şekil 2.1. Eğitim Türleri

(Kale, vd., 2011)

Eğitim formal ve informal şekilde ikiye ayrılır. Formal eğitim, okul öncesi kademedan yükseköğretim kademesine kadar süren ve ayrıca çeşitli kurs ve sertifika programlarını içeren eğitim türüdür. İnformal eğitim ise aile ve çevrenin etkisiyle gelişigüzel verilen ve ömür boyu süren eğitim türüdür. Örgün eğitim, eğitim kurumlarında belirli amaçlar doğrultusunda, belirli plan ve program dahilinde, eğitim sonunda diploma ya da sertifika verilen eğitim türüdür (Tezcan, 1985). Yaygın eğitim ise okul olmayan kurumlarda verilen, gönüllü olanların ve yaş sınırlaması olmayan eğitim türüdür (Alipaşa, 2021; Kale, vd., 2011, Tezan, 1985). Özel eğitim de genel örgün eğitim hizmetleri çerçevesinde yürütülen eğitim hizmetleridir (Öztürk, 2008: 23)

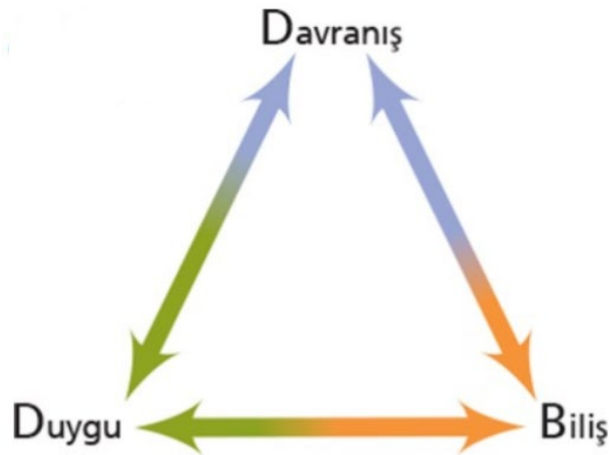
Eğitim birçok otorite tarafından güvence altına alındığı görülebilir. Sözelimi İnsan Hakları Evrensel Beyannamesine göre herkes eğitim hakkına sahiptir. Ayrıca ilköğretim gibi temel eğitim zorunlu ve parasız olmalıdır. Ebeveynler çocuklarının eğitimleri hakkında söz sahibidirler (UN, 1948). Yine Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu

eğitimde erişilebilirlik ve fırsat eşitliği sağlanması gerektiğini ve gerektiğinde mali yardım yapılması gerektiğini vurgulamıştır (UNICEF, 1989). Ayrıca devlet özel eğitime muhtaç özel yetenekli bireylerin gelişimleri için gerekli tedbirleri alır (ocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1995; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982).

2.2.Sosyolojik Yaklaşımlar

2.2.1.Alđı ve Tutum

Herhangi bir Şeyi dikkat etmek suretiyle idrak etmek (TDK, 1998: 80) anlamında kullanılan algı, aslında parçalardan anlamlı bir bütüne doğru sentezleme olarak düşünülen deneyimleme eylemidir (Merleau-Ponty, 2006). Tutum ise yaşantılar sonucu (Tavşancıl: 2002: 65) kişinin duygu, düşünce ve davranışlarını (Aronson, Wilson ve Akert, 2012: 358-359) sistematik olarak düzenleyen eğilimlerdir ve tutumlarımız (Kağıtbaşı, 2013: 109-110) algılarımızı manipüle etmektedirler (Kağıtbaşı, 1998). Tutum gerçeği anlamlandırmanın ve tepki geliştirmenin etkili yollarından biridir (Myers, 2015: 124).

Şekil 2.2. Tutumların ABC'si

(Myers, 2015: 124)

Sosyal psikolojide tutumlardan bahsedilirken duygu, düşünce ve davranışların birbirini etkilemesine atıfta bulunmaktadır (Myers, 2015: 123-124). Nitekim duygu ve düşüncelerin kaynaklık ettiği ve bu doğrultuda meydana gelen davranışlardaki eğilimler kişilerin tutumlarını oluşturmaktadır. Sözgelimi bir tepkide bulunmak ya da bir fikir geliştirmek istediğimizde bunda tutumlarımız etkili olmaktadır (Kağıtbaşı, 1998).

2.2.2.Kalıpyargılar ve İnanışlar

Olay, olgu ve davranışlar karşısında kabullenme ya da bağıllık olarak tanımlanan inanç (TDK,1998: 1080), kişinin algıları ve bilişlerinin sürekli olarak örgütlenmesi olarak ifade edilmektedir (Krech ve Crutchfield, 2007: 226). Topluluk ya da grup özellikleri hakkındaki inançlar ise kalıp yargılar olarak ifade edilmektedir. Bu grup ya da topluluktaki kişilerin özellik ve yetenekleri hakkında var olan inançlar ise onları kategorize etmek şeklinde gerçekleşir ve bu tutum toplumsal yolla öğrenilmektedir. Öyle ki kalıp yargılar doğrultusunda belirli bir gruba ait bir kimsenin o gruba ait davranışlar sergilemesi beklenmektedir (Kayaoğlu, Gökdağ ve Kirel, 2014: 42-43).

Bir grup, kitle ya da topluluk hakkında var olan kalıp yargı ve tutumlarımız aslında onlar hakkındaki bilgi birikimimizin özetleridir. Bilgimizin az olduğu topluluklar için ise tutum geliştirme yoluna başvurur ve elde ettiğimiz bilgileri organize şekilde kullanırız. Neticede bu organize bilgiler bizde bir tutum oluşturur ve o topluluğa karşı davranış geliştirmemizi sağlar (Kağıtçıbaşı, 2013: 133-134). Dahası bu tutumlarımız bizim gerçeği tanımlamamıza hizmet eder. Ancak o grupla ilgili bilgi birikimimiz ne kadar az ise bilgileri sorgulamaz ve kalıp yargıları gerçek olarak kabul ederiz (Aronson, Wilson ve Akert, 2012).

Özel yetenekli birey; yaşlılarından hızlı öğrenebilen, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitelerinde ve özel akademik yetenek alanlarında yüksek düzey performans gösteren bireylerdir. Gelişimsel özellikleri ve eğitimsel ihtiyaçları bakımından yaşlılarından anlamlı farklılık gösteren bireylerin bilişsel ve sosyal ihtiyaçlarını farklılaştırılmış eğitimle karşılama (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018) amacıyla sunulan özel eğitim hizmetleridir. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere temelde özel yetenekliler belirli bir grup ve özel eğitim hizmetleri belirli bir gruba yönelik hizmetlerdir. Bu doğrultuda anlamlı farklılık gösteren bireylere ve farklılaşmış eğitim hizmetlerine yönelik kalıpyargı ve inanışların olduğu anlaşılmaktadır.

2.2.2.1.Özel Yetenekli Çocuklara ve Eğitimlerine Yönelik İnanışlar

İnsanların özel yeteneklilere yönelik yanlış kanaat ve inanışlara sahip oldukları bilinmektedir (Ataman, 2007). Terman'a göre özel yetenekliler mutlak surette başarılı olmayacakları kabulü yanlış bilinen bir kanaattir. Ona göre özel yeteneklilerde başarısızlık yaşayabilirler. IQ puanlarının yüksek oluşu onları her alanda başarıya ulaştırmamakta ancak bir ya da birkaç alanda üst düzey performans sergilemelerini

sağlamaktadır (TBMM, 2012). Terman bireyin bilim ya da sanatta üstün yetenek sahibi olmasını özel yeteneğe dayandırmaktadır. Ancak bu özel yeteneğin başarılı bir şekilde ortaya çıkabilmesi için genel yetenek alanında da üst düzey başarı sergilenmesi ve genel yetenek ile desteklenmesi gerekmektedir (Enç, 1979).

Çevrenin, özel yetenekli çocukların her türlü donanıma sahip oldukları düşüncesiyle karşılaşacakları tüm problemlere hiç kimsenin yardımı olmadan yalnızca kendi zeka ve kabiliyetleri sayesinde çözümler getirebileceği ön yargısına sahip olduğu bilinmektedir. Fakat unutulmamalıdır ki özel yetenekli bireylerde problemlerle karşılaştıklarında tıpkı normal gelişim gösteren akranları gibi çözüm üretemeyebilir ve bu gibi durumlarda desteklenmeye ihtiyaç duymaktadırlar (TBMM, 2012).

Öğretmenler öğrencileri yeteneklerine göre ayırt ederken özel zekalı çocukları genel olarak parlak çocuklarla karıştırabilmektedir (Şirin, 2018).

Tablo 2.1. Özel Yetenekli Çocuklar ve Parlak Çocuklar

Parlak Çocuk	Özel Yetenekli Çocuk
İlgilidir ve sorulara yanıt verir.	Meraklıdır ve soru sorarlar.
Kolaylıkla öğrenir.	Ayrıntılara odaklanır.
Tam öğrenmeleri için 3-5 tekrar yeterlidir.	Tam öğrenmeleri için 1-2 tekrar yeterlidir.
Düşünce ve niyetleri anlar.	Soyutlama ve varsayımlarda bulunur.
Bilgiyi kopyalar ve emer.	Özgün desenler ortaya koyar.
İyi fikirlere sahiptir.	Sıradışı fikirlere sahiptir.
Ardı sıra gelen şeyleri severler.	Karmaşıklık severler.
Ezberleri kuvvetlidir.	Tahmin güçleri kuvvetlidir.

Akranlarından fazla çalışır.	Çalışmayan olarak görülseler de sınavlarda oldukça başarılıdır.
Öğrendiği ile yetinir.	Fazlaca özeleştiride bulunur.
Üst grupta yer alır.	Herhangi grupta yer almaz.
Yakın çevresinde yaşlıları vardır.	Yakın çevresinde yetişkinler vardır.
Okulu severler.	Öğrenmeyi severler.
İlgi ile dinlerler.	Yoğun duygu-düşünceye sahiptirler.
Teknik olarak iyidirler.	Yenilikçilikleri ile ön plandadırlar.
Alıcı konumundadırlar.	Çoğunlukla yoğundurlar.
Parlak düşüncelere sahiptir.	Garipsenecek ve saçma bulunacak düşüncelere sahiptir.
Kolaylıkla kavramaktadırlar.	Çıkarımlarda bulunurlar.

(Enç, 2005; EU, 2016; ÇV, 2004; MEB, 2019; Özbay, 2019; PISD, 2017; Şirin, 2018).

Genel olarak özel yeteneklilik yalnızca zeka ya da akademik başarı ile ilişkilendirilse de bu yaygın olan yanlış bir kanaattir (OECD, 2019). Ebeveynlerin ve öğretmenlerin özel yetenekli çocukların akademik başarılarına odaklanması tıpkı akranları gibi onların ihtiyaçları olan ilgi ve beklentilerinin göz ardı edilmesine yol açmaktadır (Webb, Gore and Amend, 2007: 604). Bu durum özel yetenekli çocukların duygusal olarak olumsuz etkilenmekte ve sosyal ilişkilerini zedelemektedir (Ataman, 2009). Özel yetenekli bireylere yönelik ön yargılar genel olarak sıralanacak olursa;

Tablo 2.2. Özel Yetenekliler ile İlgili Yanlış Düşünceler

YANLIŞ	DOĞRU
--------	-------

Özel yetenekliler bütün olumsuzluklardan ve dezavantajlı durumlardan tek başlarına sıyrılabilirler.	Diğerleri gibi özel yetenekliler de iyi bir eğitim, öğretmen ve rehber ihtiyacı vardır.
Özel yetenekliler için örgün eğitim verilen okullar yeterli gelecektir.	Özel yetenekliler için özel hizmeti gereklidir çünkü örgün eğitimin verildiği okullarda zenginleştirilmiş bireysel eğitim imkanı bulunmamaktadır.
Özel yetenek yalnızca genetik olarak aktarılır, babası ve annesi üstün yetenekli olan çocuk zaten üstün yetenekli olacaktır.	Özel yetenek yalnızca genetik değil, genetik ve çevrenin ortaklaşa eseridir.
Özel yeteneklilerde davranış problemleri vardır.	Davranış problemi bütün insanlarda görülebilecek bir durumdur. Özel yeteneklilerde de görülmesi yeteneklerinden kaynaklanan bir durum değildir.
Özel yeteneklilerde ruhsal problemler vardır.	Ruhsal problem bütün insanlarda görülebilecek bir durumdur. Özel yeteneklilerde de görülmesi yeteneklerinden kaynaklanan bir durum değildir.
Özel zekalıların gelecekleri son derece başarılı ve parlak olacaktır.	Zeka ve başarı doğru orantılı değildir ayrıca özel yetenekli çocuğun normal okulda elde ettiği başarı onu rehavete sürükleyebilir.
Özel yetenekliler hiperaktiftir.	Özel yetenek ve hiperaktivite arasında pozitif korelasyon bulunmamaktadır. Özel yeteneklilerde görülen gerek zihinsel gerekse fiziksel yüksek enerji hiperaktivite değildir.
Özel yetenekliler içine kapanıktır, sosyalleşemezler ve uyum problemleri vardır dolayısıyla yalnızlığı severler.	Özel yetenekliler akranlarından daha fazla sorgulayıcı ve bilgili oldukları için gerek akranları gerekse öğretmenleri tarafından yeterince anlaşılmadıklarında tek başlarına kalabilir ve yalnızlaşabilirler, bu onların

olumsuz çevre ve uyarandan kaynaklı sergiledikleri bir tavidir.

Özel yetenekliler devamlı ders çalışırlar, yüksek puanları vardır ve ders çalışmayı ve okulda olmayı severler.

Özel yetenekli çocukların okul puanlarının yüksek olması onların düşük puan almayacakları anlamına gelmez, ayrıca olumsuz çevre ve uyarılar (akran zorbalığı ve öğretmen tarafından görmezden gelinme vs.) özel yetenekli çocukların ilgi ve isteklerinin kaybolmasına ve akademik başarılarının düşmesine neden olabilir.

(Kılıç, 2018; Şirin, 2018)

Özel eğitim hizmetlerinin yıllar içerisinde gelişmesi ve yaygınlaşması (Çelik, vd., 2017; Yiğit, 2016; Yiğit, Çelik ve Erden, 2017) bu gruplara (özel gereksinimli bireyler) yönelik algıların da değişmesine yol açmıştır (Öztürk, 2008: 22). Bu değişimde özel eğitim alan uzmanları ve üniversitelerin çalışmaları, çeşitli baskı unsurlarının (sivil toplum kuruluşları) faaliyetleri, eşitlik söyleminin yaygınlaşması, kişilere duyulan merhamet ve acıma duygusu gibi faktörlerin etkili olduğu söylenebilir (Tezcan, 1985).

2.2.2.2.Özel Yeteneklilerin Eğitimlerine Yönelik İhtiyaçları

Özel eğitim hizmetleri, başlarda din görevlileri tarafından verilen eğitim hizmeti şeklinde yürütülmekteydi. Bu ise özel eğitim gereksinimi olan bireyler için en kısıtlayıcı ortamda verilen eğitim hizmetidir. İlerleyen süreçte hekimlerin sürece dahil olması gözlenmiştir. Günümüzde ise özel eğitim; özel eğitim öğretmeni, hekim, psikolog, dil-konuşma terapisti, fizyoterapist gibi kapsamlı bir ekip tarafından verilen eğitim hizmetidir (Öztürk, 2008: 22). Veli ise sürece dahil edilerek her aşamada bilgilendirilmelidir. Bu da özel eğitim öğretileri ve özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin velileri arasındaki iletişimin önemini artırmaktadır. Bu iletişim; öğrenci özel gereksinimi, ebeveynlerin eğitim durumu, ebeveynlerin gelir seviyesi, özel eğitim öğretmeni tecrübesi gibi değişkenlerden etkilenmektedir (Karakoç ve Sarı, 2021: 76).

Görüldüğü üzere özel eğitime hizmetlerine yönelik katı tutumlar giderek daha insancıl ve bütünleştirici bir yöne doğru evrilmiştir. Bunun nedeni özel gereksinimli bireylerin bilişsel ve sosyal ihtiyaçlarına yönelik algıların yıllar içerisinde değişmesidir. Özel yetenekli çocukların ise gerek fiziksel gerek sosyal gerekse

akademik olarak çeşitli ihtiyaçları bulunmaktadır (Özbay, 2019). Bunların birkaçı şöyle sıralanabilir:

- Özel yetenekliler tıpkı yaşlıları gibi gelişim süreçlerini tamamlama ihtiyaçları vardır.
- Özel yeteneklilere çevre tarafından gösterilen davranışlar onları kötü olarak etkileyebilir. Dolayısıyla tam olarak anlaşılmaya ihtiyaçları vardır.
- Özel yeteneklilerin sürekli başarılı olmaları gerektiği düşüncesi onları kaygılandırabilir ve bu durum onları yıpratır.
- Özel yetenekliler erken tanılanmaya ihtiyaç duyarlar. Çünkü akranlarından farklı bir eğitim almaları gerekmektedir. Dolayısıyla yeteneklerini geliştirmeleri için erken tanı şarttır.
- Özel yetenekliler fiziksel, duygusal ve akademik açıdan gelişimlerinin her aşamasında öğretmen-ebeveyn işbirliğine ihtiyaç duyarlar.
- Özel yeteneklilerin yalnızca yetenek alanları ile değil diğer özellikleri ile de değerlendirilmeye ihtiyaçları vardır.
- Özel yetenekliler tıpkı akranları gibi sosyalleşmeye ve etkinliklere katılmaya ihtiyaçları vardır.
- Özel yetenekliler yeteneklerini geliştirebilmek için zenginleştirilmiş etkinliklere ve çevresel uyaranlara ihtiyaç duyarlar.
- Özel yeteneklilerin eğitimleri akranlarından farklılaştırılmış olmalıdır. Dolayısıyla özel yetenekliler bireyselleştirilmiş eğitim programlarına ihtiyaç duyarlar.
- Özel yetenekliler için hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programları akranları için hazırlanan tam yapılandırılmış eğitim programlarından farklı olarak çok boyutlu olması gerektiği için yarı yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış programlara ihtiyaçları vardır.

MEB ve Çocuk Vakfının 2019'da düzenlediği çalıştayda (MEB-ÇV, 2019) yeteneklerin geliştirilmesi için belirlenen temel ilkeler sıralanacak olursa:

- Erken tanılama
- Erken müdahale
- Örgün eğitim ve yaygın eğitimin koordinasyonu
- Kendi yeteneklerini keşfetme

- Yapararak yaşayarak öğrenme
- Proje tabanlı öğrenme
- Farklılaştırılmış programlar
- Zenginleştirilmiş ortamlar ve çevresel uyaranlar
- Pratik öğrenme
- Doğal öğrenme
- Mentör ve model desteği
- Sosyal ve psikolojik destek

2.2.2.3.Özel Yetenekliler ve Özel Eğitim

Yapılan bilimsel çalışmalar doğrultusunda özel yetenekli öğrenciler normal gelişim gösteren yaşlılarından farklı olarak özel eğitim almaları gerekmektedir (Altun, 2015). Marland Raporuna göre; özel yetenekli çocukların sahip oldukları anlamlı farklılıklar dolayısıyla yoksun oldukları kabul edilmektedir. Bu yoksunluk durumu ise eğitim ortamlarının özel yetenekli çocukların öğrenme hızına göre düzenlenmesi ve eğitim programlarının zenginleştirilmesi gibi özel eğitim hizmetleri ile ve sosyal ortamlarının kendilerine göre düzenlenmesi gibi zengin çevresel uyaranlarla giderilebileceği bilinmektedir (Marland, 1972). Ayrıca özel yetenekli çocuklarda tanılanan dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, asperger sendromu, özel öğrenme güçlüğü (disleksi), fiziksel, duygusal ve sosyal bozukluklar gibi komorbidite durumlarında özel eğitim hizmetlerinin önemi daha çok anlaşılmaktadır (OECD, 2020). Özel yeteneklilerin eğitiminde doğrudan etkili olan eğitimcilerin ve eğitim programı hazırlayanların eğitimi ise özel eğitim hizmetlerinin profesyonel standartlarda işletilmesi için gereklidir (NAGC, 2021).

Özel yetenekli bireylerin özel eğitim almalarını gerektiren durumlar genel olarak sıralanacak olursa;

- Özel yetenekli bireyler gerek yaratıcı düşünce, gerek bilişsel gerekse güzel sanatlarda göstermiş oldukları üst düzey kabiliyet dolayısıyla geleceğin potansiyel bir sanatçısı, akademisyeni hatta lideri olacağı için yetenekleri doğrultusunda özel bir eğitim almaları gerekmektedir
- Özel yetenekli bireyler erken yaşta fark edilmeli ve bu anlamlı farklılıkları desteklenmelidir zira aksi söz konusu olduğunda özel yetenek bireyin gelişimine ket vurabilmektedir

- Normal okullardaki müfredat, eğitim-öğretim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri özel yetenekli bireylerin seviyelerine göre olmadığı durumda okul birey için koca bir engel teşkil edecektir
- Normal okullardaki öğrenme süreçleri normal gelişim gösteren akranlarının nazaran özel yetenekli bireyler için oldukça kolay gelebilir ve bu durum birey için etkili bir çalışma olmaktan çıkabilir
- Bireyin özel yetenekli olması akranlarına nazaran daha çok bilmesi ve daha çok soru sormasına neden olabileceği için gerek diğer öğrencilerle gerekse öğretmenle iletişimini kötü yönde etkileyebilir
- Özel yetenekli bireylerin iletişim becerileri akranlarına nazaran daha gelişmiş olabileceği için öğretmenin sınıf yönetimindeki otoritesini kötü yönde etkileyebilir
- Özel yetenekli bireyler yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmedikleri takdirde kendilerini gerçekleştirme fırsatını kaybedecek ve kendileri ve çevreleri için faydalı olmayan alanlara yönelebileceklerdir
- Nihayetinde özel yetenekli bireyler için gerekli eğitim-öğretim faaliyetleri gerçekleştirilmediğinde hem ulusal hem de evrensel düzeyde kayıplar yaşanabilmektedir

3.ÖZEL EĞİTİM KURUMLARI VE HİZMETLERİNE YÖNELİK FAALİYETLERİN TARİHÇESİ

3.1.Osmanlı Dönemi

Devşirme; Osmanlı Devleti'nde muhtelif hizmetlerde istihdam edilmek üzere çıkarılan kanun uyarınca Hıristiyan ailelerin çocuklarının alınmasıdır (Özcan, 1994: 254-257) Enderun; Osmanlı Devleti'nde üst düzey yönetici ve devlet adamı yetiştirmek için sarayda kurulmuş eğitim kurumudur (Koçu, 2015:129-136). Oğlan adı verilen devşirme çocuklar Hıristiyan kökenli (İşpirli, 1996: 322-323) olup ailelerinden alınmak suretiyle Müslümanlaştırılarak asimile edilirdi (Şimşirgil, 2000).

1.Murad tarafından dönemin yüksek statüde yer alan yöneticilerini yetiştirmek için kurulan Enderun Mektebi, ilk zamanlar savaş esirlerinden sonraları devşirme kanunu ile sistematik olarak elde edilen insan kaynağının içinden seçilen özel yetenekli bireylerin eğitildiği eğitim kurumudur. Eğitim süresi 14 yıldır (Rehber Ansiklopedisi, 1984). Terman'a göre Osmanlı Devletinde özellikle kuruluş ve yükseliş dönemlerinde son derece kaliteli bir eğitim kurumu olan Enderun Mektebi, eğitilecek çocukların zeka ve yeteneklerinin ölçülerek mektebe seçildiği ilk eğitim kurumudur (Enç, 2005; EU, 2016; Rehber Ansiklopedisi, 1984).

Toplumun hemen hemen bütün ekonomik düzeylerinden istidatlı, zeki ve şanslı kişilerin bu mektepte aldıkları eğitim sayesinde Osmanlı Devleti'nde büyük bir kariyer elde ettikleri görülmektedir. O zamana kadar Enderun Mektebi benzeri herhangi bir eğitim kurumu kurulmamıştır. (Halaçoğlu, 1991; Halaçoğlu, 1998; Uzunçarşılı, 1988).

Ahmed Rasim Enderun Mektebi'nin usul ve esaslarını şu şekilde izah etmiştir; “Devşirme kanunu meriyyül icra olduğu müddetçe acemi oğlanları meyanında zeka istidat ve hüsn-ü endam ve kıyaftce en müntehib olanları enderun mekteb-i şakirdan-ı sanına kabul olunur ve mekteb-i mezkurun her koğuşunda bir kaç sene itibariyle umumunda müddet-i tahsil on dört seneden ibaret bulunurdu.” (Rasim, 1910-1912: 257).

Devşirme kanunu ile elde edilen çocuklar temel bir eğitim aldıktan sonra kabiliyetleri ölçüsünde çeşitli saraylara alınarak çeşitli iş kollarında hem çalıştırılır hem de eğitimlerine devam edilirdi. Bu aşamadan sonra çocukların içlerinden özel

yetenekli olanlar tekrar seçilerek kabiliyetli olanlar Enderun Mektebine alınırđı (Akgündüz ve Öztürk, 1999; Şimşirgil, 2016).

Yine Ahmed Rasim; “Devşirme kanunu münfesih olduktan sonra mekteb-i mezbur şakirdanı kullarından ibaret kalmış ise de şakirdanın istikbali pek parlak olub münasib-i devlet-i aliyye heman umumen bu mekteb-i feyz-i mansıbdan çıkanlara tevci oluna geldiğinden rical-i devlet meyanında mahdumlarını köledir diyerek enderun mektebine virenler çok görülmüş ve sonraları o misallülerin evladları doğrudan doğruya dahi mektebe idilmeğe başlamışlardır.” (Rasim, 1910-1912: 69-70) Görüldüğü üzere akranları içinden zeki ve yetenekli olanların seçilerek alındığı ve özel bir eğitimin verildiği bu okul son derece kaliteli bir eğitim kurumudur (Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi, 1985).

1909 yılında Topkapı Sarayı bünyesinde açılmış olan Musiki Mektebi, Enderun Mektebinden müziğe fevkalade istidatlı çocukların seçilerek alındığı ve özel bir eğitimin verildiği eğitim kurumu kapsamında değerlendirilmektedir. Akıbetinin ne olduğu hakkında herhangi bilgiye ulaşılammıştır (Ergün, 1996)

Enderun Mektebi bir sistem ve plan dahilinde özel yetenekliler için kurulan ilk özel eğitim kurumudur (Enç, 2004: 52-72). Çünkü bireylerin yetenekleri doğrultusunda bir seçme sistemi uygulanarak bireyler Enderun Mektebine alınır ve yeteneklerinin geliştirilmesi için kapsamlı eğitim hizmetleri verilir (Erçetin, 2019) Unutulmamalıdır ki bu kurum o dönem göz önünde bulundurulduğunda özel yetenekliler için modern manada bir özel eğitim kurumu değildir (Akkutay, 1984; Erçetin, 2019). Zira bu eğitim kurumu her ne kadar akranları arasından kabiliyetleri olanların seçilerek alındığı bir okul (Ataman, 2003: 173-195) olsa da özel yeteneklerin geliştirildiği eğitimden ötedir (Erçetin, 2019: 9-10). Bu bağlamda özel yeteneklilere yönelik olarak Enderun Mektebi dışında kalan modern eğitim kurumları ancak 20. yüzyıl gibi yakın bir geçmişe sahiptir (Çitil, 2016)

3.2.Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet ilanından sonra özel yetenekli çocuklar için atılan ilk adım 1929 yılında çıkarılan 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebeler Hakkında Kanun ve bu kanun uyarınca akranlarından zeka ve istidat bakımından özel olan çocukların Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yabancı ülkelere gönderilmesidir (Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebeler Hakkında Kanun, 1929).

1940'ta çıkarılan 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanunu ve bu kanun uyarınca ilkokuldan mezun olmuş çocuklar arasından “müstaid” yani istidatlı olanlar seçilerek bu enstitülere alınması atılan bir diğer adımdır (Köy Enstitüleri Kanunu, 1940). Akranlarından kabiliyetli olan çocukların seçilerek alınması, seçilen çocukların yaşlılarından özel yetenekli olmaları dolayısıyla olduğunun bir göstergesidir. Fakat bu okullarda verilen eğitimin bugünkü manada bir özel eğitim olduğu söylenemez.

1948'ta çıkarılan ve halk arasında Harika Çocuklar Yasası olarak bilinen 5245 sayılı İdil Biret ve Suna Kan'ın Yabancı Memleketlerde Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun ve bu kanun uyarınca İdil Biret ve Suna Kan'ın yurtdışına eğitim almaları için gönderilmesi, özel yetenekli olan bu çocuklar için atılan bir başka adımdır (İdil Biret ve Suna Kan'ın Yabancı Memleketlerde Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun, 1948).

1956'da çıkarılan ve 5245 sayılı kanunu genişletilen içeriğiyle 6660 sayılı Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun ve bu kanun uyarınca müzikte, resimde ve plastik sanatı gibi dallarda yetenekli olduklarına kanaat getirilen çocukların gerek yurt içinde gerekse yurt dışında eğitimlerine imkan sağlanmıştır (Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun, 1956).

1960'da kurulan ve 1961'de Milli Eğitim Bakanlığına devrolunan Gazi Eğitim Enstitüsü Özel Eğitim Şubesi tarafından Stanford-Binet ve Wechsler Testi gibi testlerin Türk kültürüne uyarlanarak geliştirilen Gazi Beier Testi çeşitli yerlerde uygulanmıştır (NP, 2021; TBMM, 2012).

BEİER CÜMLE TAMAMLAMA TESTİ**FORM A**

OKULU:
ADI SOYADI:
SINIFI: NUMARASI: TARİH:/../200..

Sevdiği arkadaşlar,

Aşağıda eksik cümleler verilmiştir. Lütfen bunları arasıyla okuyun ve eksikleri tamamlayın. Cümleleri elimden geldiği kadar çabuk tamamlamaya çalışın. Eksik cümleleri istediğiniz gibi tamamlayabilirsiniz.

1. Büyüdüğüm zaman
2. Arkadaşlar
3. Yarınzlık yaptığım zaman
4. Okulda
5. Bir türlü unumadığım
6. İyi arkadaşlar
7. Evimiz
8. Annelerin en iyisi
9. Geçen sene
10. Elimden gelseydi
11. Benim en iyi
12. Öğretmenler
13. Annemi severim ama
14. Canım sıkılınca
15. Pişman olduğum
16. Ailem
17. Bana göre okul
18. Arkadaş olarak hoşlandığım kişiler

19. Bazen babam
20. Eskiden
21. Başkalarına göre
22. Keşke annem
23. İşlerin başında ben olsaydım
24. En büyük uzantım
25. Tahsilimi bitirsem
26. Babaların iyisi
27. Yapmamam gereken
28. Kardeşlerim
29. En çok istediğim
30. Beceremediğim şey
31. Hayatın en kötü tarafı
32. Eğer annem
33. Sıkıntıda olduğum zaman arkadaşlarım
34. Cezalar ve yasaklar
35. Kurulmak istediğim ünvanı
36. Kötü bir baba
37. Yaptığım en kötü şey
38. İyi öğretmenlerin yapması gereken
39. Evde her şey
40. Hatırladık kalmam Ben
41. Ben
42. Beni en çok endişelendiren şey
43. Dileğim
44. Annem

ANALİZ KAĞIDI

I. Geçmişe karşı tavırlar		
9		
20		
31		
40		
48		
II. Geleceğe karşı tavırlar		
1		
10	VII.	Arkadaşlara karşı tavırlar
29		
45		
56		
III. Benlik duygusu ve kendi kabiliyetlerine karşı tavırlar.		
11	VIII.	Otoriteye karşı tavırlar
21		
30		
41		
52		
55		
IV. Anneye karşı tavırlar	IX.	Korku ve endişeler
8		
13		
22		
32		
44		
V. Babaya karşı tavırlar	X.	Suçluluk hisleri
19		
26		
36		
46		
53		
VI. Ev ve aile ilişkilerine karşı tavırlar.	XI.	Okul ve işe karşı tavırlar.
7		
16		
28		
39		
54		

BEİER CÜMLE TAMAMLAMA TESTİ MADDE ÇÖZÜMLEME KAĞIDI FORM A

ÖĞRENCİ :

ALANLAR	SORU NUMARALARI					TOPLAM SAYI			
	9	20	31	40	48	+la r	- ler	0'la r	Yanıt ız
Geçmişe karşı tavırlar	9	20	31	40	48				
Geleceğe karşı tavırlar	1	10	29	43	56				
Benlik duygusu ve kendi yeteneklerine karşı tavırlar.	11	21	30	41	52	55			
Anneye karşı tavırlar	8	13	22	32	44				
Babaya karşı tavırlar	19	26	36	46	53				
Ev ve aile ilişkilerine karşı tavırlar	7	16	28	39	54				
Arkadaşlara karşı tavırlar	2	6	18	33	45				
Otoriteye karşı tavırlar	3	12	23	34	49				
Korku ve endişeler	14	24	35	42	47				
Suçluluk duyguları	5	15	27	37	50				
Okul ve işe karşı tavırlar	4	17	25	38	51				
TOPLAM	+								
	-								
	0								

Şekil 3.1. Gazi Beier Testi

(TBMM, 2012)

1962’de çıkarılan 1214 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yönetmeliği uyarınca özel yetenekli çocukların özel eğitim hizmetlerinden yararlanmalarına imkan tanınmıştır (MEB, 1962)

1963’te 6660 sayılı Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun uyarınca çıkarılan 11472 sayılı Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Yönetmelik kanun kapsamını belirginleştirmiştir (Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Yönetmelik, 1963)

1963’te planlı kalkınma dönemi doğrultusunda Devlet Planlama Teşkilatının yayınladığı 1. 5 Yıllık Kalkınma Planında; eğitim-öğretimin tüm kademelerinde yeteneğe göre seçme kararı alınarak yetenekli öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim hizmetlerine ulaşmalarının kolaylaştırılması politikası benimsenmiştir (DPT, 1963- 1967).

1967’de Devlet Planlama Teşkilatının yayınladığı 2. 5 Yıllık Kalkınma Planında; özel yeteneğe sahip bireylerin yeteneklerini geliştirebilecekleri eğitim şart ve imkanların sağlanması politikası benimsenmiştir (DPT, 1963- 1967).

1972’de Devlet Planlama Teşkilatının yayınladığı 3. 5 Yıllık Kalkınma Planında; üniversiteye girecek bireylere uygulanan baraj puanı uygulamasının, bir meslek ya da teknik öğretimden mezun olanların arasında özel yetenekli olanlara kendi alanlarında yükseköğretime devam edeceklerin girecekleri sınavlarda düzenleme yapılarak pozitif ayrımcılık politikası benimsenmiştir (DPT, 1963- 1967).

1973’te çıkarılan 14574 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu uyarınca her türlü güzel sanat alanında yüksek kabiliyet sergileyen çocukların yetiştirilmesi için ilk ve ortaöğretim seviyelerinde çeşitli eğitim kurumları açılması ve yüksek kabiliyetli çocukların özel bir eğitimle yetiştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması sağlanmıştır (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973; Uluslararası Özel Yetenekliler Kongresi Sonuç Bildirgesi, 2017).

1979’da Devlet Planlama Teşkilatının yayınladığı 4. 5 Yıllık Kalkınma Planında; özel yetenekliler için sağlanan bütün eğitim-öğretim hizmetlerin milli imkan

ve birikimle gerçekleştirilmesi, özendirme faaliyetlerinin geliştirilmesi ve sağlanan desteğe eklemeler yapılması politikası benimsenmiştir (DPT, 1963- 1967).

1980’de Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurularak faaliyete başlamış, 1983’te çıkarılan 179 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca genel müdürlük Özel Eğitim ve Rehberlik Daire Başkanlığına dönüştürülerek özel eğitim hizmetleri iyileştirilmiştir (179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 1983)

1982’de çıkarılan 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 42. maddesi uyarınca hiç kimsenin eğitim-öğretim hakkı elinden alınamaz ve ek fıkra uyarınca devlet özel eğitime muhtaç olan çocuklar için gerekli tedbirleri almak mecburiyetindedir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982; Uluslararası Özel Yetenekliler Kongresi Sonuç Bildirgesi, 2017)

Yine 1982’de toplanan 11. Milli Eğitim Şurası kararları uyarınca, özel eğitim hizmeti alması gereken zihinsel yetersizliği, dil, konuşma ve ortopedik yetersizliği ve süreğen hastalığı olan çocukların alması gereken özel eğitim hizmetlerinin özel yetenekli çocuklar için de genişletilmesi benimsenmiştir (MEB, 1982)

1983’te çıkarılan Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ve bu kanun uyarınca özel eğitime muhtaç çocukların belirlenerek tanılanması, tanıları doğrultusunda ilgili eğitime yönlendirilmesi ve takibi Rehberlik Araştırma Merkezlerince yapılması ve özel eğitime muhtaç çocukların eğitim-öğretimin her kademesinde almaları gereken özel eğitim hizmeti Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilgili eğitim kurumu tarafından sağlanması kararı alınmıştır (Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu, 1983)

1984’te Devlet Planlama Teşkilatının yayınladığı 5. 5 Yıllık Kalkınma Planında; özel yetenekli bireylerin almaları gereken özel eğitim hizmetlerine gerekli önemin verilmesi için özel eğitimin bir program dahilinde yürütülmesinde karar kılınmıştır. Özel yeteneklilerin üst eğitim kademelerine erişimlerinin kolaylaştırılması yerine özel eğitime önem verilmesi politikası benimsenmiştir (DPT, 1963- 1967).

1988’de toplanan 12. Milli Eğitim Şurası kararları uyarınca, fen liselerinde özel yetenekli çocukların eğitim-öğretim hizmeti almaları için imkanların geliştirilmesi, özel programlar geliştirilmesi ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim alması benimsenmiştir (MEB, 1988).

1989'da Devlet Planlama Teşkilatının yayınladığı 6. 5 Yıllık Kalkınma Planında; özel eğitim hizmeti alması gereken özel yetenekli öğrenciler için parasız yatılı sistemi ile burs imkanlarının geliştirilmesi, özel yeteneklilerin yetenek alanlarında gelişimlerinin desteklenmesi için eğitim kurumlarının geliştirilmesi ve eğitim kurumlarında özel sektörün yaygınlaşması politikası benimsenmiştir (DPT, 1963- 1967).

Yine 1989'da güzel sanatlar dallarında kabiliyetli öğrenciler için Güzel Sanatlar Liseleri açılarak özel yetenekli çocukların kabiliyetlerini geliştirici eğitim kurumları kurulmuştur (TBMM, 2012).

1990'da Türkiye Cumhuriyeti Üstün Zekâlı Çocuklar İçin Dünya Konseyi'ne katılmış (MEB, 1991) 1991'de Avrupa Üstün Yetenek Konseyine dahil olmuş, 1994'te Türkiye Bilim Akademisini kurmuştur (TÜBA, 2021).

Özel yeteneklilerin eğitimlerini doğrudan doğruya etkileyen eğitim kurumları olan bilim ve sanat merkezlerinden ilki olan Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezinin 1995'te kurulması ile özel yetenekli çocuklarla ilgili çok önemli bir mesafe katedilmiştir (MEB, 2020 Nisan; TBMM, 2012).

1997'de çıkarılan 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname uyarınca özel eğitime muhtaç olan çocukların eğitim süreçlerini doğrudan doğruya etkileyecek ders programları, eğitim kurumları vs. gibi konular hakkında düzenlemeler getirilmiştir (Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1997; Uluslararası Özel Yetenekliler Kongresi Sonuç Bildirgesi, 2017)

2001'de özel yetenekli çocukların eğitimleri için adeta bir paydaş haline gelecek Özel Yetenekli Çocuklar Araştırma Merkezi kurulmuş, 2015'e kadar bu isimle hizmet vermiş 2015 yılında ismini Özel Yetenekli Çocuklar Araştırma Merkezi olarak değiştirmiştir (ÇV, 2021)

2004'te özel yetenekli çocukların eğitimleri için çeşitli üniversite ve vakıfların Milli Eğitim Bakanlığına paydaş olmaları suretiyle var olan bilgi birikimimiz ve literatürümüzü zenginleştirmek adına Özel Yetenekli Çocuklar Kongresi düzenlenmiş ve çeşitli kararlar alınmıştır (Şirin, Kulaksızoğlu ve Bilgili, 2004).

2005'te çıkarılan 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve bu kanun uyarınca ilgili rehberlik araştırma merkezi tarafından özel yetenekli çocukların tanılanması ve

tanılama neticesinde çocukların yetenekleri, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda ilgili eğitim kurumuna yönlendirilmesinin yasal alt yapısı sağlanmıştır (Engelliler Hakkında Kanun, 2005)

Yine 2005'te çıkarılan 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve bu kanun uyarınca çocuğun yaş ve gelişimsel özelliklerine dikkat edilmek suretiyle uygun eğitim-öğretimin sağlanması, iş ve işlemlerin yürütülmesi ve gerekli tüm tedbirlerin alınması sağlanmıştır (Çocuk Koruma Kanunu, 2005)

2006'da çıkarılan 137 sayılı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca özel eğitim hizmetlerinden yararlanan özel yetenekli çocukların ders araçları, eğitim ortamları vs yönelik iyileştirmeler getirilmiştir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018; MEB, 2006; Uluslararası Özel Yetenekliler Kongresi Sonuç Bildirgesi, 2017).

Yine 2006'da toplanan 17. Milli Eğitim Şurası kararları uyarınca, özel yetenekli çocukların derslerine girecek öğretmenlerin, üniversiteler tarafından açılan sertifika alma mecburiyeti getirilmesi ve bilim ve sanat merkezlerinde öğrencilerin yaptıkları proje ve etkinliklerin eğitim aldıkları kurumlarda kredilendirilmesi benimsenmiştir (MEB, 2006).

2007'de Anadolu Üniversitesi öncülüğünde özel yetenekli çocukların eğitimleri için Özel Yetenekliler Eğitim Programı hazırlanarak uygulanmıştır (AÜ, 2019).

2010'da toplanan 18. Milli Eğitim Şurası kararları uyarınca; özel yetenekli çocukların yeteneklerini geliştirebilecekleri özel eğitim okullarının sayısının artırılması, bilim ve sanat merkezlerinde çalışacak öğretmenlerin özel yeteneklilere verecekleri özel eğitim hizmetlerinde yetkin olmaları için üniversitelerin ilgili bölümlerince eğitimler verilmesi benimsenmiştir (MEB, 2010).

Yine 2010'da Milli Eğitim Bakanlığı, TÜBİTAK ve TÜSSİDE iş birliği ile düzenlenen Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Ortak Akıl Platformu Çalıştayı ortak bir anlayış geliştirmek adına düzenlenmiştir (MEB-TÜBİTAK-TÜSSİDE, 2010).

2011'de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ortaya konan "İleri Düzeyde Öğrenme Ortamları" vizyonu normal gelişim gösteren çocuklar için düzenlenen öğrenme ortamlarından öte, özel yetenekli çocuklar için yeteneklerini geliştirecekleri tek düze değil çoklu ve zenginleştirilmiş özel eğitim ortamları fırsatını tanıyan bir modeldir. Bu öğrenme ortamları, çocukların derin öğrenmeler yaşayacağı ve yaratıcı

düşüncelerini geliştireceği ayrı öğretim ortamlarıdır. Bu bağlamda Bilim ve Sanat Merkezleri ileri düzeyde öğrenme imkanı tanıyan özel eğitim kurumlarıdır (MEB, 2011).

2014'te toplanan 19. Milli Eğitim Şurası kararları uyarınca; özel yetenekli çocukların alacakları özel eğitim hizmetlerinin yürütülmesi için yönetmelik hazırlanması ile okul öncesi kademedен orta öğretim kademesine kadar geçerli öğretim programlarının hazırlanması benimsenmiştir (MEB, 2014).

Yine 2014'te çıkarılan Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Yönetmeliği uyarınca özel eğitim hizmeti alması gereken çocukların kaynaştırma-bütünleştirme işlemleri, yapılacak kaynaştırma-bütünleştirmenin türü (tam zamanlı ya da yarı zamanlı), kaynaştırma-bütünleştirme öğrencilerinin akademik başarılarının değerlendirilmesi, kaynaştırma-bütünleştirme öğrencileri için destek eğitim hizmetinin sağlanması, kaynaştırma-bütünleştirme öğrencileri için hazırlanacak bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanmasının esasları, kaynaştırma-bütünleştirme öğrencilerinin faydalanması için kullanılacak atölye-laboratuvarların düzenlenmesi gibi iş ve işlemler düzenlenmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014).

3.2.1.Özel Eğitim Hizmetleri ile İlgili Kurumlar

3.2.1.1.Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

1926'da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak kurulan Talim ve Terbiye Kurulu, Türkiye'deki milli eğitimin ilkelerini, felsefesini belirlemekle yükümlü karar organıdır. Bu itibarla özel yeteneklilere özel eğitim hizmeti veren kurumlardaki eğitimin ilkelerini ve felsefesini belirlemek yine Talim ve Terbiye Kurulunun görevidir (Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği, 2012; TBMM, 2012).

3.2.1.2.Özel Yeteneklilerin Geliştirilmesi Daire Başkanlığı

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Yeteneklilerin Geliştirilmesi Daire Başkanlığı; özel yetenekli çocukların belirlenmesi ve yetenek alanlarının tanınması suretiyle ilgili okullara yönlendirilerek kayıtlarının yapılması gibi iş ve işlemlerinin tamamının yürütülmesini sağlamak, özel yetenekli bireylere sağlanan özel eğitim hizmetlerinin yaygınlaşmasını sağlamak, özel yetenekli bireyler için güncelliği sağlanabilen çağdaş eğitim modelleri geliştirmek, hizmet içi eğitimler yoluyla eğitimde rol alan kişi ve

paydaşların gelişimini sağlamak, bakanlık ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının birlikte hareket etmesini sağlamak, ilgili projeler geliştirmek gibi görevleri vardır (MEB, 2021).

3.2.1.3.Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, özel yetenekli çocukların RAM'lara başvurularından itibaren tanınması (MEB, 2006: 8-60) BİLSEM'lere ya da tam zamanlı/yarı zamanlı kaynaştırma öğrencisi olarak destek eğitim odasına yerleştirilmesi (MEB, 2020: 1070-1073) ailelerin süreç boyunca bilgilendirilmesi, eğitim programlarının hazırlanması (MEB, 2020: 38-42) eğitim materyallerinin geliştirilmesi, gerekli hizmet içi eğitimlerin ve aile eğitimlerinin verilmesi, konsültasyon/müşavirlik hizmetlerinin yürütülmesi gibi iş ve işlemlerden sorumludur (MEB, 2021; Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

3.2.1.4.Rehberlik ve Araştırma Merkezleri

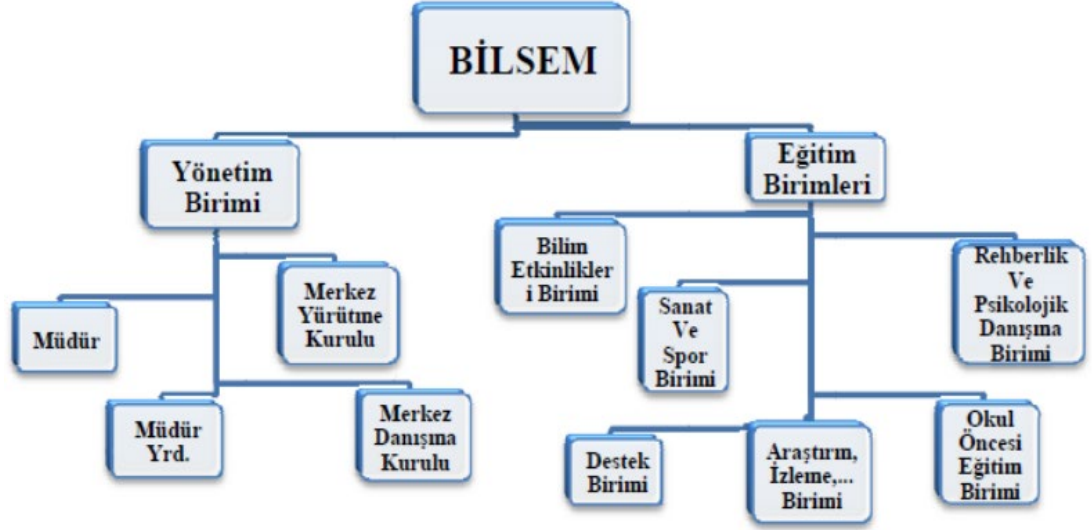
Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü, sorumlu oldukları yerlerde eğitsel tanı koyma, öğrenci yerleştirme, öğrenci takibi, bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme kurul toplantısına katılma, okul-BİLSEM koordinasyonunu sağlama, bilimsel gelişmeler doğrultusunda üniversiteler ya da enstitüler ile koordinasyon sağlama gibi özel eğitim hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu birimlerdir. RAM'lar yürüttüğü bütün özel eğitim hizmetlerini Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Araştırma Merkezi Yönergesine göre yürütmektedir (MEB, 2018; MEB, 2020; Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 2020).

3.2.1.5.Bilim ve Sanat Merkezleri

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM); hali hazırda örgün eğitimine devam etmekte olan görsel sanat alanı, müzik alanı ve genel zihinsel yetenek alanlarında özel yetenekli tanısı olan öğrencilerin, yeteneklerini destekleyip geliştirebilecekleri zengin öğrenme ortamları sunarak özel eğitim hizmeti veren kurumlarıdır (MEB, 2016; MEB, 2018; MEB, 2019).

BİLSEM'lere özel yetenekli öğrenci kabulünde ölçüt alınan en önemli kriter ise zeka testleridir (Yiğit, Çelik ve Erden, 2017). Bu bağlamda BİLSEM'lere öğrenci kabulünde Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği (WÇZÖ-R) puanının 130 ve üzerinde olması gerekmektedir. Ancak kısa zaman önce Türk Psikologlar Derneği tarafından

gerçekleştirilen adımlarla WÇZÖ-R'ın yerini WÇZÖ-IV almıştır (Yiğit, 2016). Zira WÇZÖ-R ve WÇZÖ-IV'un her ikisinin de uygulandığı bireylerde aynı alt alanı ölçmeye yarayan soruların puanlarının farklılaştığını ve WÇZÖ-R sonuçlarının yüksek çıktığı kanıtlanmıştır. Gerek eğitim-öğretimin yaygınlaşması gerek okullaşmanın artması gibi birçok faktör geliştirilen standart testlerin geçerliliklerini etkilemektedir (Çelik, vd., 2017; Yiğit, 2016; Yiğit, Çelik ve Erden, 2017).

Şekil 3.2. BİLSEM Teşkilatlanması

Şekilde BİLSEM idari yapısı gösterilmiştir (MEB, 2016).

BİLSEM'ler bireyselleştirilmiş eğitim hizmeti verilen özel eğitim kurumları olmakla birlikte imkanların kısıtlı olması dolayısıyla genellikle 3-5 kişilik grup eğitimi şeklinde eğitim sağlamaktadır. BİLSEM'ler örgün eğitim sistemindeki geçme kalma, not verme vs. gibi sonuç odaklı dinamiklere karşın öğrencilerin yaratıcı düşünce becerilerini geliştiren projeler üretmesine dayalı süreç odaklı dinamikler öncelenir (Enç, 2005).

BİLSEM'ler her ne kadar özel yetenekli çocukların yeteneklerini geliştirecekleri özel eğitim kurumları olsa da bu eğitimleri etkileyen olumsuz durumlar bulunmaktadır (ÇV, 2004). Bu olumsuzlukların birkaçı şunlardır:

- Genel örgün eğitim kurumu olmayan BİLSEM'lerde eğitim verilen gruplar farklı eğitim kademelerinden gelen özel yetenekli çocuklardan oluştuğu için heterojen bir yapıdadır.

- BİLSEM'lerin zenginleştirilmiş ortamlarda eğitim hizmeti sunmaları gerekmektedir. Fakat imkanların kısıtlı olması zengin ortamların oluşturulmasını engellemektedir.
- Özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim gördükleri okulları ile özel eğitim hizmeti aldıkları BİLSEM'ler arasında gereken irtibat sağlıklı bir şekilde sağlanmadığı için bütünlük kurulamamaktadır.
- Bazı öğrenciler BİLSEM'deki zenginleştirilmiş ortama odaklandığı için örgün eğitim gördükleri okullardaki akademik başarıları giderek düşmektedir.
- Ebeveynler özel yetenekli çocuklarının girdikleri tüm sınavlardan yüksek puanlar almaları gerektiğini düşünmeleri çocuklarına yönelik beklentilerini artırmaktadır.
- Ebeveynlerin özel yetenekli çocuklarına yönelik beklentileri BİLSEM'lerden beklentilerini karşılamamakta, bu özel eğitim kurumlarını birer özel dersane ya da etüt merkezi gibi görmelerine yol açmaktadır.

3.2.1.6.Araştırma, Geliştirme, Eğitim ve Uygulama Merkezi (ARGEM)

Araştırma, Geliştirme, Eğitim ve Uygulama Merkezi (ARGEM) ilk ve ortaöğretim düzeylerinde özel yetenekli çocuklara, ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda yeteneklerini geliştirmeleri için özel programlarla yatılı eğitim-öğretim hizmetleri sunan merkezlerdir (Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2019).

Özel Yeteneklilerin Geliştirilmesi Daire Başkanlığı tarafından özel yetenekli çocukların genel örgün eğitim aldıkları okullardaki eğitimden farklı olarak TÜBİTAK-ARGEM işbirliği kapsamında geliştirilen Özel Yetenekliler Öğretim Programları Geliştirme Projesi ile çocukların yeteneklerini geliştirme amacıyla eğitim gördükleri okullarda uygulanmak üzere okul öncesi kademedeki orta öğretim kademesine kadar her düzeyde uygulanmak üzere 28 öğretim programı geliştirilmiştir (MEB, 2020 Ocak; MEB, 2021; MEB, 2021 Ocak) branş ve sınıf düzeylerine göre aşağıdaki gibidir:

- 1.Okul Öncesi
- 2.Hayat Bilgisi
- 3.Oyun ve Fiziki Etkinlikler (1-4)
- 4.Beden Eğitimi ve Spor (5-8)
- 5.Beden Eğitimi ve Spor (9-12)

- 6.Bilişim Teknolojileri Yazılım (5-8)
- 7.Bilişim Teknolojileri Yazılım (9-12)
- 8.Biyoloji (9-12)
- 9.Fizik (9-12)
- 10.Kimya (9-12)
- 11.Felsefe (9-12)
- 12.Tarih (9-12)
- 13.Coğrafya (9-12)
- 14.Fen Bilimleri (3-8)
- 15.Görsel Sanatlar (1-4)
- 16.Görsel Sanatlar (5-8)
- 17.Görsel Sanatlar (9-12)
- 18.Matematik (1-4)
- 19.Matematik (5-8)
- 20.Matematik (9-12)
- 21.Müzik (1-4)
- 22.Müzik (5-8)
- 23.Müzik (9-12)
- 24.Sosyal Bilgiler (4-7)
- 25.Türkçe (1-4)
- 26.Türkçe (5-8)
- 27.Tarih (9-11)
- 28.Türk Dili ve Edebiyatı (9-12)

3.2.2.Okul ve Bilim ve Sanat Merkezi Farkı

BİLSEM’ler her yönüyle örgün eğitim veren okullardan farklı yapıdadırlar. Zira BİLSEM’ler bir okul olmaktan öte genel zihinsel, müzik ve görsel alanlarda özel yeteneği olan çocuklara yeteneklerini azami ölçüde geliştirecekleri zenginleştirilmiş ortamlarıyla bireysel eğitim veren özel eğitim kurumlarıdır (Kılıç, 2018).

Tablo 3.1. Okul-BİLSEM Farkı

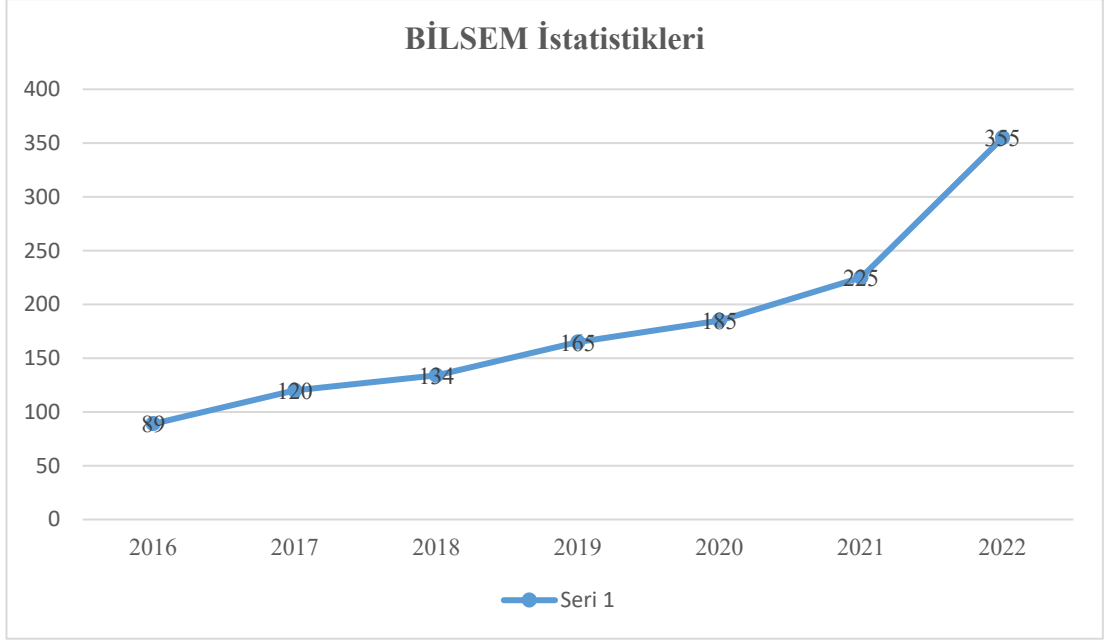
OKUL	BİLSEM
------	--------

Okulda ders işlenir.	BİLSEM’de zengin etkinlikler yapılır.
Okulda dersler sınıflarda işlenir.	BİLSEM’de etkinlikler atölyelerde yapılır.
Okulda düzeyler sınıfların sıralanması şeklindedir.	BİLSEM’de düzeyler programların sıralanması şeklindedir.
Okulda eğitim sonunda sınıfı bitirdiği için diploma verilir.	BİLSEM’de program tamamlandığında bitirme sertifikası verilir.
Okullar örgün eğitim hizmeti veren kurumlardır.	BİLSEM’ler özel eğitim hizmeti veren kurumlardır.
Okullarda sınıfça eğitim verilir.	BİLSEM’lerde bireysel eğitim verilir.
Okullarda her sınıf için bir rehber öğretmeni bulunur.	BİLSEM’lerde danışman öğretmen bulunur.

3.3.Özel Yetenekli Çocukların Eğitimleri ile İlgili İstatistikler

3.3.1.BİLSEM İstatistikleri

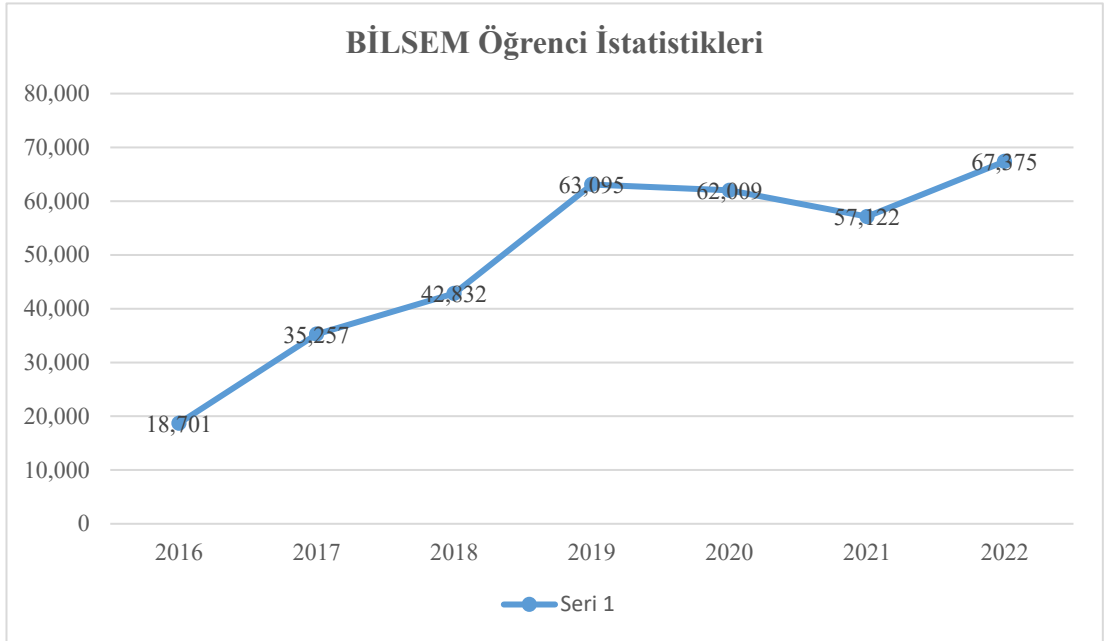
Özel yetenekli çocukların örgün eğitim-öğretim aldıkları zamanlar dışında özel oldukları yetenek alanlarını geliştirici, zenginleştirilmiş öğretim hizmeti sunulan BİLSEM’lerin sayısı her geçen yıl artmıştır. 2016-2022 yılları arasında BİLSEM sayıları aşağıdaki grafikteki gibidir: (MEB, 2021; MEB, 2022).

Şekil 3.3. BİLSEM İstatistikleri

3.3.2. BİLSEM Öğrenci İstatistikleri

Türkiye genelinde BİLSEM’lerde 2016-2022 yılları arasında eğitim-öğretim hizmeti alan öğrenci sayıları ise aşağıdaki grafikteki gibidir: (MEB, 2021; MEB, 2022).

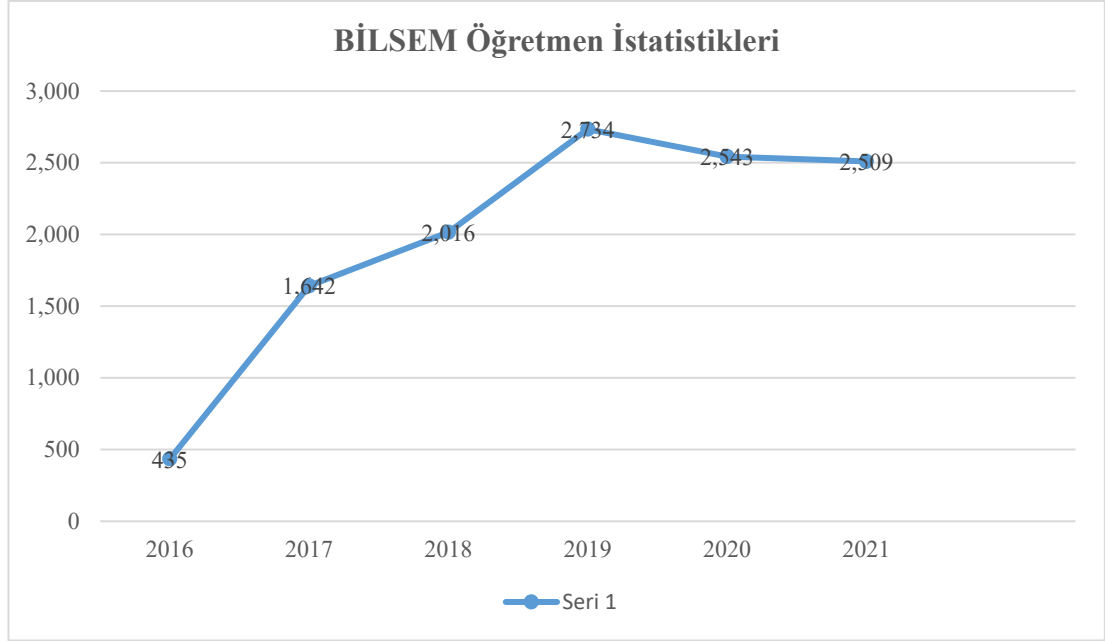
Şekil 3.4. BİLSEM Öğrenci İstatistikleri

Grafikte görüldüğü üzere 2022 yılı itibariyle Türkiye genelinde BİLSEM’lerde eğitim öğretim alan toplamda 67 bin 375 öğrenci bulunmaktadır. Bunların 12 bin

579'u ilkököl, 43 bin 954'ü ortaokul ve 10 bin 842'si lise kademesinde özel yetenekli öğrenci olduğu bilinmektedir (MEB, 2022).

3.3.3. BİLSEM Öğretmen İstatistikleri

Türkiye genelinde BİLSEM'lerde 2016-2021 yılları arasında görev yapan öğretmen sayıları ise aşağıdaki grafikteki gibidir: (MEB, 2021).

Şekil 3.5. BİLSEM Öğretmen İstatistikleri

3.4. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları

Bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) özel eğitim hizmeti alması gereken çocuklara kazandırılması hedeflenen eğitim-öğretim kazanımlarının bireyin yaşı, gelişimsel özellikleri ve yetenekleri doğrultusunda yazılı olarak hazırlanan bireye özgü programlardır. BEP ile öğrencilerin yapabilecekleri ortaya konmuş olur, ilerlemesi takip edilerek öğrenmeleri kaydedilir ve başarılı olmasının önü açılmış olur. BEP; okul müdürü ya da vekaleten müdür yardımcısı, sınıf öğretmeni, branş öğretmeni, gezerek özel eğitimle görevlendirilmiş öğretmen, RAM'dan ilgili uzman, veli ve gerekli durumlarda öğrencinin katılımlarıyla oluşturulmuş BEP Geliştirme Birimi tarafından hazırlanmaktadır (MEB, 2004; MEB, 2018; Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014; Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumlar Yönetmeliği, 2012; Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1997; Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018; Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu, 1983).

3.5.BİLSEM Eğitim Programlarının Uygulanması

Özel yetenekli çocukların eğitim programları, tüm sosyoekonomik düzeyden ve kültürel tabakadan gelen çocuklara, hazır bulunuşlukları doğrultusunda yeteneklerini geliştirebilmeleri için hazırlanan eğitim programları içeriğinin hızlandırılması ve zenginleştirilmesi ile genel örgün eğitim programlarından farklılaştırılmış (LAUSD, 2020; TBFI, 2018). Bu doğrultuda özel yetenekli çocukların yeteneklerini geliştirebilmeleri için eğitim programlarında normal örgün eğitim programlarından ileri standartlar belirlenerek hazırlanmalı ve özel yetenekli öğrencilerin öğrenmeleri derinleştirilmelidir (SNJDE, 2019). Bilim ve sanat merkezlerinde eğitim programları uyum programları, destek eğitim programı, bireysel yetenekleri fark ettirme programı, özel yetenekleri geliştirme programı ve proje üretimi ve yönetimi eğitimi programı olmak üzere beş aşamada uygulanmaktadır (Enç, 2005; Kılıç, 2018; MEB, 2007; MEB, 2016)

3.5.1.Uyum Programları

BİLSEM’de genel zihinsel yetenek, müzik ya da görsel yetenek alanında kaydı olan öğrencilerin kuruma adaptasyonlarını sağlamak adına yapılan oryantasyon sürecini içeren program olarak nitelendirilebilir. Kayıtlı oldukları BİLSEM’in imkan ve hizmetlerinin neler olduğunu, laboratuvar ve atölyelerin neler içerdiklerini gören öğrenci yetenek alanını geliştirmeye yönelik ilk adımı atmış olur. Uyum programları 40 ders saati ya da 2 ay süresince uygulanmaktadır (Kılıç, 2018; MEB, 2016; MEB, 2018).

3.5.2.Destek Eğitim Programı

Uyumlu program aşamasını geçen öğrenci için iletişim becerisi, iş birliği içinde hareket edebilme, bilimsel araştırma teknikleri, yabancı dil, grup çalışması, sosyalleşme etkinlikleri, probleme çözüm üretebilme, eleştirel düşünebilme, yaratıcı düşünebilme, etkin karar alabilme, etkin kaynak kullanımı, sorumluluk bilinci gibi beceriler kazandırılmaya çalışılır. Destek programları ilkokul bitene dek ya da 1 yıl süresince uygulanmaktadır (Enç, 2005; Kılıç, 2018; MEB, 2018; Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014)

3.5.3.Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı

Bireysel yetenekleri fark ettirme programında, özel yeteneği genel zihinsel yetenek dalında olan çocukların bireysel yetenekleri üzerine çalışmalar yapılarak

çocukların kendi yeteneklerini derinlemesine tanımaları amaçlanır. Bu aşamada çocuklara kendi ilgi alanları ve yetenekleri doğrultusunda etkinlikler yaptırılır. Bireysel yetenekleri fark ettirme programları 3 yıl süresince uygulanmaktadır (Kılıç, 2018; MEB, 2016; MEB, 2018).

3.5.4.Özel Yetenekleri Geliştirme Programı

Özel yetenekleri geliştirme programında, müzik ve görsel sanat alanlarında yeteneği olan çocuklara alanın disiplini doğrultusunda üst düzey etkinlikler hazırlanır ve üretimde bulunmaları için zemin hazırlanır. Özel yetenekleri geliştirme programları 2 yıl süresince uygulanmaktadır (Kılıç, 2018; MEB, 2016; MEB, 2018).

3.5.5.Proje Üretimi ve Yönetimi Eğitim Programı

Proje üretimi ve yönetimi eğitimi programı, gerek bireysel gerekse grupta yapılacak bir program türüdür. Bu aşamada özel yetenekli çocuklar ya da oluşturdukları gruplar birer proje geliştirirler. Bu programın esprisi, öğrencilerin yaparak yaşayarak ilk elden somut yaşantılar yoluyla problem çözmek ve yaratıcılık becerilerini geliştirmektir. Proje üretimi ve yönetimi eğitim programı orta öğretim kademesinden mezun olana kadar uygulanmaktadır (Kılıç, 2018; MEB, 2016; MEB, 2018).

3.6.Özel Yetenekli Çocuklara Yönelik Eğitim Uygulamaları

Özel yetenekliler ya da özel yetenekliler okul öncesi dönemden, birinci ve ikinci kademedeki özel yetenekli olarak tanılanmaları ile birlikte genel örgün eğitimin verildiği okullar dışında ayrıca farklılaştırılmış özel eğitim hizmetleri ile desteklenmelidir. Bu doğrultuda özel yetenekliler için birçok eğitim uygulaması geliştirilmiştir (MDE, 2021). Farklılaştırılmış özel eğitim hizmetleri kapsamında yapılan faaliyetler, eğitim programlarında, süreçlerinde ya da ürünlerinde değişiklik yapılması olarak düşünülmelidir (Akkaş ve Tortop, 2015).

Özel yetenekli bireylere yönelik birlikte eğitim, ayrı eğitim, zenginleştirme ve hızlandırma olmak üzere dört uygulama bulunmaktadır (Ataman, 2009; Çitil, 2016; Kılıç, 2018; Özbay, 2019)

3.6.1.Birlikte Eğitim Stratejisi

Özel yetenekli çocukların yaşlılarıyla aynı sınıfta kaynaştırma eğitimi almaları esasına dayanmaktadır. Bu uygulama tam gün ve yarım gün olarak yürütülebilmektedir. Bu uygulama yalnızca akademik başarıyı desteklemek için değil

aynı zamanda çocuğu yaşıtlarıyla bütünleştirmek içinde kullanılabilir (Altun, 2015; Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014; Özbay, 2019; Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

3.6.2. Ayrı Eğitim Stratejisi

Özel yetenekli çocukların benzer düzey ve özellikleri doğrultusunda ayrı sınıflarda veya ayrı okullarda eğitim-öğretim alması olarak düzenlenen bu uygulama sınırlı imkanlardan dolayı devlet okullarından ziyade daha çok vakıf ya da çeşitli özel okullarca uygulandığı gözlenmektedir (Kılıç, 2018; MDE, 2021; Özbay, 2019).

3.6.3. Zenginleştirme Stratejisi

En yaygın kullanılan uygulama olarak bilinen zenginleştirme uygulaması, özel yetenekli çocuğun hali hazırda eğitim-öğretim hizmeti aldığı okuldaki müfredatının kapsamını çocuğun ilgi ihtiyaçları gözetilmek suretiyle genişletilmesi esasına dayanmaktadır (Ataman, 2009; Cutts ve Moseley, 2004; Kılıç, 2018; MEB, 2014; MDE, 2021; Özbay, 2019; SDEO, 2014).

3.6.4. Hızlandırma Stratejisi

Hızlandırma uygulaması; çocuğun okula erken başlatılması ve sınıf atlatılması şeklinde uygulanmaktadır (Cutts ve Moseley, 2004; MEB, 2014). Hızlandırma uygulamasına alınmış çocuğun hızlandırmış ortama uyum sağlaması onun yeteneğine bağlıdır. Fakat şu unutulmamalıdır ki hızlandırmanın nasıl yapıldığı da en az bireyin yeteneği kadar önemlidir (Cutts ve Moseley, 2004). Ayrıca hızlandırma uygulaması eğitimci, ebeveyn ve öğrenci etkileşimine dayanan, çocuğun gelişim özellikleri, akademik seviyesi ve sosyal çevresi gibi konuları içeren bir uygulamadır (CTD, 2021; MDE, 2021).

3.6.4.1. Okula Erken Başlatma

Çocuk oldukça erken yaşta özel yetenekli olarak tanınması halinde takvim yaşı gözetilmeksizin bir ya da iki yıl erken olacak şekilde okula başlaması söz konusudur. Zira erken yaşta özel yetenekli olduğuna kanaat getirilen çocuk okula alınmadığı takdirde gelişimi olumsuz etkilenmektedir. Fakat bu durum erken eğitimin kayıtsız şartsız olumlu olduğuna anlamına gelmemektedir. Çünkü özel yetenekli çocuklar fiziksel ve duygusal olarak hazır olmadan okula erken başlatılmaları çocuğu başarısızlığa sürükleyebilir (Özbay, 2019).

3.6.4.2.Sınıf Atlama

Özel yetenekliler mevcut sınıflarındaki öğrencilerden bilgi ve yetenek bakımından üst düzeyde oldukları durumlarda bir üst sınıfa geçirilmeleri söz konusudur. Fakat özel yetenekli çocukların sınıfındaki akranlarından üst düzeyde olmaları akademik olarak her bakımdan bilgiye sahip oldukları anlamına gelmemektedir. Bu durumda varsa bilgi boşlukları giderilmeleri ve boşlukların kalmadığı sınavlarla belirgin şekilde görülmelidir (Çocuk Vakfı, 2004).

4.ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE KAPSAMI

4.1.Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamı; Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olan BİLSEM’lerde (İstanbul ili örneği) özel eğitim hizmetleri kapsamında eğitim ve öğretim hizmeti alan özel yetenekli öğrencilerin özel yetenekleri, gelişim özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve performansları doğrultusunda eğitim ve öğretimleri bağlamında velileri ile görüşme sağlamak suretiyle elde edilecek verilerden oluşmaktadır.

4.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olan BİLSEM’lerde özel eğitim hizmetleri kapsamında eğitim ve öğretim hizmeti alan özel yetenekli öğrencilerin almış oldukları eğitim ve öğretim hizmetlerini merkeze alan bir bakış açısı ile öğrencilerin velilerine ulaşmak sureti ile sağlanacak görüşmeler doğrultusunda velilerden elde edilecek veriler ışığında velilerin duygu, düşünce, tutum, değer ve bakış açılarını ortaya koyarak özel yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretimlerine özgü var olan mevcut hüküm, yargı, inanış ve beklentileri belirlemek, velilerin bu doğrultuda öğrencilere yükledikleri misyon ve sorumluluğu analiz etmek ve öğrencilerin bütün bu beklentiler karşısında ne konumda olduklarını değerlendirebilmektir.

4.3.Araştırmanın Sınırlılıkları

Toplumun yaklaşık yüzde ikilik kısmını oluşturan ve yaşlılarından anlamlı derecede farklı gelişim ve özel akademik alanlarda ya da zekâ, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşlılarına göre yüksek düzeyde performans gösteren özel yetenekli öğrenciler (Altun, 2015) akranları tarafından farklı olarak görülmekte ve dışlanabilmekte, veliler ise bu gibi durumlarda çocuklarına yönelik bir kabul sorunu yaşayabilmektedirler. Dolayısıyla aileler bu anlamlı farklılığı kabul sürecinde ve sonrasında durumu reddetme ve bireyi gizleme eğiliminde olabilmektedirler. Bu bağlamda velilerin görüşmeye karşı direnç göstermeleri ve yine bu doğrultuda görüşmeciyeye kendisini açmak istememelerinden kaynaklı olarak objektif yanıtlar vermemeleri araştırmanın sınırlılığdır.

4.4.Araştırmanın Özgün Değeri

İlgili alanyazın incelendiğinde özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yoğun bir

çalışma maalesef bulunmamakta, alan ile ilgili çalışmalar yeni yeni artmak ile birlikte bilimsel nitelikteki yayın ve içeriklerin çoğunluğunu yabancı kaynaklı çalışmalar oluşturmaktadır.

Aynı yaş, çevre ve deneyime sahip, genel ve özel yetenek alanlarında akranlarına nazaran anlamlı derecede farklı gelişim ve özel akademik alanlarda veya zekâ, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve okul standart müfredatına tabi tutulan özel yetenekli öğrenciler (Yiğit, Çelik ve Erden, 2017) özel yetenekleri, gelişim özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve performansları doğrultusunda okul ile eş zamanlı olarak Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olan BİLSEM’lerde genel ve özel yetenek alanlarını geliştirici eğitim ve öğretim hizmeti almaktadırlar.

Ancak bilinmelidir ki toplumun yaklaşık yüzde ikisini oluşturan bu öğrenciler akranlarından anlamlı düzeyde farklılık arz ettikleri (Altun, 2015) göz önüne alındığında özel eğitim hizmetine tabi tutuldukları ve her çocuk gibi desteğe ihtiyaç duydukları unutulmamalıdır. Bu bağlamda bu tez çalışması özel yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretimlerine yönelik var olan fikir ve kalıp yargıları ortaya koymak suretiyle öğrencilerin eğitim ve öğretimleri bağlamında mevcut konum ve durumlarını ayrıntılı olarak anlayabilmek hipotezi ile temellendirilmiştir.

4.5.Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, katılımcılarla görüşmek suretiyle katılımcı görüşmelerinin derinlemesine incelenmesi (Creswell, 2013: 48) ve görüşmelerden elde edilen verilerin analiz edilmesi ve yorumlanarak anlamlandırılması (Büyüköztürk vd., 2012: 150-168) imkanını tanıyan nitel araştırma yöntemi şeklinde desenlenmiştir (Neuman, 2006: 319-324). Araştırmada kolaylıkla ölçülemeyen bilhassa anlam, algı ve inanışlara bütüncül bir bakış açısı (Creswell, 2013: 48) ile bakma imkanı tanıyan nitel araştırma yöntemleri (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 39) göz önünde bulundurularak, insanların duygu ve algılarını (Husserl, 2003:18) bilimsel olarak inceleyen fenomenoloji perspektifi temel alınmıştır (Tezcan, 1993: 36). Nitel araştırma modellerinden fenomenolojinin temel motivasyonu algı ve düşünce ve tutum gibi olguların neler ifade ettiği ile ilgilenmiş (Şimşek, 2018: 97) ve benzer nitelikte etnometodoloji ise yine insanların yaşamlarını nasıl anlamlandırdıklarına (Suğur, 2018: 146) odaklanmıştır.

4.6.Araştırma Katılımcılarının Belirlenmesi

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olan İstanbul ili, Ataşehir, Kartal ve Maltepe Bilim ve Sanat Merkezlerinin toplamda 3000'den fazla öğrencisi bulunmaktadır. Bu doğrultuda araştırma topluluğu belirlenirken olasılıklı olmayan örnekleme (Neuman, 2006: 320-324) yaklaşımlarından amaçlı örnekleme (Büyüköztürk vd., 2012: 90) yaklaşımı kullanılmıştır (Şıklar ve Özdemir, 2019).

Görüşmeye katılım sağlayan velilerin sorulara verecekleri yanıtlar objektif olabilmesi için isimlerinin gizli kalması gerekmektedir. Bu bağlamda katılımcıların isimleri gizli tutulmuş ve katılımcıların verdikleri yanıtlar zikredildiğinde ilgili katılımcı V-1, V-2... olarak kodlanmıştır.

Tablo 4.1. Katılımcı Veliler ile İlgili Bilgiler

Veliler	Cinsiyet	Medeni Durum	Yaş	Çocuk Sayısı	Başka Özel Yetenekli Çocuk Varlığı	Eğitim Durumu	Meslek	Gelir Durumu
V-1	Kadın	Evli	49	1	Yok	Lisans	Eğitim Danışmanı	5000
V-2	Kadın	Evli	42	2	Var	Lisans	Öğretmen	4500
V-3	Kadın	Evli	37	2	Yok	Lisans	Doktor	16000
V-4	Kadın	Evli	48	1	Yok	Lisans	Yönetici	25000
V-5	Kadın	Evli	46	3	Yok	Lisans	Ev Hanımı	0
V-6	Erkek	Evli	40	2	Var	Lisans	Memur	10000
V-7	Kadın	Evli	40	2	Var	Lisans	Finansçı	11000
V-8	Kadın	Bekar	44	1	Yok	Lisans	Bankacı	8500
V-9	Kadın	Evli	45	1	Yok	Lisans	İnsan Kaynakları	10000

V-10	Kadın	Evli	39	2	Yok	Lise	Ev Hanımı	0
V-11	Erkek	Evli	39	2	Yok	Lise	İşçi	4500
V-12	Kadın	Evli	44	2	Var	Lisans	Öğretmen	6000
V-13	Erkek	Evli	43	1	Var	Lisans	Satış Müdürü	5000
V-14	Kadın	Evli	34	3	Var	Lisans	Memur	6000
V-15	Kadın	Evli	40	1	Yok	Lisans	Memur	4500
V-16	Kadın	Evli	41	2	Yok	Lise	Ev Hanımı	0
V-17	Kadın	Evli	42	2	Yok	Lisans	Öğretmen	6000
V-18	Kadın	Bekar	42	1	Yok	Lisans	Öğretmen	6000

Tablo 4.1. incelendiğinde; araştırma topluluğunun 3 kişisini %16,7 oran ile erkek ve 15 kişisini %83,3 oran ile kadın katılımcılar oluşturmaktadır. Medeni duruma bakıldığında araştırma topluluğunun 2 kişisini %11,1 oran ile bekar ve 16 kişisini %88,9 oran ile evli katılımcılar oluşturmaktadır. Yaş dağılımına bakıldığında 34, 37, 41, 43, 45, 46, 48 ve 49 yaşında olan 8 katılımcı araştırma topluluğunun %5,6'şarlık kısmını, 39 ve 44 yaşında olan 4 katılımcı araştırma topluluğunun %11,1'erlik kısmını ve 40 ve 42 yaşında olan 6 katılımcı ise araştırma topluluğunun %16,7'şerlik kısmını oluşturmaktadır. Çocuk sayısına bakıldığında araştırma topluluğunun 7 kişisini %38,9 oran ile tek çocuk sahibi olan katılımcılar, 9 kişisini %50 oran ile 2 çocuk sahibi olan katılımcılar ve 2 kişisini %11,1 oran ile 3 çocuk sahibi olan katılımcılar oluşturmaktadır. Başka özel yetenekli çocuğa sahip olma durumuna bakıldığında araştırma topluluğunun 6 kişisini %33,3 oran ile başka özel yetenekli çocuğa sahip ebeveynler oluşturmakta, araştırma topluluğunun 12 kişisini %66,7 oran ile başka özel yetenekli çocuğa sahip olmayan ebeveynler oluşturmaktadır. Eğitim durumuna bakıldığında araştırma topluluğunun 3 kişisini %16,7 oran ile lise mezunu olan katılımcılar, 15 kişisini %83,3 oran ile lisans mezunu katılımcılar oluşturmaktadır. Meslek dağılımına bakıldığında insan kaynakları, bankacı, finansçı, satış müdürü,

eğitim danışmanı, doktor, yönetici ve işçi olan 8 katılımcı araştırma topluluğunun %5,6'şarlık kısmını, ev hanımı ve memur olan 6 katılımcı araştırma topluluğunun %16,6'şarlık kısmını ve ğretmen olan 4 katılımcı araştırma topluluğunun %22,2'şerlik kısmını oluşturmaktadır.

4.7.Araştırma Bölgesine İlişkin Bilgiler

Türkiye'de toplamda 185 BİLSEM bulunmakta ve bu BİLSEM'lerde toplam 62.009 ğrenci eğitim-ğretim hizmeti almaktadır (MEB, 2021). Türkiye'deki bu 185 BİLSEM'den 16'sı İstanbul ilinde eğitim-ğretim hizmeti vermekte ve bu BİLSEM'lerde toplam 12.040 ğrenci eğitim-ğretim hizmeti almaktadır (Kirman, 2019).

Milli Eğitim Bakanlığı zel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Mdrlğne bağlı olan BİLSEM'lerde (İstanbul ili rneği; Ataşehir, Kartal ve Maltepe Bilim ve Sanat Merkezleri) zel eğitim hizmetleri kapsamında eğitim ve ğretim hizmeti alan özel yetenekli öğrencilerin velileri ile görüşme sağlanarak veri elde edilmesi hedeflenmiştir.

4.8.Veri Toplama Yöntemi

Araştırma amacına yönelik olarak hazırlanan görüşme formu için alanyazındaki ilgili çalışma ve yayınlar incelenerek soru havuzu oluşturulmuş ve gerek alan uzmanları gerek tez danışmanı görüşleri işığında görüşme formu soruları amaca yönelik olarak azaltılmıştır. Araştırma amacı dikkate alınmak suretiyle velilerden öğrenilmesi amaçlanan veriler için soru hazırlama yoluna gidilmiştir.

Yapılacak araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmak suretiyle katılımcılar ile görüşme sağlanarak veri toplama yolu seçilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin velileri ile görüşme sağlamak için düzenlenen Veli Görüşme Formu üç ayrı branşta (zel Eğitim, Sosyoloji, Psikoloji) alan uzmanı konumundaki akademisyenlere gönderilmek suretiyle görüşlerine başvurulmuştur. Alan uzmanlarının görüşleri dikkate alınarak görüşme formuna son şekli verilmiş ve üç ayrı veliye uygulanarak pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama akabinde formun uygulanabilirliğine kanaat getirilerek tez danışmanının onayı alınarak tez araştırması için hazır hale getirilmiştir.

4.9.Verilerin Analizi

Araştırmada betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmak suretiyle veri analizi

yoluna gidilmiştir. Nitel araştırma veri analizinde kullanılan betimsel analiz, veri toplama öncesinde belirlenmiş temaların ilişkilendirilmesi ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 224) ve yorumlanan verilerin doğrudan alıntılarla desteklenmesi ile sağlanan veri analizidir (Bilgin, 2006: 11). Nitel araştırma veri analizinde kullanılan bir diğer analiz olan içerik analizi ise, elde edilen verilerin kodlanması (Bilgin, 2006: 11) ve kodlanan bu verilerden anlamlı bütünler olan temaların (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 45) oluşturulması ile sağlanan veri analizidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 227-228). Geliştirilen mülakat formu kullanılarak velilerle sağlanan görüşmeler neticesinde elde edilen veriler hem betimsel hem de içerik analizi kullanılmak suretiyle veri analizi yapılmıştır. Verilerin transkripsiyon edilerek düzenlenmesinden sonra veriler kodlanmış, kodlardan kategoriler elde edilmiş ve benzer kategorilerden temalar oluşturulmuştur. Bütün bulgular yorumlanarak ve sosyolojik literatür göz önünde bulundurularak analiz gerçekleştirilmiştir.

5.BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma kapsamında İstanbul ili Ataşehir, Kartal ve Maltepe ilçeleri BİLSEM'lerine kayıtlı olan özel yetenekli öğrencilerin velileri (18 veli) ile sağlanan görüşmeler neticesinde elde edilen veriler birbiriyle ilişkili olan kategoriler altında kodlanmış ve kodlanan veriler anlamlı temalar etrafında değerlendirilmiştir.

BİLSEM'e kayıtlı olan özel yetenekli öğrencilerin velileri ile sağlanan görüşmeler neticesinde elde edilen bulgular tablolaştırılarak çeşitli kategoriler altında kodlanmış ve temalar çerçevesinde yorumlanarak değerlendirilmiştir.

Velilere “Özel yetenekli öğrenciniz için “çok zekiydi” , “çok çalışkandı” , “hep birinci olurdu” , “özel yetenekli olduğu çocukluğundan belliydi” gibi düşünceleriniz oldu mu? Açıklar mısınız?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.1. Özel yetenekli öğrencilere yönelik zeki çalışkan ve akademik başarısına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar (f)
Farklılık	V-1, V-4, V-16, V-17
Erken	V-2, V-18
Yaratıcılık	V-3,V-12
Özel	V-5, V-11
İsteklilik	V-7, V-8
Hassasiyet	V-9
Başarı	V-10
Zeki	V-14

Tablo 5.1. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilere yönelik zekilik, çalışkanlık ve akademik başarı gibi düşüncelere yönelik kodların neler olduğu

görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; farklılık, erken, yaratıcılık, özel, isteklilik, hassasiyet, başarı ve zeki var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.1.'e göre velilerdeki en yaygın düşünce farklılık düşüncesi olduğu görülebilir. Söz gelimi V-1: "Evet. Durumu adlandıramıyorduk ama farklılık anlaşılıyordu." düşüncesini belirtmiştir. V-16: "Evet. Değişik bakış açıları vardı. Zihinden zor olan matematiksel işlemler yapardı. Çok çalışmazdı ama derslerinde hep başarılıydı." düşüncesi, V-17: "Hep farklıydı, çok inatçıdır kafası farklı çalışır." benzer yönde düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-2: "Çok erken konuştu. Kendi kendine 5 yaşında okuma yazma öğrendi. Hep akıllıca cevaplar verir, düzgün cümleler kurardı. Öğretmeni 6 yaşından sonra zeka testi yaptırmamızı önermişti.", V-8: "Evet oldu. Okula başlamadan okumayı yazmayı öğrendi. Aşırı öğrenme isteği vardı, sürekli sorular soruyordu.", V-12: "Çok çalışkan ya da hiç birinci olmadı. Ama hep çok farklı ve çok yaratıcı oldu.", V-18: "Çocukluğundan belliydi dediğim durumlar oldu. Zeki bir çocuk örneğin 4 yaşında iken 4 haneli rakamları kendiliğinden çözdü, 4 haneli rakamları okumaya başladı. Çok şaşırmıştım yine 4 yaşında organlarımızın ne işe yaradığını merak etmiş bende ona ayrıntılı bir şekilde vücudumuzu anlatan bir oyuncak almıştım. O yaştaki çocuk trombositler tıbbi bir sürü terimleri bize söylerdi. Başka bir örnek vereyim. 5 yaşında iken ona tahta oyuncaklar almıştım jengaya benzer bunlarla kendince elektrik santralleri kurar bize anlatırdı. Bunun gibi birçok örnek verebilirim. Okulda 1. olmadı hiç eğer ders çalışsa 1. olur o kadar çalışmamasına rağmen sınıfta 4. oldu." gibi düşüncelere bakıldığında özel yetenekli çocukların erkenden fark edildiği, ilgi ve isteklerinin olduğu, yaratıcılıkları olan çocuklar oldukları düşünceleri mevcuttur.

Velilere "Sizce zeka kalıtsal mıdır? Bu açıdan özel yetenekli öğrencinizin tanılanması hakkında (tanılama aracı, yöntemi, süresi, uzmanı...) neler düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.2. Zekanın kalıtsallığına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar		Katılımcılar (f)
Kalıtsaldır	Akademik Başarı	V-1
	Destek	V-4, V-5
	Çabuk	V-6
	İrsi	V-7, V-14
	Profesyonel	V-10
	Tanılama Aracı	V-12, V-17, V-18
Kalıtsal değildir	İyi Eğitim	V-8
Her ikiside	Bütünsel	V-2, V-16
	Geliştirilebilir	V-9

Tablo 5.2. gözden geçirildiğinde zekanın kalıtsallığına yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri kalıtsaldır, değildir ya da her ikisi bağlamında kodlanmıştır. Bunlar; akademik başarı, destek, çabuk, ırsi, profesyonel, tanılama aracı, iyi eğitim, bütünsel ve geliştirilebilir olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.2.'ye göre velilerdeki en yaygın düşünce zekanın kalıtsal olması düşüncesi doğrultusunda özel yetenekli öğrencilerin tanınmasına yönelik olarak tanılama aracı düşüncesi olduğu görülebilir. Söz gelimi V-12: “Kalıtsal gelen birçok zeka çeşidi olduğu muhakkak. Her çeşit zekayı tanılamak için kullanılan yöntemlerin tam da yeterli olmadığı konular olduğunu düşünüyorum.” düşüncesini belirtmiştir. V-17: “Bence kalıtsal tanılama önce evde başladı. Sonra BİLSEM sınavlarına girdi. Kazandığında teste tabii tutuldu ve tam tanılama o zaman yapıldı.”, V-18: “Bence kalıtsal. Okul rehberlik servisinin müracaatıyla RAM'dan

randevu olarak WISC-R testi yaptırıldı. Tanılanması konusunda ben fark edip mücadele ettim doğrusu.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-4: “Tabiki kalıtsal fakat destekleyip yönlendirmek de mümkün.”, V-2: “Kalıtsal yatkınlık olduğu aşikar ama bunun ortaya çıkması için çevresel faktörlerin desteğinin şart olduğunu düşünüyorum. Aksi takdirde zekasını gereği gibi kullanamaz.”, V-3: “Hem kalıtsal hem de çevredeki uyaranlarında etkisi var, daha erken yaşta tanımlama yapılırsa çocuklar internete maruz kalmadan ve kendileri ilgi alanı belirlemeden daha faydalı olacağını düşünüyorum.”, V-5: “Doğuştan geldiğine inanıyorum bu hususta çocuk desteklenmelidir.”, V-8: “Hayır zeka kalıtsal değildir. İyi bir eğitim almaları gerekiyor. Bu zekasını iyi işler için devleti, milleti için kullanmasını bilmesi gerekiyor. Aşırı derecede özgüvenli oluyorlar. Bu özgüvenleri de zaman içinde yaşamına ve yaşantısına zarar verebilir.”, V-9: “Kalıtsal tarafı reddedilemez ama zeka bilindiği üzere geliştirilebilir bir şey.”, V-10: “Tanısı bir profesyonel tarafından test ile kondu. Ben kalıtsal olduğunu düşünüyorum.”, V-16: “Hem genetik ve hem de çevrenin etkileşimi olduğunu düşünüyorum.” gibi düşüncelere bakıldığında zekanın genetik ve çevresel etkenler doğrultusunda geliştiği yönündeki düşüncenin genel kanı olduğu görülmektedir. Zekanın kalıtsal olması ya da olmaması gibi keskin fikirlere sahip olan veliler dahi zekanın son tahlilde geliştirilebilir olduğu düşüncesinde fikir birliğinde oldukları görülmektedir.

Velilere “Sizce özel yetenekli öğrenciler davranış problemleri olan; dikkatleri dağınık, aşırı hareketli ve hiperaktif (dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu) öğrenciler midir? Neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.3. Özel yetenekli öğrencilerin davranış problemi, dikkat dağınıklığı ve hiperaktivite bozukluğuna yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar		Katılımcılar (f)
Evet	Aşırılık	V-7, V-8
	Disipline Etme	V-5
	Benzerlik	V-12
	Zorlu Süreç	V-10
	Tanılama	V-18
Hayır	Kesinlik	V-13
	İlişkisiz	V-1
	Genellenememe	V-9, V-16, V-17
	Hassasiyet	V-6
	Odaklanma	V-3, V-4
	Yaşantı	V-2
	Farklılık	V-8

Tablo 5.3. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin davranış problemi, dikkat dağınıklığı ve hiperaktivite bozukluğu gibi farklılıkların varlığına yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri evet vardır ya da hayır yoktur bağlamında kodlanmıştır. Bunlar; aşırılık, disipline etme, benzerlik, zorlu süreç, tanılama, kesinlik, ilişkisiz, genellenememe, hassasiyet, odaklanma, yaşantı ve farklılık olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.3.'e göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerin davranış problemi, dikkat dağınıklığı ve hiperaktivite bozukluğu gibi farklılıkların varlığının genellenememesi düşüncesidir. Söz gelimi V-9: “Genele yaymak doğru değil. Her grupta olduğu kadar bence. Ailenin bunu fark edip çocuğun doğru yönlendirilmesine bağlı olarak değişkenlik gösteriyor. Bu çocuklar enerjilerini doğru yönlendirmeyi öğrenmeliler.” düşüncesini belirtmiştir. V-16: “Öyle olanını da gördüm olmayanını da. Kendi çocuğumda yukarıda saydıklarınız yok mesela.”, V-17: “Hayır hepsi için böyle bir genelleme yapılamaz. Benim çocuğunda bunların hiçbiri yok. Tam tersi böyle olan çocuklarını anlatmakta zorlanan anne babaların çok zeki aslında diyerek kaçma yoludur.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-1: “Değildir. Bence bu tip davranışlarla hemen hemen özel yetenekli olmanın hiçbir ilişkisi yoktur.”, V-3: “Oğlum hareketlidir ama dersi derste dinler, odaklanır.”, V-5: “Diğer çocuklara göre daha hareketli zaman zaman disipline edilmekte zorluk yaşıyabiliyorum.”, V-6: “Davranış bozukluğu değil, duyu hassasiyeti yüksek bu çocukların.”, V-8: “Hayır davranış problemleri olmaz farklı düşündükleri için bazen bizler yanlış anlıyoruz. Aşırı hareketli olabilirler.”, V-10: “Kesinlikle büyük bir çoğunluğu hiperaktif. Benim çocuğum hiperaktif ve ilaç kullanıyor. Dikkati dağınık ve hareketli. Bu aileler için çok zor yönetilen bir süreç özellikle akademik olarak dersler ağırlaşmaya başladığında.”, V-12: “Özel yetenekli öğrencilerin bazı benzer davranışlar (hiperaktivite, dikkat eksikliği gibi) gösterebildiğine tanık oluyorum. Ama hepsi değil.”, V-18: “Evet oğlumda üstün zekalı bunun yanında hiperaktivite ve dikkat eksikliği tanısı olan bir çocuk. Çok hareketli bebekliğinden beri ilkökul çağına gelince dikkat eksikliği olduğunu fark ettim, bir uzmana danıştım özel kliniklerde terapiler gördü. Hiperaktivite olduğundan dikkat eksikliği de olduğunu söylediler.” gibi düşüncelere bakıldığında benzer şekilde özel yetenekli öğrencilerin davranış problemi, dikkat dağınıklığı ve hiperaktivite bozukluğu gibi farklılıkların varlığının genellenememesi düşüncesi ekseninde inanışlar hakimdir.

Velilere “Özel yetenekli öğrenciler eğitim ve öğretimleri bakımından akranlarından sizce ne gibi farklılıklar gösterirler? Açıklar mısınız?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.4. Özel yetenekli öğrencilerin akranlarından farklılıklarına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar (f)
Gelişmiş	V-1
Hızlı	V-2, V-3, V-8, V-12, V-17
Disiplinli Çalışma	V-4
İleri	V-5
Farklı	V-6
Hırslı	V-7
Eğitim Felsefesi	V-14
Analitik Düşünme	V-9
Duyusal Gerilik	V-10
Detaycı	V-13
Destek	V-15
Bakış Açısı	V-16

Tablo 5.4. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin akranlarından farklılıkların varlığına yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; gelişmiş, hızlı, disiplinli çalışma, ileri, farklı, hırslı, eğitim felsefesi, analitik düşünme, duyuşsal gerilik, detaycı, destek ve bakış açısı olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.4.'e göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerin akranlarından daha hızlı kavrayıp öğrenmeleri ve öğrendiklerini kullanabilmeleri

düşüncesidir. Söz gelimi V-2: “İlgi alanlarına göre daha hızlı öğrenip yorumlayabilirler.” düşüncesini belirtmiştir. V-3: “Daha çabuk kavriyorlar.”, V-8: “Konuları hemen anlarlar ve hemen sorgulamaya başlarlar. Sınıftaki öğretmenleri akranlarına bir konuyu 2-3 kere tekrarladığı için onların canını sıkılmasına sebep olur.”, V-12: “Öğrenme konusunda ortalamanın üzerinde bir becerileri oluyor. Çok hızlı öğrenebildikleri için bunun olumlu (kolay anlama, derslerde başarı...) ve olumsuz (daha az ders çalışma alışkanlığı geliştirme, derslerde sıkılma, dikkatsizlik, gereksiz özgüven, odaklanamama...) sonuçları oluyor.”, V-17: “Daha üst bilgilerle donatılabiliyorlar. Algılamaları daha hızlı diğerlerine göre.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-1: “Daha hızlı ve mantıksal algısı daha geniştir.”, V-4: “Bu bir avantaj aslında ama bazen yaşlılarıyla aynı seviyede kalabiliyorlar çünkü eğitim ve öğretimde başarı için disiplinli çalışmak daha verimli sonuçlar veriyor.”, V-5: “Bir tık önde ilerleyebiliyorlar, erken kavrama ve öğrenme gibi”, V-9: “Daha kolay öğreniyorlar, kalıcı öğreniyorlar, branşlar arası bilgi transferi yapabiliyorlar. Analitik düşünme düzeyleri daha yüksek .”, V-16: “Bir de bu açıdan bak dedikleri birçok bakış açısıyla karşılaştırır beni, benim aklıma gelmemişti dediğim durumlar olmuştu mesela. Eğitim öğretim kısmında sizi zorlamadan ilerler. Yani ne verirseniz alıyorlar hatta veremediklerinizi de akıl yoluyla. Normal ya da parlak zekâlı diye tanımladığımız öğrencilerden farklı oluyorlar ve siz bunu anlıyorsunuz. Zaten ben farklıyım diye davranışlarıyla bunu şıp diye aksettiriyorlar.”, V-18: “Örneğin pratik zekaya sahip olduklarından okulda anlatılan konuyu dinlemesi yeterli onlar için. Akranlarından daha farklı sanki akranlarından bir kaç yaş büyük gibi düşünebiliyor bazen benimle oturup devlet meselelerini bile konuşuyor şaşırıyorum. Meraklı olduğu için de mutlu oluyorum.” gibi düşüncelere bakıldığında benzer şekilde özel yetenekli öğrencilerin akranlarından da hızlı öğrenip kavradıklarını çağrıştıracak inanışların yaygın olduğu görülmektedir.

Velilere “Özel yetenekli öğrencilerin sizce gösterdikleri bu farklılıklar öğrencilerin akademik başarılarını (derslerinde başarılı olmaları) nasıl etkiler? Açıklar mısınız?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.5. Özel yetenekli öğrencilerin akademik başarısına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar (f)
İstikrar	V-1
Yönlendirme	V-2
Kolay Öğrenme	V-3, V-4, V-7
Akademik Başarı	V-5, V-14
Dışlanma	V-9
Odaklanamama	V-10
Eğitim Felsefesi	V-11
Özgüven	V-15, V-16
Yetenek Kullanımı	V-12, V-17, V-18

Tablo 5.5. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin akademik başarısına yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; istikrar, yönlendirme, kolay öğrenme, akademik başarı, dışlanma, odaklanamama, eğitim felsefesi, özgüven ve yetenek kullanımı olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Velilere “Özel yetenekli öğrencilerin akranlarından anlamlı farklılık göstermeleri öğrencilerin genel olarak eğitim ve öğretimlerini sizce nasıl etkiler? Neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.6. Özel yetenekli öğrencilerin gösterdikleri farklılıkların eğitim ve öğretimlerine etkilerine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar (f)
Destek	V-1
Olumlu	V-2, V-5, V-8, V-11, V-12, V-13
Sabır	V-3
Rehavet	V-4
Eğitim Felsefesi	V-6, V-16
İstekli	V-7
Yüksek Beklenti	V-9
Süreç Yönetimi	V-10
Farklılık	V-15
Olumsuz	V-14, V-17
Kaynaştırma	V-18

Tablo 5.6. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin göstermiş oldukları farklılıkların eğitim-öğretimlerine etkilerine yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; destek, olumlu, sabır, rehavet, eğitim felsefesi, istekli, yüksek beklenti, süreç yönetimi, farklılık, olumsuz ve kaynaştırma olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.6.'ya göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerin gösterdikleri farklılıkların eğitim-öğretimlerini olumlu yönde etkilediği düşüncesidir. Söz gelimi V-5: “Olumlu etkiliyor. İlgi duydukları alanlarda başarılı oldukları doğrudur.” düşüncesini belirtmiştir. V-8: “O öğrenciler için iyi birer örneklerdir.

Olumlu yönde etkiler diye düşünüyoruz.”, V-11: “Olumlu etkiler. Duygusal ve vicdanlı ise.”, V-12: “Genel olarak olumlu etkiler. Farkındalığı daha fazla, yaratıcılığı daha fazla olduğu için olumludur.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-1: “Odaklarını korumaları ve durumun farkını hissetmelerinden doğan boşluğu doldurmak için ilave destek gerekmektedir.”, V-3: “Evet ama zaten biliyorum çabalamaya gerek yok derse şayet hiçbir farkı kalmaz, gayret ve sebat şart.”, V-4: “Rehavete kapılabiliyorlar zaten çok zekiyim çaba sarf etmeden başarılı olabilirim fikrine kapılanlar genelde beklentiye karşılayamıyor.”, V-6: “Türkiye şartlarında muhakkak bir yerlerde eşitleniyorlar diğer çocuklarla. Çünkü müfredat çok eski. Ödevler bezdirici. Yaratıcılıklarını çıkaramıyorlar.”, V-7: “Daha kolay öğrenebiliyor olabilirler, ders çalışma ve okula istek açısından biraz daha fazla istek gösteriyor.”, V-9: “Eğitim hayatlarında başarı odaklı oluyorlar genelde ve bu durum onlarda sanki hep başarılı olmaları gerekiyormuş hissini doğuruyor. Zaman zaman kaygı düzeyleri artıyor, stresle baş etmek durumunda kalıyorlar. Eğitim öğretim hayatları olumlu etkilense de bazen böyle olmaktan yoruluyorlar.”, V-10: “Bu konu öğretmenler ve ailelerin nasıl yönettiğine bağlı olarak değişir.”, V-14: “Aynı ortamda eğitim alamazlar özel eğitim gereklidir standart zekalı çocukları olumsuz etkiler.”, V-16: “Devlet okullarında onlara yönelik müfredat uygulanmıyor. BİLSEM’e haftada 1 gün gidebiliyor bunun da yeterli olduğunu düşünmüyorum bence devlet okullarında da bunun desteklenmesi lazım. Teoride varsa bile pratikte uyguladıklarını görmedim ve duymadım.”, V-17: “Bizim okullarımızda pek bir farklılık göstermiyor ayrıcalık yok bu çocuklar için.”, V-18: “İlköğretim okullarında özel eğitim derslikleri oluşturulmalıdır. Bilim sanat merkezlerinin ders içerikleri, materyal ve etkinlikleri örgün eğitim kurumlarında da pekâlâ uygulanabilir. Özel yetenekli çocuklar sınıf ortamında duruş sergileyen ve fark edilen öğrencilerdir. Genel olarak normal düzey öğrencilerle iletişim ve kaynaşma sorunu yaşamazlar. İlkokul düzeyinde özel yetenekli öğrenciler diğer öğrencilerle ortak eğitim yaşantıları düzleminde karşılıklı olumlu etkileşimde bulunmalıdırlar. Bu öğrenciler, öğretmenlerin gözetiminde öğrenme güçlüğü olan akranlarına rehberlik yapabilir, empati kurabilirler. Sınırlı bir düzlem olarak sınıf ortamında sosyal sorumluluk bilinci kazanabilirler. Özel yetenekli öğrenciler için okullarda açılacak derslikler, alternatif eğitim merkezlerine nispeten her anlamda daha işlevsel olacaktır. Çocuklar ilgi ve yetenekleri nispetinde

bu dersliklerde daha fazla zaman geçirebileceklerdir. Merak duygularını perçinleyen öğrenme isteklerini, normal düzey arkadaşları ile ortak eğitim yaşantılarında paylaşma fırsatları bulacaklardır.” gibi düşüncelere bakıldığında öğrencilerin odaklanma, rehavet, aşırı özgüven gibi bireysel ve ailenin süreç yönetimi, eğitim-öğretim programlarının, okulların ve diğer özel eğitim hizmetlerinin öğrencilerin yeteneklerini geliştirmeye hizmet etmemesi gibi çevresel etkenlerin özel yetenekli öğrencilerin gösterdikleri farklılıkların eğitim-öğretimlerini olumlu etkilemediği düşüncesinin varlığı görülmektedir.

Velilere “Akranlarından üstün yeteneklere sahip olan özel yetenekli öğrencilerin yalnızca normal örgün eğitim (ilköğretim 1. ve 2. kademe, ortaöğretim 3. kademe...) almaları onlar için yeterli midir? Açıklar mısınız?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.7. Özel yetenekli öğrenciler için genel örgün eğitim hizmetleri almalarına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar
Yeterli	
Yetersiz	Yüksek Kapasite V-1
	Özel Beceri V-2
	Köreltici V-3
	Rehavet V-4
	Destek Eğitim V-5, V-9, V-10
	Özel Eğitim V-6, V-8, V-11, V-12, V-14, V-15, V-16, V-18
	Yetersiz Donanım V-17

Tablo 5.7 gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin genel örgün eğitim hizmetleri almalarına yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri yeterli ya da yetersiz bağlamında kodlanmıştır. Bunlar; yüksek kapasite, özel beceri, köreltici, rehavet, destek eğitim, özel eğitim ve yetersiz donanım olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.7'ye göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerin genel örgün eğitim hizmetleri almalarından ziyade özel eğitim hizmetleri ya da genel örgün eğitim hizmetlerinin yanı sıra destek eğitim hizmetleri almaları düşüncesidir. Söz gelimi V-6: “Kesinlikle değil. BİLSEM gibi kurumlarda sürekli eğitim almaları şart.” düşüncesini belirtmiştir. V-8: “Hayır değildir ne kadar yetenekli olsalar da özel eğitim şart.”, V-11: “Yeterli değil. Araştırma yapabilecekleri yerleri olmalı. Atölyeleri olmalı, deney yapılmalı, geziler düzenlenmeli.”, V-12: “Yeterli değildir. Bu eğitim sistemi onların önünü tıkayabilir.”, V-14: “Değildir özel eğitim almalılar öğretmenleri de üstün zekalı eğitim bölümünden mezun olmalılar.”, V-15: “Değildir tabiki. 4 yaşında okuma yazma bilen bir çocuk birinci sınıfta elbette sıkılıyor.”, V-16: “Üniversitede de desteklenmelidir. Onları sınavsız almaları gerekir yani standart öğrenci gibi sınava girmemeliler. Çünkü beyinleri bir kalıba girecek şekilde çalışmıyor. Çok yönlü oldukları için onlara uygun tanılama yöntemleriyle üniversiteler kapılarını açmalılar. Geleceğimize şekil ve yön verecek olan onların farklı düşünceleri olacak bence.”, V-18: “Yeterli değil ama eğitim sisteminde farklı bir müfredat olmadığı için aileler çocuklarını spora resim müzik enstrüman kurslarına yönlendirmeli”, V-5: “Yeterli değil bu tarz çocukların iyi bir eğitimle desteklenmesi gerekir. Seviyelerinin üzerine çıkabilirler.”, V-9: “Bu çocuklar gerekirse anasınıfi düzeyinde tanılmalılar ve yaşlarının gerektirdikleri sosyal beceriler ile ekstra mutlaka desteklenmelidir. Ek olarak özel eğitim mutlaka almalılar. Sizlerin de bildiği gibi bu çocuklar olumlu yol izleyebilecekleri gibi sahip çıkılmazlar ise hem kendilerine hem de çevrelerine zarar veren düzeye erişebiliyorlar. Sosyal ve bilişler becerileri konusunda mutlaka destek eğitim almalılar.”, V-10: “Değildir, destek almaları gerekir.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-1: “Değil. Çünkü alma kapasiteleri çok yüksek olduğundan sosyal sorumluluk gibi bir misyonla yüklenmek gereklidir.”, V-2: “Daha fazlasına açıksa ve özel bir becerisi varsa tabiki yetersiz kalır.”, V-4:

“Kesinlikle yeterli değil. Kendileri gibi çocuklarla bir araya gelmeleri normalleşme sağlıyor ama kendi gibi bir çocuk yoksa etrafında fazlaca özgüvene neden olabiliyor.”, V-17: “Hayır. Okullarımız yeterli donanıma sahip değil hem eğitimci açısından hem de materyal açısından. Farklı bir yaklaşımla eğitim almaları şart.” gibi düşüncelere bakıldığında ise genel örgün eğitimin özel yetenekli öğrenciler için tek başına yeterli olmayacağı, bunun ise okulların özel yetenekli öğrenciler için donanımsal olarak yetersiz kalacakları, eğitim felsefelerinin uygun olmadığı ve son tahlilde özel eğitim hizmetlerinin gerekli olduğu düşüncesinin yaygın olduğu görülmektedir.

Velilere “Özel yetenekli öğrenciler öğrenme güçlüğü (disleksi/özel öğrenme güçlüğü) çeker mi? Bu açıdan sizce özel yetenekli öğrenciler akademik olarak uzman desteğine (bireysel öğretim desteği) ihtiyaç duyarlar mı? Açıklar mısınız?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.8. Özel yetenekli öğrencilerde özel öğrenme güçlüğü görülmesi ve uzman desteği almalarına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar		Katılımcılar (f)
Görülür	Detaylara Takılma	V-4
	Akademik Başarı	V-6
	Uzman Desteği	V-9, V-10, V-12
	Gerekli	V-11
	Zihin-Beden Koordinasyonu	V-14
	Tanılama	V-16
	Görülmez	Odaklanma
Çabuk Kavrama		V-8

Yaşantılar	V-7
Gereksiz	V-5
Genellenememe	V-2
Yeterli	V-1

Tablo 5.8 gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerde özel öğrenme güçlüğü görülmesi ve uzman desteği almalarına yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri görülür ya da görülmez bağlamında kodlanmıştır. Bunlar; detaylara takılma, akademik başarı, uzman desteği, gerekli, zihin-beden koordinasyonu, tanılama, odaklanma, çabuk kavrama, yaşantılar, gereksiz, genellenememe ve yeterli olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.8.'e göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerde özel öğrenme güçlüğü varlığı ve uzman desteğinin gerekliliği düşüncesidir. Söz gelimi V-9: “Özel öğrenme güçlüğü çekebilirler, özellikle disleksi örneği ile karşılaştım. Uzman desteği ile süreci gayet iyi yönetildi ve muhteşem sonuçlar ortaya çıktı.” düşüncesini belirtmiştir. V-10: “Öğrenme güçlüğü dikkatleri çok dağınık olduğu için oluşmaktadır, etraflarındaki her olanı biteni izlemeleri nedeniz ile bu nedenle kesinlikle bireysel destek ihtiyacı vardır.”, V-12: “Elbette olabilir. Böyle bir problem yaşıyorsa mutlaka destek verilmesi gerekir.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-6: “Bazı konularda veya derslerde çekenler varmış.”, V-5: “Gerek olmadığını düşünüyorum.”, V-4: “Bu konuda bir bilgim yok ama basit şeyleri öğrenememeleri bununla ilgili olabilir mi diye düşünüyorum.”, V-8: “Hayır, çekmezler zaten her konuyu oldukça kolay anlarlar, çabuk anlarlar.”, V-16: “Evet çünkü dünya bunun örnekleriyle dolu. Ama maalesef birçoğu anlayamadığı için büyük sıkıntılar yaşamış.”, V-14: “Motor becerileri düşüktür. Beyin vücuttan önde hareket eder. Sportif faaliyetlere ihtiyaç vardır.”, V-18: “Öğrenme güçlüğü çekeceğini düşünmüyorum. Dikkat eksikliği gözüküyor bu çocuklarda dikkati toparlanırsa akademik öğrenim hayatında bir problem yaşayacağını düşünmüyorum.” gibi düşüncelere bakıldığında ise bilgisi

olamayanlar göz ardı edilememekle birlikte zıt fikirlere sahip olanlar da görülmektedir. Söz gelimi böyle bir durumla karşılaşmalarını bu düşünce şemasının daha önce hiç olmamasından kaynaklandığı ifade edilebilir. Özel öğrenme güçlüğü çekmemeleri düşüncesini destekleyen velilerden biri özel yetenekli öğrencilerin zaten kolay kavradıklarını ifade ederek bunun söz konusu olmayacağını vurgulamıştır.

Velilere “Özel yetenekli öğrenciniz için şimdi ve gelecekteki beklentileriniz nelerdir? Açıklar mısınız?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.9. Özel yetenekli öğrencilerden velilerin beklentilerine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar (f)
Değer Aktarımı	V-1
Meslek Seçimi	V-2, V-12
Kişisel Gelişim	V-3, V-13
Yüksek Beklenti	V-4
İtibar	V-5
Yetenek Kullanımı	V-6, V-7, V-15
Fayda Sağlama	V-8
Kendini Gerçekleştirme	V-9, V-14, V-18
Hayat Boyu Öğrenme	V-10
Mutluluk	V-11
Eğitim Felsefesi	V-16, V-17

Tablo 5.9. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerden velilerin beklentilerine yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; değer aktarımı, meslek seçimi, kişisel gelişim, yüksek beklenti, itibar, yetenek kullanımı, fayda sağlama, kendini gerçekleştirme, hayat boyu öğrenme, mutluluk ve eğitim felsefesi olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.9.'a göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencinin yetenek kullanımı doğrultusunda bireyin kendini gerçekleştirme düşüncesidir. Söz gelimi V-6: “Sosyal olarak ötekileştirilmemesi. İçindeki farklı bakış açısının yaratıcılıkla pekişebilmesi, ülke şartlarının ve sınav sisteminin bu çocuklara uygun olabilmesi.” düşüncesini belirtmiştir. V-7: “İyi bir eğitim alabileceği okullar ve yeteneği, isteği doğrultusunda kariyer.”, V-15: “Başarılı olması var olan potansiyelini olumlu yönde kullanmaları.”, V-9: “Mutlu olsun. Kendini gerçekleştirebileceği bir hayatı olsun.”, V-14: “Beklentim yok. İsterse her şeyi yapabilirler.”, V-18: “Vatana, millete hayırlı bir evlat olmasından başka bir beklentim yok. Kendi ayakları üstünde dursun, kapasitesi var iyi bir üniversite kazansın gücümün yettiğince rabbim ömür verdikçe arkasındayım. Vatanına, milletine hizmet eden, üreten bir çocuk olsun isterim.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-2: “Mutlu olacağı, severek ve huzurla çalışacağı bir meslek sahibi olması.”, V-3: “Spor ve eğlence ile eğitim gerekliliklerini dengeleyip kendisini geliştirebilmesini umuyorum.”, V-4: “Fazlaca beklenti oluşuyor bizlerde genelde de beklentimizi karşılıyorlar.”, V-5: “İyi bir eğitim alıp itibar yerlere gelmesini temenni ediyorum.”, V-8: “İyi bir şekilde yetişip vatanına, milletine ve çevresindeki insanlara olumlu yönde faydalı bir insan olmasını bekliyoruz.”, V-11: “Mutlu ve huzurlu olması.”, V-12: “İlgi duyduğu, sevdiği bir alanda uzmanlaşması, her zaman gelişime açık olması ve yurt dışında da icra edilebilir bir meslek sahibi olması.”, V-13: “Mutlu ve kendisine yeten bir birey olması.”, V-15: “Başarılı olması, var olan potansiyelini olumlu yönde kullanmaları.”, V-16: “Hem okulda hem de BİLSEM’de eşgüdümlü olarak hareket edilmelidir. Çünkü sınıfında akademik başarısı çok düşük öğrencilerle bir arada ve rekabet ortamı yok bunun da monotonluğa davetiye çıkardığı kanısındayım.”, V-17: “Özel olarak eğitime tabi tutulup üniversite sınavında da farklı olmaları gerektiğini düşünüyorum. Özel yetenekleri doğrultusunda eğitim alıp o alanda kendilerini

ilerleyebilecek imkanlar verilmeli devlet tarafından. Herkesin girdiği bir sınavla teste tabii tutulmaları yanlış.” gibi düşüncelere bakıldığında ise velilerin özel yetenekli öğrencilerinden beklentileri yetenekleri doğrultusunda kariyerlerini geliştirmeleridir. Ayrıca veliler normal akranlarının tabi oldukları eğitim ve sınavlara girmelerinin yanlış olduğunu ifade ederek uygulanan eğitim felsefesinin özel yetenekli öğrencilere uygun olmadığını vurgulamışlardır.

Velilere “Özel yetenekli öğrenciler sizce neden özel eğitim hizmeti almaları gerekir? Neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 2.10. Özel yetenekli öğrencilerde özel eğitim hizmeti gerekliliğine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımlar (f)
Üretkenlik	V-1
Yeteneklerini Geliştirme	V-2, V-13
Özel Eğitim	V-3, V-4, V-14, V-16, V-18
İleri Seviye	V-5
Eğitim Felsefesi	V-6
Merak	V-7
Kariyer	V-8
Tanılama	V-9, V-12
Dışlanma	V-10
Bakış Açısı	V-11, V-15

Tablo 5.10. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerde özel eğitim hizmetlerinin gerekliliğine yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda

velilerin düşünceleri; üretkenlik, yeteneklerini geliştirme, özel eğitim, ileri seviye, eğitim felsefesi, merak, kariyer, tanılama, dışlanma ve bakış açısı olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.10.'a göre velilerdeki en yaygın düşünce özel yetenekli öğrencilerin genel örgün eğitimin yanı sıra özel eğitim hizmetleri almalarının gerekliliği düşüncesidir. Söz gelimi V-3: "Vizyon ve farklı ilgi alanlarını tanımaları faydalı olur bu bütün çocuklar için geçerli." düşüncesini belirtmiştir. V-4: "Bakış açıları farklı standart eğitim yeterli değil bu çocukların farklı alanlarda beceri kazanması gerekli.", V-14: "Standart eğitim onlar için sıradandır. Öğreticilerinden bile bazı konularda daha bilgi sahibi olabilirler.", V-16: "Standartları yok çünkü onları bir kalıba koyamazsınız.", V-18: "Beyinleri o kadar gelişmiş ki o kadar kapasiteli ki tarif edemem aynı anda birçok şey düşünebiliyor neden daha iyi bir eğitim sağlanmasın ki benim fikrim bence devletin bu çocukları desteklemesi hatta onlar için özel okul olup müfredatları bu çocuklara uygun olup geliştirilip ülkemize kazandırılıp ülkesi için çalışmalı özel eğitim almalı bu çocuklar." benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-2: "Potansiyellerinin ortaya çıkarılması yeteneklerinin doğru bir şekilde belirlenip doğru alanlara yönlendirilmesi açısından özel eğitim almaları önemlidir bence.", V-5: "Düşünce gücü, problem çözme becerileri diğer çocuklara nazaran çok daha iyi.", V-6: "Çünkü normal eğitim çok yavaş ve 100 yıl önceye dayanan bir mantık içermekte. Sorgulama yapmaya izin vermiyor. Mesela fen dersinde soru sorarak konuyu genişletmek isteyen bir üstün zekalı öğretmeninden azar işitiyor.", V-8: "Daha iyi bir eğitim alırsa çağımıza daha iyi entegre olur ve başarılı bir kariyer elde eder.", V-9: "Öncelikle farklı olmalarının nedenleri ile kendilerini tanımaları için toplum içerisindeki yerlerinde sorumluluklarının bilincine varmak için destek eğitim almalılar. Bu çocuklar ciddi uzman bir eğitici ve öğretici grup ile ülkenin geleceğini planlayan bireylere dönüştürülmeliler. Nice bilim insanı adayları nice mucit var aralarında.", V-10: "Çünkü kendileri gibi düşünmeyen, kendileri gibi hareket etmeyen ve bakış açıları çok farklı bir grup içinde dışlanmaları nedeni ile özel eğitim almaları gerektiğini düşünüyorum.", V-12: "Mevcut eğitim sisteminin yetersizliği bir kenara bırakılacak olursa özel yetenekli öğrencilerin kendi özelliklerinde yeteneklerinin ortaya çıkarılması, bunun aile desteği ile beraber konunun uzmanları tarafından veriliyor

olması kesinlikle gereklidir.”, V-13: “İlgi alanlarına uygun eğitim almaları gerekli.” gibi düşüncelere bakıldığında ise veliler benzer şekilde özel yetenekli öğrencilerin normal akranlarından farklı bir eğitim almaları gerektiğini vurgulamışlardır.

Velilere “Öğrencilerin özel yetenekli olmaları ve özel eğitim hizmeti almaları arasında sizce nasıl bir ilişki vardır? Neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.11. Özel yetenekli öğrencilerin yetenekleri ve özel eğitim hizmeti almaları ilişkisine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar (f)
Gereklilik	V-1, V-16, V-17
Fayda	V-2, V-3, V-8, V-9, V-13, V-18
Verim	V-4
Yeteneklerin Geliştirilmesi	V-7
Donanım	V-6
Farklı	V-10, V-11, V-15
Tanımlama	V-12
İlgi Alanı	V-14

Tablo 5.11. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerde özel eğitim hizmetleri almalarına yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; gereklilik, fayda, verim, yeteneklerin geliştirilmesi, donanım, farklı, tanımlama ve ilgi alanı olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.11.’e göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerin özel eğitim hizmeti almalarının, yeteneklerini geliştirilmesi noktasında faydalı olacağı düşüncesidir. Söz gelimi V-2: “Özel yetenekli öğrenci potansiyeli yüksek, doğru

alanlarda faydalı ve başarılı olabilecek öğrenciler olduklarından özel yönlendirme önemlidir. Ama diğer öğrencilerin de doğru desteklenirlerse maksimum seviyede fayda sağlayacaklarına inanıyorum. Özellikle kendilerine tabiki.” düşüncesini belirtmiştir. V-3: “Yaratıcılıkları için faydalı olabilir.”, V-8: “Yeteneğini fark edilmezse normal sıradan bir müfredatla eğitim alır. Ve bu özel yeteneği zamanla ortadan kalkar. Özel eğitim alırsa kendisine ve toplumuna daha faydalı bir insan olur.”, V-9: “Yeteneklerinin gelişiminde uzman ellere emanet edilmiş olmaları çok önemli. Doğru zamanda doğru yerde doğru noktaya el atıldığında muhteşem sonuçlar başarılar geliyor. Bana göre doğru orantılı bir süreç yaşanıyor emek ve sonuç ilişkisi.”, V-13: “Yeteneğine uygun eğitim alırsa güzel sonuçlar çıkar.”, V-18: “Üstün zekalı tanısı almış bir çocuk üretiyor ve kendini geliştiriyorsa özel eğitim hizmeti almalı bu zekayı değerlendirmek gerekmiyor mu? Allah vermiş kullanmak çocuğa kalıyor.” benzer yönlerdeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-7: “Kendi yeteneklerini daha iyi keşfetmelerine yardımcı olabilir.”, V-10: “Bu çocuklar kendileri gibi bir grup içinde çok daha yaratıcı ve başarılı olurlar. Bu çocuklar klasik öğrenme biçimi ile değil çok daha farklı şekillerde öğreniyorlar, üstün yetenekli ama yazı yazmayı sevmeyebiliyor, okumayı sevmeyebiliyor dolayısı ile bu çocuklar farklı öğreniyor.”, V-11: “Özel algılama ve anlama kapasiteleri için özel eğitimle farklı düşünce yapısı geliştirilmeli.”, V-12: “Özel yetenekli öğrenciler doğru tanınmaları ve kendileri için en doğru özel eğitimi almaları gereklidir.”, V-14: “Özel eğitim ilgi alanlarına göre verilmelidir.”, V-16: “Paralel bir ilişki var yani olmazsa olmaz oluyor özel eğitim hizmeti.” gibi düşüncelere bakıldığında ise veliler özel eğitim hizmetlerinin özel yetenekli öğrencilerin akranlarından farklı olan yeteneklerini geliştirmesi noktasında gerekliliğini vurgulamışlardır.

Velilere “Sizce özel yetenekli öğrenciler düşük not almayan, okul ve akademik başarıları yüksek (özellikle matematikte) olan öğrenciler midir? Neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.12. Özel yetenekli öğrencilerin akademik başarılarına yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar		Katılımcılar (f)
Evet	Süreklilik	V-8
Hayır	Kendine Güven	V-14
	Kişisel Gelişim	V-13
	İlgi Alanı	V-11, V-17, V-18
	Eğitim Felsefesi	V-9, V-10
	Bilgiyi Kullanma	V-5
	Bakış Açısı	V-4
	Ders Çalışmak	V-3, V-7
	Farklı	V-2
	Genelleme	V-1, V-6

Tablo 5.12 gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin akademik başarılarına yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri evet ya da hayır bağlamında kodlanmıştır. Bunlar; kendine güven, kişisel gelişim, ilgi alanı, eğitim felsefesi, bilgiyi kullanma, bakış açısı, ders çalışmak, farklılık ve genelleme olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.12'ye göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerin ilgi ve yetenek alanlarının akademik başarılarında etkili olduğu düşüncesidir. Söz gelimi V-11: “Hayır. İlgi alanıyla alakalı akademik başarısı.” düşüncesini belirtmiştir. V-17: “Hayır. Özel yeteneğin birçok türü var hepsi matematikte iyi değil.”, V-18: “Hayır öyle düşünmüyorum her çocuğun ilgi alanları farklıdır.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-2: “Hayır, her çocuğun özel yeteneği farklı alanlardadır.”, V-9: “Ama tam aksi durumda olan çocuklar da var. Her varlık matematikte üstün başarılı olmak zorunda değil mesela. Ülkemizde akademik başarı ile fazlaca ilişkilendirilmiş durumda özel üstün olma durumu ama bence değil. Bu çocuklar çoklu zekaya sahipler bazı alanlarda ise üstün zekaya sahipler. Her alanda başarı çitaları yüksek olabiliyor. Bu tamamen çocuğun desteklenmesi ve bu alanlarının beslenmesi ile oluyor. Yani nereyi parlatmak isterseniz oradan parlıyorlar.”, V-10: “Hayır kesinlikle akademik başarısı yüksek demek değil üstün yetenekli çocuk, benim oğlumun matematiği çok iyi ama formülleri öğrenmez her şeyi kafadan yapmaya çalışırsan rakamlar büyüdüğünde duvara toslarsın.”, V-12: “Hayır, değildir. Matematik alanında başarılı olan öğrenci matematik alanında yetenekli olan öğrencidir. Hangi alanda yetenekli ise o alanda başarı göstermesi muhtemeldir. Ancak matematik alanında da başarı göstermesi beklenen özel yetenekli bir öğrencinin bu alanda desteklenmesi gerekebilir. Ya da hangi alanlarda daha çok desteklenmeli ve hangi alanlara daha fazla yoğunlaşmalı konularında uzmanların desteği şarttır.”, V-13: “Bende öğrencinin kendisini geliştirmesi ile alakalı.” gibi düşüncelere bakıldığında ise veliler benzer şekilde özel yetenekli öğrencilerin yalnızca akademik becerilerde bilhassa sayısal branşlarda başarılı olan öğrenciler olarak görmedikleri, onların başarılı oldukları yetenek alanlarında etkili oldukları düşüncesini vurgulamışlardır.

Velilere “Özel yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretim süreçleri göz önünde bulundurulduğunda öğrenciler ve öğrencilerin girdikleri sınavlar (ders sınavları, yerleşme sınavları...) hakkında düşünceleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.13. Özel yetenekli öğrencilerin aldıkları özel eğitim hizmeti ve girdikleri sınavlara yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar (f)
İlişki yok	V-1
Disiplin	V-4

Yüksek Başarı	V-5, V-13
Geçersiz	V-6, V-9, V-10, V-11, V-12, V-16
Sistemik Öğrenme	V-7
Ayrıştıracı Özel Eğitim	V-8, V-17
Eğitim Felsefesi	V-15, V-18

Tablo 5.13. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin aldıkları özel eğitim hizmetleri ve girdikleri sınavlara yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; ilişki yok, disiplini yüksek başarı, geçersiz, sistemik öğrenme, ayrıştıracı özel eğitim ve eğitim felsefesi olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.13.'e göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek adına aldıkları özel eğitim hizmetlerine karşın girdikleri sınavların özel yetenekli öğrenciler için geçersiz ve onların yeteneklerini betimlemekten uzak olduğu düşüncesidir. Söz gelimi V-6: “Ülkemizde sınav sisteminin ve yeni nesil soru denen anlamsız soruların ortadan kalkmaması durumunda bu çocuklar kaybolacaklar testler arasında.” düşüncesini belirtmiştir. V-9: “Sınavların tüm çocuklar için özellikle de bu çocuklar için eziyet olduğu kanaatindeyim. Ülkenin bu yapısına hiç girmeyeyim özel olarak görüşmemiz gerekebilir.”, V-10: “Sınavların kesinlikle üstün yetenekli çocuklar için uygun olmadığını düşünüyorum.”, V-11: “Hiç uygun değil.”, V-12: “Sınav sonuçları benim için belirleyici değil. Bilgi eksikliği olup olmaması benim için daha önemli. Ama maalesef mevcut sistem çocukları sınavlara (testlere) mecbur bırakıyor. Sınavlar sadece test olmamalı. Öğrencilerin yorum yapabileceği sınavlar olmalı. Ayrıca sözlü sınavlar da olmalı. Böylece daha doğru bir seçme yerleştirme sistemi olabilir.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-2: “Özel yetenekle sınavların korele olduğunu düşünmüyorum. Edebiyatta başarılı bir çocuk özel yetenekli olsa da matematikte başarısız olabilir.”, V-4: “Özel yetenekleri onları bir adım öne alıyor

ama disiplinli çalışma yoksa her zaman işe yaramayan bir özellik.”, V-8: “Normal okula devam ediyor ama ayrıca BİLSEM’de aldığı değişik öğrenme tekniklerini geliştirerek sınavlarda başarılı oluyorlar. Bence bu tarz öğrencilerin bir sınıfta toplanıp öğrenim hayatına o sınıflarda devam etmesi ve özel sınavlar yapılması gerekiyor.”, V-14: “Sınav sistemi zaten olmamalıdır bu tip öğrenciler için.”, V-17: “Herkesle birlikte ortak bir sınava değil yetenekleri doğrultusunda doğrudan üniversiteye geçiş hakları olmalı bence BİLSEM’lerde eğitim gördükleri alanlarda.”, V-18: “Eğitim konusu hakkında genel değerlendirmem eğitim sistemi berbat çocuklar at yarışı gibi birbirleriyle yarışıyorlar. Her çocuğun farklı derslerde farklı konularda başarı sağlayabilir. Ben matematikte çok iyiyimdir Türkçede kötüyümdür vs. vs. Matematikte iyi olan bir çocuk mühendislikte iyi başarı sağlayabilir sözel olan da sözel bölümlerde. Kimin hangi mesleğe ilgisi varsa o alanda öğrenim görmesi gerekir. Okulda okuduğumuz derslerle o yaptığımız mesleklerle pek ilgisi olmadığını ezber dayalı bir sistem olduğunu herkes biliyor. Toplumların düzelebilmesi içinde eğitim gereklidir, eğitim sisteminin düzelmesi temennisi ile.” gibi düşüncelere bakıldığında ise veliler benzer şekilde mevcut sınavların özel yetenekli öğrencileri ölçmede yetersiz kaldığını hatta geçersiz olduklarını ifade etmişlerdir.

Velilere “Sizce özel yetenekli öğrencilerin girdikleri sınavlar onların başarı ve yetenekleri ile üst eğitim kurumlarına yerleşmeleri yönünde uyumlu bir bütün oluşturur mu? Neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.14. Özel yetenekli öğrencilerin girdikleri sınavlar ile yeteneklerinin uyumuna yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar		Katılımcılar (f)
Oluşturur	Eğitim Felsefesi	V-14
	İlişkili	V-2, V-9, V-15
Oluşturmaz	İlişkisiz	V-1, V-3, V-5

	Mükemmeliyet	V-10
	Yetenek Alanı	V-16
	Kesinlik	V-18
Her ikiside	Geçerlilik	V-4
	Destek	V-6
	Sonuç	V-8
	Eğitim Hizmetleri	V-13

Tablo 5.14. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin akademik başarılarına yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri oluşturur, oluşturmaz ya da her ikisi de bağlamında kodlanmıştır. Bunlar; eğitim felsefesi, ilişkili, ilişkisiz, mükemmeliyet, yetenek alanı, kesinlik, geçerlilik, destek, sonuç ve eğitim hizmetleri olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.14.'e göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerin girdikleri sınavlar ile yeteneklerinin uyumu arasında ilişki olması ve aynı zamanda olmamasıdır. Düşüncelerin yoğunluğu iki uçta toplanmıştır. Söz gelimi V-2: “Oluşturuyor diye düşünüyorum.” düşüncesini belirtmiş, V-9 ve V-15’te benzer ifadeler kullanmıştır.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-8: “Sınav sonuçlarıyla iyi bir kuruma girmeleri bağlantılı bence”, V-10: “Hayır, bazen bu çocukların fazla detay düşünmeleri ekstra hata yapmalarına, zoru sevdikleri için kolayları yapamamalarına neden olmaktadır.”, V-16: “Hayır herkesin başarılı olduğu farklı dersler var tüm branşlarda iyi olmaları beklenemez özel yetenek böyle bir şey değil.” gibi düşüncelere bakıldığında, öğrencilerin yetenek alanları ve bu doğrultuda branşlarda gösterdikleri performanslar, kayıtlı oldukları eğitim kurumları ve diğer etkenler dolayısıyla zıt düşünceler ifade etmişlerdir.

Velilere “Sizce özel yetenekli öğrencilerin girdikleri sınavlar onların başarı ve yetenekleri ile üst eğitim kurumlarına yerleşmeleri yönünde uyumlu bir bütün oluşturur mu? Neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.15. Özel yetenekli öğrencilerin yeteneklerinin üst eğitim kurumlarına yerleşmelerine etkisine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar (f)
Avantaj	V-1
Olumlu	V-2, V-7, V-8, V-13, V-15, V-16
Kolay	V-3, V-9, V-14
Sistemik Çalışma	V-4
Destek	V-5
Etkili	V-10, V-11
Disiplinli	V-12
Benzer	V-17
İstek	V-18

Tablo 5.15. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin yeteneklerinin üst eğitim kurumlarına geçmelerine etkisine yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; avantaj, olumlu, kolay, sistemik, destek, etkili, disiplinli, benzer ve istek olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.15.’e göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerin özel yetenekleri dolayısıyla üst eğitim kurumlarına geçmeleri kolay olduğundan bu durumun olumlu etkileri olduğu düşüncesidir. Söz gelimi V-2: “Çocuğun yetenek, ilgi ve yönlendirmesine göre değişir ama genelde olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.”

düşüncesini belirtmiştir. V-8: “BİLSEM’de aldığı özel eğitimler sayesinde sınavlarına daha farklı yönde bakarak çözümünü daha farklı yönlerde sağlıyorlar tabi ki bu da kendileri için daha olumlu bir şekilde öğrenim hayatı görmelerini sağlıyor.”, V-16: “Olumlu olanı da gördüm olması gerektiği gibi olmayanını da gördüm. Fakat genel olarak olumlu olduğu aşikar.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-1: “Doğru yoldan ilerlendiğinde akademik olarak avantaj yaratabilir.”, V-3: “Daha az zaman harcar ama çalışmak şart.”, V-4: “Tabiki avantajlılar ama yine de düzenli çalışma ile başarı sağlarlar.”, V-6: “Bu sınav sistemiyle nasıl olacak henüz yaşamadık.”, V-9: “Doğru yerde eğitim alırlarsa işleri daha kolay. Kolay öğreniyorlar kısa sürede büyük yol katediyorlar.”, V-10: “Mutlaka etkisi vardır ancak ne kadar olduğu tartışılır.”, V-12: “Özel yetenekli çocuk çalışkan ve disiplinli ise sınavlardan çok daha yüksek puan alabilir. Ama aksi ise böyle bir yarışın içinde bulunduğu özel yetenekli olmasının ona fazla bir faydası olmayacaktır.”, V-18: “Çocuğa bağlı, yetenekli çocuklar eğer isterlerse başaramayacakları hiç bir şey yok benim düşüncem ama bir şeyi istemiyorlarsa yapmazlar.” gibi düşüncelere bakıldığında, veliler öğrencilerin özel yeteneklerinin onların başarılı olmalarını ve bu doğrultuda lise ve üniversite gibi üst eğitim kurumlarına yerleşmede akranlarından daha avantajlı bir konumda olmalarını sağladığını düşünmektedirler.

Velilere “Özel yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretim ortamlarının (sınıf/atölye, destek eğitim odası...) yeterlilikleri vs. ile ilgili neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.16. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarının yeterliliklerine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar (f)
Yetersiz	V-1, V-2, V-3, V-4, V-5, V-6, V-8, V-9, V-11, V-12, V-13, V-16, V-17, V-18
Bireysel	V-7
Özel Okul	V-10

İhtiyaca Yönelik	V-14
------------------	------

Destek	V-15
--------	------

Tablo 5.16. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarının yeterliliklerine yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; yetersiz, bireysel, özel okul, ihtiyaca yönelik ve destek olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.16.'ya göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrenciler için sağlanan destek ve özel eğitim ortamlarının yetersiz olduğu düşüncesidir. Söz gelimi V-2: “Yetersiz bence. Daha fazla desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum.” düşüncesini belirtmiştir. V-3: “Sınıflar kalabalık, atölye saatleri çocuğun okul saatleriyle çakıştığı için hiç katılamadı.”, V-6: “BİLSEM yetersiz kesinlikle ve tanılmanın 5 yaşında yapılması şart. Çok geç kalınıyor.”, V-9: “Yeterli değil sınıflar kalabalık. Atölyeler yok ya da yetersiz. En başta zaman sıkıntısı var. Bu çocuklar normal okulları ile BİLSEM arasında perişan oluyorlar mesela.”, V-11: “Asla yeterli değil.”, V-13: “Atölye ve destek eğitim odası kesinlikle olmalı.”, V-17: “BİLSEM ortamları iyi ama okullar yeterli değil.”, V-15: “Zorunlu eğitim kurumlarının yeterli olduğunu düşünmüyorum. Gücümüz yettiğinde dışarıdan başka kurumlara göndererek destekliyoruz.”, V-18: “Okullarda her dersin farklı atölyesi, odası olsa keşke mesela fen dersinde işlenen konuları daha iyi algılamaları açısından maketlerle anlatılsa örneklerle gerçi her çocuk farklıdır bazısı pratik zeka sözel - dilsel zeka, mantıksal - matematiksel zeka, görsel - mekansal zeka, bedensel - kinestetik zeka, müziksel - ritmik zeka, kişisel - içsel zeka, kişilerarası - sosyal zeka, doğa - varoluşçu zeka farklı zeka türleri olduğundan hepsine hitap edebilecek bir sınıf düzenlense keşke.” gibi düşüncelere bakıldığında, veliler genel olarak sağlanan özel eğitim ortamlarının yetersiz olduğu düşüncesine sahiptir.

Velilere “Özel yetenekli öğrencilere sunulan eğitim ve öğretim programları ve hizmetleri (ders içerikleri, müfredat...) ile ilgili neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.17. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim programları ve hizmetlerine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar (f)
Geliştirilebilir	V-1, V-14
Yeterli	V-2
Sıkıcı	V-3
Eğitim Felsefesi	V-5, V-18
Gelişigüzel	V-6
Standart	V-7
Olumlu	V-8
Sıradan	V-9, V-10
Özverili	V-11
Memnuniyet	V-12
Yetersiz	V-14, V-15

Tablo 5.17. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim programları ve hizmetlerine yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; geliştirilebilir, yeterli, sıkıcı, eğitim felsefesi, gelişigüzel, standart, olumlu, sıradan, özverili, memnuniyet ve yetersiz olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.17.'ye göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim programları ve hizmetlerinin eğitim felsefesinden kaynaklı olarak genel örgün eğitime yönelik hazırlanmış olan eğitim-öğretim programları ve hizmetleri gibi olduğu ve özel yetenekli öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri

doğrultusunda geliştirilmesi gerektiği düşüncesidir. Söz gelimi V-1: “Özel yetenekliler için geliştirilmeye muhtaç bence.” düşüncesini belirtmiştir. V-14: “Ülkemizde bu tip bir müfredat maalesef ki yok hazırlamaya çalışıyorlar ancak MEB sorun çıkartıyor bazı konularda diye düşünüyorum.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-3: “Oğlum sıkıcı olduğunu düşünüyor.”, V-5: “Bu tarz çocukların özel yeteneklerini baz alarak çok daha iyi eğitim almaları gerekmektedir Bunun için de uygun müfredat uygun sınıflar gereklidir.”, V-6: “BİLSEM müfredatı öğrencilere yönelik değil bence mesela öğretmene bırakılmış durumda. İlk 2 sene derste sabun rendeleyerek geçiren BİLSEM’ler var.”, V-7: “Çocuklarımız için ekstra değişik bir ders içeriğimiz ne yazık ki yok.”, V-9: “Son yıllarda sıradanlaştı, bu çocukların reklam yüzü şov yüzü olarak kullanılması benim artık tahammül sınırlarımı zorluyor.”, V-18: “Müfredat yetersiz ve ezberci bir sistem var.” gibi düşüncelere bakıldığında, veliler özel yetenekli öğrenciler için hazırlanan eğitim-öğretim programları ve hizmetlerinin öğrencilerin yeteneklerini geliştirici yönde olmadığı ve özel yetenekli öğrencilere genel örgün eğitim program ve hizmetleri gibi sundukları düşüncesine sahiptirler.

Velilere “Özel yetenekli öğrencilere sunulan eğitim ve öğretim materyalleri (sınıf/atölye materyalleri, kitaplar...) ile ilgili neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.18. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim materyallerine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar (f)
Yetersiz	V-1, V-2, V-5, V-9, V-12, V-14, V-16
Pratik	V-7
Eğitim Felsefesi	V-8
Yetenek Alanı	V-13

Tablo 5.18. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim materyallerine yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; yetersiz, pratik, eğitim felsefesi, yetenek alanı ve temenni olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.18.'e göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim materyallerinin yetersizliği düşüncesidir. Söz gelimi V-9: “BİLSEM içerisinde öğretmenlerimiz oldukça yeterli ama imkan ve mekanın yetersizliği, sınıfın kalabalığı gibi yetersizlikler öğrencileri iyi etkilediğini sanmıyorum.” düşüncelerini belirtmiştir. V-14: “Yetersiz kalıyor diye düşünüyorum.”, V-16: “Daha fazla atölye daha farklı içerikleri olan etkinlikler ve kitaplar olmalı.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-8: “Biraz daha çağımıza uygun sınıflar oluşturulması gerekiyor.”, V-13: “Öğrencinin yeteneğine uygun olması gerekiyor yani öğrencilere özgü olmalı.”, V-18: “Yani bahsettiğim gibi yine diyorum daha çok atölye olması temennim ve orada çocuklara uygun malzemeler.” gibi düşüncelere bakıldığında, veliler özel yetenekli öğrenciler için sunulan eğitim-öğretim materyallerinin yetersiz olduğu, çağın ve öğrencilerin ilgi ve isteklerine yönelik olarak yeteneklerine özgü materyaller geliştirilmesi ve derslerde sunulması gerektiği düşüncesine sahiptirler.

Velilere “Tüm bunları düşündüğünüzde özel yetenekli öğrenciler için Bilim ve Sanat Merkezlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bilim ve Sanat Merkezleri hakkında genel olarak düşünceleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.19. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim hizmeti aldıkları BİLSEM'lere yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımlar (f)
Geliştirilebilir	V-1, V-2, V-3, V-9, V-11, V-12, V-17, V-18
Bütüncül	V-4
Yetersiz	V-5
Meslek İçi Eğitim	V-6, V-16
Yetenek Alanı	V-7
Faydalı	V-8, V-13
Şeffaflık	V-10
Başarılı	V-14, V-15

Tablo 5.19. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretim hizmeti aldıkları BİLSEM'lere yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; bütüncül, yetersiz, meslek içi eğitim, yetenek alanı, faydalı, şeffaflık ve başarılı olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.19.'a göre velilerdeki en yaygın düşünce, BİLSEM'lerin yetersiz olduğu ve kesinlikle geliştirilmesi gerektiği düşüncedir. Söz gelimi V-1: "Gelişime çok açık." düşüncesini belirtmiştir. V-2: "Hiç yoktan iyidir ama kesinlikle geliştirilmeli daha çok desteklenmeli.", V-3: "BİLSEM'ler her açıdan (ortam, personel, öğretmen, materyaller vs.) geliştirilmeli, ders konuları çocuklar için daha ilgi çekici olabilir.", V-9: "Olmalılar ama formatları biraz yenilenmelidir. Devletin bu kurumlara daha fazla imkan ve olanak sağlaması elzem.", V-11: "Geliştirilebilir ama bunun için çaba harcayan kurumlar oldukları şüphesiz.", V-12: "Böyle bir kurumun var olmasından, gönüllü ve idealist eğitimcileri bünyesinde barındırmasından dolayı çok memnunum. Ancak resmi makamlarca maalesef yeterli maddi ve manevi

desteği alamadıklarından kısıtlı imkanlarla ellerinden geleni yapıyorlar.”, V-17: “Mutlaka olmalı ve daha iyi hale getirilmeli bu okullar ve buralardan 12.sınıfa kadar eğitim alan öğrenciler ilgilendikleri alanlara sınavsız geçebilmeliler.”, V-18: “Özel yetenekli çocuklar için yeterli olmayıp sosyal zekasını geliştirdiğini ve dikkatini toplama konusunda yardımcı olduğunu düşünüyorum.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-4: “Son derece faydalı, kendi gibi çocuklarla ve donanımlı öğretmenlerle bir araya gelmeleri çocuklara çok şey katıyor.”, V-6: “5 yaşında tanılama yapılmalı. Öğretmenler ekstra 2 sene eğitilmeli.”, V-7: “Kendi ilgi alanlarını fark etmeye yardımcı, kendisi gibi olan çocuklarla bir arada olması olumlu olduğunu düşünüyorum.”, V-8: “Özel yetenekli çocukların gelişimini sağlaması için çok faydalı buluyorum.”, V-10: “Burası muamma ve gizemli hiç bir fikrim yok veli olarak acı ama gerçek.”, V-13: “Bence olması gereken bir kurum. yönlendirme ve yaptığı çalışmalarla çok fayda sağlıyor.”, V-14: “BİLSEM’e hepsi gidiyor zaten ve çok başarılı bir uygulama.”, V-15: “BİLSEM’ler elinden geldiğini yapıyor.”, V-16: “Kadrosu çok iyi olan merkezler de var ama bu konuda eğitimli uzman eksikliğinden dolayı yetersiz olan kurumlar da. Bence öğretmenlerin de bu konuda desteklenip yetiştirilmesi gerektiği kanısındayım.” gibi düşüncelere bakıldığında, yaygın düşüncenin aksine farklılaşan düşüncelerin de olduğu görülmektedir. Söz gelimi BİLSEM’leri faydalı gören veliler de mevcut ve bunun; gerek BİLSEM’lerin bütün özel yetenekli öğrencilere ulaşan yaygın bir uygulama olduğu düşüncesi, gerek öğrencilerin gelişimine katkı sağlayan özverili ve başarılı eğitim vermesi düşüncesinden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Velilere “Öğretmen (uzmanlıkları, branşları...) ve velilerin yeterlilikleri doğrultusunda özel yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretimleri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.20. Özel yetenekli öğrencilerin öğretmen ve velilerinin yeterliliklerine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar (f)
Geliştirilebilir	V-1, V-6, V-9, V-12, V-13, V-18
Yeterli	V-2, V-11
Yetersiz	V-3, V-4, V-5, V-14, V-15, V-16
Nitelikli Öğretmenler	V-7, V-8
Güven	V-10

Tablo 5.20. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin öğretmen ve velilerinin yeterliliklerine yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; geliştirilebilir, yeterli, yetersiz, nitelikli öğretmenler ve güven olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.20.'ye göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerin öğretmen ve velilerinin yeterliliklerinin beklenen seviye olmadığı ve geliştirilmesi gerektiği düşüncesidir. Söz gelimi V-18: “Öğretmenlerin geneli hakkında bir şey söyleyemem ama kendi oğlumda yaşadığımı söyleyeyim öğretmenimize RAM talebi bizden oldu biz talep ettik o da başvuru yapıp sağ olsun randevu aldı bize, kendisi de oğlumun farklı olduğunu söylüyordu ama bizi bir yere yönlendirmedi, bir bilgi vermedi. Ben kendi araştırmalarım ve oğlumda gördüğüm farklılıktan dolayı öğretmeniyle ben konuştum ne yapabiliriz bir şey yapmanıza gerek yok dedi şaşırdım yani ben öğretmen değilim ama ben olsam çocuğunuz kapasiteli bir çocuk ilgisi olan konularda çocuğunuza elinizden gelen desteği sağlayın derdim. Bence spor her çocuğun hayatında olmalı, farklı resim atölyeleri enstrüman gibi kurslar vs. En başta bol kitap okumalı gibi tavsiyelerde bulunmak gerekir bir öğretmen olarak bence bu konuda öğretmenlerin de bilinçlendirilmesi gerektiği kanaatindeyim. Sadece yetenekli çocuklar değil özel gereksinimli çocuklar içinde bu hassasiyetin aşılması gerektiğini düşünüyorum.” düşüncesini belirtmiştir. V-6: “Öğretmenlerin bu çocukların hassasiyeti konusunda eğitimi şart. Biz veliler ise

kendi çabasıyla bu ülkede hiç bir şey olmayacağını bilerek üzülmüyoruz.”, V-9: “Öğretmenlerin bu çocuklara en başta davranış biçimlerine yönelik eğitimi olmaları şart. Anlayış, kucaklama ve yönlendirme iletişim ile mümkün. Anne babalar düzenli eğitimler ile yeterlilikleri artırılmalıdır.”, V-12: “Daha iyi eğitim için hem öğretmenlerin hem de velilerin desteklenmesi gerekiyor.”, V-13: “Şimdilik güzel bir eğitim alıyorduk BİLSEM’de ancak desteklerle daha iyi olacağını düşünüyorum.”, V-3: “İnternet çağı çocukları oldukları için eğlenerek öğrenmek onlar için çok önemli. Bu konuda gerek öğretmenler gerek biz veliler yeterli değiliz.”, V-4: “Öğretmenlerde velilerde son derece eksik bilgiye sahip.”, V-5: “Yetersizler ve daha iyi desteklenmelidirler.”, V-14: “Bu iş için uzman öğretmen yetiştirilmesi gerekiyor, yetersiz kalıyor.”, V-15: “Özellikle öğretmenlerin daha iyi eğitim almaları gerekiyor.”, V-16: “Bir anne olarak bazen ona yetersiz geldiğimi düşünüyorum ve sık sık bu konuda kendimi geliştirebileceğim etkinliklere katılıyorum. Aynı şekilde öğretmenlerin de geliştirilmesi lazım.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-7: “Bence öğretmenler çocukların ilgi alanını keşfetmelerine yardımcı olabilirler, bu çocukların özel yetenekli olduklarını bildikleri için daha bilinçli, eğitici olabilirler diye düşünüyorum.”, V-8: “BİLSEM’lerde uzman öğretmenlerin olması sebebiyle gördükleri konuları daha farklı daha gelişmiş bir şekilde öğreniyorlar bu da çocukların gelişiminde daha çok katkı sağlıyor.”, V-10: “Bu çok özel bir alan ne kadar yeterli olabilir aileler bilmiyorum, BİLSEM’e güveniyoruz bu konuda.” gibi düşüncelere bakıldığında, yetersizlik gören veliler daha çok öğretmenlerin bu konuda geliştirilmesi gerektiği, yetersizlik görmeyen velilerin ise BİLSEM’in başarılı olduğu düşüncesinin hakim olduğu görülmektedir.

Velilere “Öğretmen ve velilerin yeterlilikleri özel yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretimleri önünde engel teşkil eder mi? Neden?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.21. Öğretmen ve velilerin yeterliliklerinin özel yetenekli öğrencilerin önünde engel teşkil etmesine yönelik düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar		Katılımcılar (f)
Eder	Geliştirilebilir	V-1, V-6, V-9, V-15, V-18
	Yetersiz	V-3, V-4, V-5, V-14, V-16
	Bilinçsiz Veli	V-7, V-8
	Destek	V-12
Etmez	Yeterli	V-11
	Bilinçli Öğretmen	V-7, V-8
	Destek	V-13
	Güven	V-10

Tablo 5.21. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin öğretmen ve velilerinin yeterliliklerine yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri engel teşkil eder ya da etmez bağlamında kodlanmıştır. Bunlar; geliştirilebilir, yetersiz, bilinçsiz veli, destek, yeterli, bilinçli öğretmen ve güven olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.21.'e göre velilerdeki en yaygın düşünce, öğretmen ve velilerin yeterliliklerinin özel yetenekli öğrencilerin önünde engel teşkil ettiği ve bu yetersizliklerin geliştirilmesi gerektiği düşüncesidir. Söz gelimi V-9: “Bence eder. Öğretmenlerin bu çocuklara en başta davranış biçimlerine yönelik eğitimi olmaları şart. Anlayış kucaklama ve yönlendirme iletişim ile mümkün. Anne babalar düzenli eğitimler ile yeterlilikleri artırılmalıdır.” düşüncesini belirtmiştir. V-15: “Öğretmenlerin daha iyi eğitim almaları gerekiyor, eder tabiki.”, V-18

“Öğretmenlerin bilgisiz ve ilgisizliğinden dolayı engeller.”, V-5: “Yetersiz, evet engeller. Daha iyi desteklenmelidirler.” benzer yöndeki düşüncelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-7: “Öğretmenler çocukların ilgi alanını keşfetmelerine yardımcı olabilirler, bu çocukların özel yetenekli olduklarını bildikleri için daha bilinçli, eğitici olabilirler diye düşünüyorum. Öğretmenler etmeyebilir fakat veliler edebilir.”, V-8: “Uzman öğretmenlerin olması sebebiyle gördükleri konuları daha farklı daha gelişmiş bir şekilde öğreniyorlar bu da çocukların gelişimlerine katkı sağlıyor. Dolayısıyla öğretmenler etmeyebilir fakat veliler engel teşkil edebilir.” gibi düşüncelere bakıldığında, bir önceki soru kategorisine verilen yanıtlara paralel şekilde öğretmenlerin yetersizliklerinden ziyade velilerin yetersizliklerinin vurgulandığı ancak genel olarak her iki tür yetersizliğin de özel yetenekli öğrencilerin önünde engel teşkil ettiği düşüncesi hakimdir.

Velilere “Özel yetenekli öğrenciler ile ilgili eklemek istediğiniz başka bir husus var mıdır?” sorusu yöneltilerek verdikleri yanıtlar kodlanmıştır.

Tablo 5.22. Özel yetenekli öğrenciler hakkında genel düşünceler kategorisine ilişkin bulgular

Kodlar	Katılımcılar (f)
Erken Tanılama	V-2, V-3
Farklılık	V-4
Gelecek	V-5, V-10, V-12
Potansiyel	V-6, V-8
Meşakkatli	V-9
Özveri	V-11
Kayıp	V-13

Tablo 5.22. gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrenciler hakkında genel düşüncelere yönelik kodların neler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda velilerin düşünceleri; erken tanılama, farklılık, gelecek, potansiyel, meşakkatli, özveri, kayıp ve destek olmak üzere var olan mevcut düşünce kodlarıdır.

Tablo 5.22.'ye göre velilerdeki en yaygın düşünce, özel yetenekli öğrencilerin yetenek alanlarının ciddi tanılama sistemi ve süreci doğrultusunda erken yaşta belirlenmesi ile potansiyellerinin ortaya çıkarılması ve geleceklerinin bu yönde şekillenmesinin önemli olduğu düşüncesidir. Söz gelimi V-2: "Memleketin bu alana daha çok ilgi göstermesi gerekirdi. Oysa tanılama algısı artık seçme sınavına dönüştü. Üzücü ve basite indirgeyen bu durum meselenin süratle içini boşaltmaya devam ediyor." düşüncesini belirtmiştir. V-3: "Tanılama ve öğrenim 5 yaşında başlamalı.", V-5: "Bu tarz çocukların zekası kesinlikle kalıtımsal. Çok iyi eğitim sağlanarak geleceğin aydın yüzleri olmaları mümkündür. Bilim dünyası için umut vericidirler. Desteklendikleri takdirde.", V-10: "Umarım hepsi hayatta başarılı olurlar bu sistemde.", V-6: "Elinizde harika bir elmas var. Ama siz onu kapalı bir kutuda tutuyorsunuz. Türkiye'deki üstün yetenekli öğrencilerin durumu budur bence.", V-8: "Sürekli yeni şeyler öğrenmek, keşfetmek istiyorlar çocukların bu yönlerini iyi değerlendirmek lazım." benzer yöndeki düşünelerdir.

Diğer düşünceler ise şu yöndedir. V-4: "Genel olarak kolay öğrenen ama çok sorgulayan çocuklar.", V-9: "Zor çocuklar.", V-11: "Çok emek verilmeli.", V-13: "Ülkemizde çoğu öğrenci özel yetenekli ancak yeteneklerine göre geliştirilemiyor bu da ülkemiz için kayıp oluşturuyor.", V-14: "Devletin daha çok desteklemesi gerekir." gibi düşüncelere bakıldığında, veliler özel yetenekli öğrencilerin büyük potansiyellerinin olduğu, gelecek vadettikleri, eğitimlerinin uzmanlık gerektirdiği ancak aynı oranda desteklenmedikleri düşüncesine sahiptirler.

6.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İnsanların inanışlarının anlaşılması için algı ve tutumlarının incelenmesi gerekmektedir (Şahin, 2019). Tutumlar ise duygu, düşünce ve davranışların etkileşimi ile oluşmaktadır. Nitekim duygu ve düşüncelerin kaynaklık ettiği ve bu doğrultuda meydana gelen davranışlardaki eğilimler kişilerin tutumlarını oluşturmaktadır (Myers, 2015: 123-124). Sözgelimi bir tepkide bulunmak ya da bir fikir geliştirmek istediğimizde bunda tutumlarımız etkili olmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1998).

Benzer özelliklere sahip olduğunu düşündüğümüz bir grup ya da topluluk hakkında sahip olduğumuz fikrileri organize şekilde kullanırız. Öyleki gerektiğinde anlamlar atfeder ve genellemeler yaparız. Neticede bu organize bilgiler ise bizde bir tutum oluşturarak o grup ya da topluluğa karşı davranış geliştirmemizi sağlar (Kağıtçıbaşı, 2013: 133-134). Tutumlarımız bizim o grup ya da toplulukla ilgili gerçekleri tanımlamamıza hizmet etmektedir (Aronson, Wilson ve Akert, 2012).

Özel yetenekli birey; yaşlılarından hızlı öğrenebilen, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitelerinde ve özel akademik yetenek alanlarında yüksek düzey performans gösteren bireylerdir. Özel eğitim ise; gelişimsel özellikleri ve eğitimsel ihtiyaçları bakımından yaşlılarından anlamlı farklılık gösteren bireylerin bilişsel ve sosyal ihtiyaçlarını farklılaştırılmış eğitimle karşılama (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018) amacıyla sunulan hizmetlerdir. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere temelde özel yetenekli bireyler belirli bir grup ve özel eğitim hizmetleri belirli bir gruba yönelik sunulan hizmetlerdir. Bu doğrultuda anlamlı farklılık gösteren bireylere ve farklılaşmış eğitim hizmetlerine yönelik kalıpyargı ve inanışların olduğu anlaşılmaktadır.

İnsanların özel yeteneklilere yönelik yanlış kanaat ve inanışlara sahip oldukları bilinmektedir (Ataman, 2007). Literatür incelendiğinde, genel olarak özel yeteneklilik yalnızca zeka ya da akademik başarı ile ilişkilendirilir (OECD, 2019) ve özel yetenekli çocukların her türlü donanıma sahip oldukları düşüncesiyle karşılaşacakları tüm problemlere hiç kimsenin yardımı olmaksızın yalnızca kendi zeka ve kabiliyetleri sayesinde çözümler getirebileceği ön yargısı hakimdir (TBMM, 2012).

Ebeveynlerin ve öğretmenlerin özel yetenekli çocukların akademik başarılarına odaklanması tıpkı akranları gibi onların ihtiyaçları olan ilgi ve beklentilerinin göz ardı edilmesine yol açmaktadır (Webb, Gore and Amend, 2007: 604). Bu durum özel

yetenekli çocukları duygusal olarak olumsuz etkilemekte ve sosyal ilişkilerini zedelemektedir (Ataman, 2009).

Fakat unutulmamalıdır ki özel yetenekli bireylerde problemlerle karşılaştıklarında tıpkı normal gelişim gösteren akranları gibi çözüm üretemeyebilir ve bu gibi durumlarda desteklenmeye ihtiyaç duymaktadırlar (TBMM, 2012). Özel yetenekliler mutlak surette başarılı olmayacakları kabulü yanlış bilinen bir kanaattir. Özel yetenekliler de başarısızlık yaşayabilirler (OECD, 2019). IQ puanlarının yüksek oluşu onları her alanda başarıya ulaştırmamakta ancak bir ya da birkaç alanda üst düzey performans sergilemelerini sağlamaktadır (TBMM, 2012). Bireyin bilim ya da sanatta özel yetenek sahibi olması özel yeteneğe dayanmaktadır. Ancak bu özel yeteneğin başarılı bir şekilde ortaya çıkabilmesi için genel yetenek alanında da üst düzey başarı sergilenmesi ve genel yetenek ile desteklenmesi gerekmektedir (Enç, 1979). Bu ise sunulan eğitim-öğretim hizmetlerinin niteliği ile doğrudan ilişkilidir.

Türkiye’de eğitim-öğretim programları birçok değişimden geçmişse de 2004 yılındaki dönüşümün bunların içindeki en kapsamlısı olduğu söylenebilir. Öyleki eğitim sisteminin temeli olan eğitim felsefesi değiştirilmiş ve buna bağlı olarak öğretim programları, ders kitapları ve öğrencilerin ölçme ve değerlendirme kriterleri değiştirilmiştir. Fakat bu radikal dönüşüm teoride olduğu kadar pratikte karşılık bulamamışsa da (Kabapınar, 2012) 2004 öncesi Türk Eğitim sistemindeki öğrencilerin rolü ile sonrasındaki rolü şüphesiz değişmiştir. Öğrencilerin yalnızca sayısal branşlarda başarı göstermeleri artık tek başına anlam ifade etmemektedir. Çünkü zeka ve yetenek alanları çeşitlilik ve bütünsellik arz etmektedir. Öğrenciler birçok branşta bütün olarak eğitilmeli ve buna göre değerlendirilmeleri gerekmektedir.

Araştırma Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olan BİLSEM’lerde özel eğitim hizmetleri kapsamında eğitim ve öğretim hizmeti alan özel yetenekli öğrencilerin almış oldukları eğitim ve öğretim hizmetlerini merkeze alan bir bakış açısı ile öğrencilerin velilerine ulaşmak sureti ile sağlanacak görüşmeler doğrultusunda velilerden elde edilecek veriler ışığında velilerin duygu, düşünce, tutum, değer ve bakış açılarını ortaya koyarak özel yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretimlerine özgü var olan mevcut hüküm, yargı ve inanışları belirlemek ve değerlendirebilmek için yapılan bir fenomenoloji çalışmasıdır.

Bu bağlamda İstanbul ilinde bulunan 3 ayrı BİLSEM’de (Ataşehir, Kartal ve Maltepe Bilim ve Sanat Merkezleri) özel eğitim hizmeti alan öğrencilerin velilerinden 18’ine ulaşmak suretiyle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın kavramsal çerçevesinde özel yetenekle ilgili mevcut kuram ve modeller incelenmiş ve özel yeteneklilerle ilgili kronolojik olarak yapılan hizmetler ve sağlanan gelişmeler ortaya koyulmuştur. Araştırma yönteminde nitel araştırma modeli olarak fenomenoloji çalışması kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular neticesinde özel yetenekli öğrencilerin velilerinin düşünce ve görüşleri değerlendirildiğinde birbiriyle ilişkili olduğu görülen 25 ayrı inanışla karşılaşmıştır. Nitekim bu inanışlar içerisinde “Farklılık”, “Destek”, “Uzman Desteği”, “Yönlendirme”, “Destek Eğitim”, “Özel Eğitim”, “Yetersizlik”, “Disiplin”, “Yetenek Alanı” ve “İlgi Alanı” inanışlarının öne çıktığı görülmektedir.

Velilerin görüşlerinden kodlanan inanışlar ile literatürdeki görüşlerin paralellik göstermediği anlaşılmaktadır. Literatürdeki veli inanışları gözden geçirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin sayısal branşlarda yüksek performans gösteren ve yüksek puanlar alan, eğitildikleri taktirde toplumun elitlerini oluşturan bir kitle oldukları (ÇV, 2004; Enç, 2005; EU, 2016; MEB, 2019; Özbay, 2019; PISD, 2017; Şirin, 2018) görüşlerine sahip olduklarına kanaat getirilmektedir. Oysa katılımcı velilerin ekonomik parametreleri ve eğitim seviyeleri göz önüne alındığında özel yetenekli öğrencilere yönelik olarak daimici eğitim felsefesine karşın ilerlemeci ve yeniden kurmacı eğitim felsefesi bakış açısına sahip tutum ve inanışları oldukları anlaşılmaktadır. Zira velilerin görüşleri göz önünde bulundurulduğunda ağırlıklı olarak akademik başarıyı ve bilhassa sayısal branşları önceleyen görüşler yerine bireylerin akademik, sanatsal, yaratıcılık ve liderlik yeteneklerini bir bütün olarak önceleyen tutum ve inanışlara sahip oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin değerlendirme kriterlerine yönelik inanışlar da yine eski eğitim felsefesinden kaynaklanan ölçütlere tepkiler yönündeki inanışlar oldukları anlaşılmaktadır. Velilerin; öğrencilerin yalnızca akademik başarılarını önceleyen tek tip sınavlarla değerlendirilmelerine karşılık olarak onları her yönden ölçebilecek değerlendirme kriterlerini içeren sınavlar olması yönündeki inanışları bunun göstergesidir.

Özel yetenekliler için gerek cumhuriyet öncesi gerek cumhuriyet sonrası gelişmeler göz önüne alındığında ise niceliksel bir artışın olduğu görülmektedir. Söz gelimi özel yeteneklilere yönelik ilk eğitim kurumu niteliğindeki yapının (Enç, 2004: 52-72) bizim ülkemizde kurulmuş olması ve sonrasındaki benzer gelişmeler (Enç, 2005; EU, 2016), her geçen yıl özel eğitim kurumlarının niceliksel olarak artış sağlaması (MEB, 2021) gibi sağlanan iyileştirmelere karşın velilerin inanışları göz önüne alındığında özel eğitim hizmetlerinin ve eğitim kurumlarının yetersizliği yönündeki tutum ve inanışlar yaygın kanaatlerdir.

Velilerin gördükleri yetersizlikler göz önünde bulundurulduğunda sıralanacak öneriler;

- BİLSEM’lerdeki öğretmenlerin mesleki yetersizliklerinin düzenlenecek meslek içi eğitimler ve sınavlarla giderilmesi
- BİLSEM’lerdeki atölye ve materyal gibi uyanların zenginleştirilerek donanımsal olarak geliştirilmesi
- Özel yetenekliler için eğitim ve öğretim programları ve müfredatlarının niteliklerinin geliştirilmesi
- Özel yeteneklilere üst eğitim kurumlarına geçişte (ortaöğretim, yükseköğretim vb.) uygulanan sınavların niteliklerinin geliştirilmesi
- Özel yeteneklilerin tanılanmasının daha etkili yapılması
- Velilerin eğitim seviyeleri gözetilerek yetersizliklerinin düzenlenecek kurslarla giderilmesi

Yukarıda sıralanan öneriler doğrultusunda özel yeteneklilere yönelik olarak özel eğitim hizmetlerinin niteliğinin artırılması ve sarf edilen zaman, emek ve paranın beklentiler doğrultusunda arttırılarak daha etkin kullanılması gerekmektedir.

Sonuç itibariyle araştırma neticesinde elde edilen bulgular değerlendirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerine yönelik veli inanışları literatürdeki inanışlar ile uyumlu olmadığı görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerinin Sorunları*. İstanbul: Eduser Yayınları
- Akgündüz, A. ve Öztürk, S. (1999). *Bilinmeyen Osmanlı*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı
- Akkaş, E. ve Tortop, H. S. (2015). Üstün Yetenekliler Eğitiminde Farklılaştırma: Temel Kavramlar, Modellerin Karşılaştırılması ve Öneriler. *Üstün Zekalılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 2(2), s. 31-44
- Akkutay, Ü. (1984). *Enderun Mektebi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Basımevi
- Altınoğlu Dikmeer, İ. (2016). Zihinsel İşlevlerin Değerlendirilmesinde Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeği-IV (WÇZÖ-IV) ve Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS)'nin Kullanılması. *Türkiye Klinikleri*, 1(1). s. 17-27
- Altun, F. (2015). *Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik İhtiyaçları, Psikolojik Danışma Yaşantıları ve Rehberlik Öğretmenlerin Üstün Yeteneklilerle İlgili Yeterlik Düzeyleri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Trabzon
- Anadolu Üniversitesi (2019). *Üstün Yetenekliler Eğitim Programları*. Erişim: <https://uyep.anadolu.edu.tr/> (29.11.2021)
- Aronson, E., Wilson, T. D. ve Akert, R. M. (2012). *Sosyal Psikoloji*. Okhan Gündüz (çev.). İstanbul: Kaknüs
- Ataman, A. (2003). "Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklar" (Ed: A. Ataman). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. (s. 173-195). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Ataman, A. (2007). Üstün Zekalılar ve Üstün Yetenekliler. Eripek S. (Ed.), *Özel Eğitim* içinde (172-194). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- Ataman, A. (ed.). (2009). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş* (7. Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Ayas, A. (2021). *Eğitime Giriş*. Haluk Özmen, Durmuş Ekiz (Ed.). Ankara: Pegem Akademi
- Aydın A. (2016). *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim*. Ankara: PEGEM Akademi
- Bildiren, A. (2013). *Üstün Yetenekli Çocuklar: Aileler ve Öğretmenler İçin Bir Kılavuz* (2. Basım). İstanbul: Doğan Kitap
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Center for Talent Development (2021). *Talent Newsletter Summer 2021*. Access: <https://www.ctd.northwestern.edu/summer-2021-talent-newsletter> (24.09.2021)
- Charles, C. M. (1992). *Öğretmenler İçin Piaget İlkeleri*. Gülten Ülgen (çev.), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Creswell, J. W. (2013). *Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir (çev.), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cutts, N. E. ve Moseley, N. (2004). *Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi*, Ersevimi İ. (çev.). İstanbul: Özgür Yayınları
- Çelik, C. vd., (2017). Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğunda Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeğinin İki Sürümünün Karşılaştırılması ve Okuma Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 28(2), s. 104-116
- Çitil, M. (2016). *Üstün Yetenekli Öğrencilere Sunulan Olumlu Davranışsal Destek Temelli Problem Davranışları Önleyici Sınıf Yönetimi Uygulamaları: Eylem*

- Araştırması*, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (1995). *Resmi Gazete: 27 Ocak 1995, sayı: 22184*. Erişim: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22184.pdf> (15.09.2021)
- Çocuk Koruma Kanunu (2005). *Resmi Gazete: 15.07.2005, sayı: 5395*. Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5395&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Çocuk Vakfı (2004). *Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu*. İstanbul. Erişim: <https://www.cocukvakfi.org.tr/wp-content/uploads/2021/01/17k.pdf> (21.09.2021)
- Çocuk Vakfı (2021). *Özel Yetenekli Çocuklar Araştırma Merkezi*. Erişim: <https://www.cocukvakfi.org.tr/calisma-alanlarimiz/ozel-yetenekli-cocuklar-arastirma-merkezi/tanitim/> (29.11.2021)
- Devlet Planlama Teşkilatı (1963- 1967). *Kalkınma Planı Birinci Beş Yıl*. Erişim: https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/Birinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-1962-1967.pdf (16.12.2021)
- Devlet Planlama Teşkilatı (1963- 1967). *Kalkınma Planı İkinci Beş Yıl*. Erişim: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/%C4%B0kinci-Be%C5%9F-Y%C4%B1ll%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-1968-1972%E2%80%8B.pdf> 16.12.2021)
- Devlet Planlama Teşkilatı (1963- 1967). *Kalkınma Planı Üçüncü Beş Yıl*. Erişim: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/%C3%9C%C3%A7%C3%BCnc%C3%BC-Be%C5%9F-Y%C4%B1ll%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-1973-1977%E2%80%8B.pdf> (17.10.2021)
- Devlet Planlama Teşkilatı (1963- 1967). *Kalkınma Planı Beşinci Beş Yıl*. Erişim: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Be%C5%9Finci-Be%C5%9F-Y%C4%B1ll%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-1985-1989.pdf> (17.1.2021)
- Devlet Planlama Teşkilatı (1963- 1967). *Kalkınma Planı Altıncı Beş Yıl*. Erişim: https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/Altinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-1990-1994.pdf (17.12.2021)
- Dikici, E. (2019). Öncü, kurucu ve modern sosyologların eğitim görüşleri. Avcı, N. ve Erjem, Y. (ed.). içinde *Eğitim Sosyolojisi* 35-71. İstanbul: Lisan
- Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebeler Hakkında Kanun (1929). *Resmi: 08.04.1929, sayı: 1416*. Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1416.pdf>
- Enç, M. (1979). *Üstün Beyin Gücü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları
- Enç, M. (2004) “Enderun”, 1.Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Enç, M. (2005). *Üstün Beyin Gücü*. (İkinci Baskı) Ankara: Gündüz Yayınları
- Engelliler Hakkında Kanun (2005). *Resmi Gazete: 07.07.2005, sayı: 5378*. Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5378&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Erasmus+ Programme of the European Union (2016). *Recognition and Teaching Gifted and Talented Children – Good Practice for Europe*. Access:

<https://www.talentedchildrenproject.eu/images/zpravy/Recognition%20and%20Teaching%20Gifted.pdf> (21.09.2021)

- Erçetin, G. (2019). Enderun Eğitim Müfredatı, Arıcı A. F. ve Başaran M. (Ed.), *Milli Eğitim Üzerine Yazılar* içinden (9-24). İstanbul: Efe Akademi Yayınları
- Erdem, Ş. (2019). *Üstün Yeteneklilerin İyi Oluşunda Bilgelik, Değerler ve Benlik Kavramının Rolü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat
- Ergün, M. (1996). *İkinci Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri*. Ankara: Ocak Yayıncılık
- Erkılıç, T. A., Turan, S. ve Sönmez, V. (2013). Eğitim Felsefesi Akımları. Boyacı Adnan (Ed.), *Eğitim Felsefesi* içinden (49-69). Eskişehir: Anadolu üniversitesi
- Gardner, H. (1999). *Çoklu Zekâ: Görüşmeler ve Makaleler*, Vickers C.J. (Ed.), Tüzel, M. (Çev.), İstanbul: Enka Okulları
- Gardner, H. (2004). *Zihin Çerçevesi Çoklu Zeka Kuramı*, Kılıç, E. (çev.). İstanbul: Alfa Yayınları
- Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun (1956). *Resmi Gazete* 24.02.1956, sayı: 6660. Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6660.pdf>
- Halaçoğlu, Y. (1991). *XIV-XVII. yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*. Ankara: TTK
- Halaçoğlu, Y. (1998). *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*. Ankara: TTK
- Husserl, E. (2003). *Fenomenoloji Üzerine Beş Ders*. Harun Tepe (çev.), Ankara: Bilim ve Sanat.
- İdil Biret ve Suna Kan'ın Yabancı Memleketlerde Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun (1948). *Resmi Gazete* 12.07.1948, sayı: 5245. Erişim: <https://timad.com.tr/Content/Makale/12-cumhuriyetin-ideal-toplum-yetistirme-yolu-5245-sayili-harika-cocuk-yasasi.pdf>
- Jolly, J. L. and Robins J. H. (2016). After the Marland Report Four Decades of Progress?. *Journal for the Education of the Gifted*, 39(2), s 132-150. DOI: 10.1177/0162353216640937
- Kabapınar, Y. (2012). *Kurumdan Uygulamaya Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). *Yeni İnsan ve İnsanlar (Human and Humans)*. İstanbul: Evrim Kitabevi
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2013). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Kitabevi
- Kale, M. vd., (2011). Eğitimin Felsefi Temelleri. Karip Emin (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* içinden (84-96). Ankara: Pegem Akademi
- Karakoç, B. ve Sarı H. (2021). Özel Eğitim Öğretmenlerinin Velilerle İletişim Kurma Konusunda Yaşadıkları Güçlüklerin İncelenmesi: Nitel Bir Araştırma. İskenderoğlu M. (Ed.), *II. Maarif Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı* içinde (76) Ankara: Türk Eğitim Sen
- Kayaoğlu, A., Gökdağ, R. ve Kırel, A. Ç. (2014). Sosyal Biliş. Ünlü S. (Ed.), *Sosyal Psikoloji-1* içinde (42-43). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- Kılıç, O. ve Çitil, M. (ed.). (2019). *Özel Yetenekli Öğrencim Var*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
- Kirman, Y. (2019). Erişim: [https://yesimkirman.com/2019/12/24/istanbuldaki-bilim-ve-sanat-merkezleri/\(28.12.2021\)](https://yesimkirman.com/2019/12/24/istanbuldaki-bilim-ve-sanat-merkezleri/(28.12.2021))
- Koçu, R. E. (2015). *Topkapı Sarayı*. İstanbul: Doğan Kitap

- Köy Enstitüleri Kanunu (1940). *Resmi Gazete* 17.04.1940, sayı: 3803. Erişim: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/4491.pdf>
- Krech, D. ve Crutchfield, R. S. (2007). *Sosyal Psikoloji*. Erol Güngör (çev.). İstanbul: Ötüken Yayınları
- Levent, F. (2013). *Üstün Yetenekli Çocukları Anlamak: Üstün Yetenekli Çocuklar Sarmalında Aile, Eğitim Sistemi ve Toplum* (1. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Los Angeles Unified School District (2020). *Gifted/Talented Programs*. Access: https://achieve.lausd.net/cms/lib/CA01000043/Centricity/Domain/222/2020-2021%20Uploads/GATE_Program_Overview_English.pdf (25.09.2021)
- Marland, S. P., Jr. (1972). *Education of the Gifted and Talented: Report to the Congress of the United States by the U.S. Commissioner of Education and Background Papers Submitted to the U.S. Office of Education*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office
- MEB-TÜBİTAK-TÜSSİDE (2010). *Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Ortak Akıl Platformu Çalıştayı Raporu*. Erişim: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_08/27032244_20_22_aralk_u_yoap.pdf (29.11.2021)
- Merleau-Ponty, M. (2006). *Algının Önceliği*, Yusuf Yıldırım (çev.). İstanbul: Kabalcı
- Milli Eğitim Bakanlığı (1962). Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yönetmeliği. *Tebliğler Dergisi* 25 cilt 1214 sayı. <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/26-1962>
- Milli Eğitim Bakanlığı (1982) 11. Milli Eğitim Şurası, http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113508_11_sura.pdf (17.12.2021)
- Milli Eğitim Bakanlığı (1988) 12. Milli Eğitim Şurası. Erişim: http://ttkb.meb.gov.tr/secmeler/sura/12_sura.pdf (17.12.2021)
- Milli Eğitim Bakanlığı (1991). *Özel Eğitim Konseyi-Raporlar-Görüşmeler-Kararlar*. Ankara: MEB
- Milli Eğitim Bakanlığı (2004). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Yol Haritası*. Ankara: MEB
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. *Tebliğler Dergisi*, 69(2585), s. 8-60
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006). 17. Milli Eğitim Şurası. Erişim: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf (13.09.2021)
- Milli Eğitim Bakanlığı (2007). Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi. *Tebliğler Dergisi*, 70(2593), s 70-89
- Milli Eğitim Bakanlığı (2011). *1. Türkiye Yeteneklerin Geliştirilmesi Stratejisi ve Uygulama Planı (2012-2016)*. Erişim: <https://www.cocukvakfi.org.tr/wp-content/uploads/2021/01/Turkiye-Yeteneklerin-Gelistirilmesi-Stratejisi-ve-Uygulama-Plani-2012-2016-29-Eylul-2011.pdf> (29.11.2021)
- Milli Eğitim Bakanlığı (2014). *Bilişsel Gelişim Modülü*. Ankara: MEB
- Milli Eğitim Bakanlığı (2014). 19. Milli Eğitim Şurası. Erişim: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/10095332_19_sura.pdf (17.12.2021)
- Milli Eğitim Bakanlığı (2016). *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*. Erişim: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsem_yonergesi.pdf (14.12.2021)

- Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (2020) *Resmi Gazete*: 14.08.2020, sayı: 31213. Erişim: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/08/20200814.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği (2012). *Resmi Gazete*: 12.09.2012, sayı: 28409. Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16594&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). *Resmi Gazete*: 14.06.1973, sayı: 14574. Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1739&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Minnesota Department of Education (2021). *Gifted Education*. Access: <https://education.mn.gov/MDE/dse/gift/> (24.09.2021)
- Myers, D. G. (2015). *Sosyal Psikoloji*. Serap Akfırat (çev.), Ankara: Nobel
- National Association for Gifted Children (2021). *Advanced Standards in Gifted and Talented Education*. Access: <https://www.nagc.org/resources-publications/resources/national-standards-gifted-and-talented-education/advanced-standards> (24.09.2021)
- Neuman L. W. (2006). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar (1-2 Cilt)*. Sedef Özge (çev.), İstanbul: Yayın Odası.
- Nirvana Psikiyatri (2021). Gazi Beier Tamamlama Testi. Erişim: <http://www.nirvanapsikiyatri.com/psikolojik-testler/beier-cumle-tamamlama-testi-form-a> (29.12.201)
- Organisation for Economic Co-operation and Development (2019). *Strength Through Diversity*. Access: <https://www.oecd.org/education/strength-through-diversity/Sixth-Policy-Forum-Proceedings.pdf> (24.09.2021)
- Organisation for Economic Co-operation and Development (2020). *Mapping Policy Approaches and Practices for the Inclusion of Students With Special Education Needs*. Access: [https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=EDU/WKP\(2020\)15&docLanguage=En](https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=EDU/WKP(2020)15&docLanguage=En) (24.09.2021)
- Özbay, Y. (2019). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Aileleri*. Ankara: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
- Özcan, A. *İslam Ansiklopedisi* (1994). 'Devşirme' cilt 9. İstanbul: TDV, ss: 254-257
- Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1997). *Resmi Gazete*: 06.06.1997, sayı: 573. Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=573&MevzuatTur=4&MevzuatTertip=5>
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2018). *Resmi Gazete*: 07.07.2018, sayı: 30471. Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24736&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu (1983). *Resmi Gazete*: 15.10.1983, sayı: 2916. Erişim: <https://www.kanunum.com/files/2916-1.pdf>
- Öznacar, M. D., Bildiren, A. (2012). *Üstün Zekâlı Öğrencilerin Eğitimi ve Eğitsel Bilim Etkinlikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Öztürk, M. (2008). *Hastalıklı Çocukların Gelişimi ve Eğitimi Süreğen Hastalıklı Çocuklar*. Ankara: Gündüz Yayınları

- Princeton Independent School District (2017). *Gifted and Talented Handbook*. Access: <https://www.princetonisd.net/cms/lib/TX01001410/Centricity/Domain/21/Gifted%20and%20Talented%20Handbook%202017.pdf> (25.09.2021)
- Rasim, A. (1910-1912). *Resimli ve Haritalı Osmanlı Tarihi* (cilt 1). İstanbul: Şems Matbaası
- Rehber Ansiklopedisi (1984). 'Eğitim' cilt 4, İstanbul: Türkiye gazetesi
- Rehber Ansiklopedisi (1984). 'Enderun' cilt 5, İstanbul: Türkiye gazetesi
- Renzulli, Joseph S. (1978). *What Makes Giftedness*. Phi Delta Kapan, 60(3), 180- 186
- Renzulli, J.S. (Ed.). (1986). *Systems and Models for Developing Programs for the Gifted and Talented*. Mansfield Center, CN: Creative Learning Press, Inc
- Rousseau, J. J. (2009). *Emile ya da Eğitim Üzerine*, Yaşar Avunç (çev.). İstanbul: İş Bankası Yayınları
- Rönnlund, M. and Nilsson, L. G. (2009). Flynn Effects on Sub-factors of Episodic and Semantic Memory: Paralell Gains Over Time and the Same Set of Determining Factors. *Neuropsychologia*, 47(11), s. 2174-2180
- Saban, A. (2001). *Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Selçuk, Z. Kayılı H. ve Okut, L. (2004). *Çoklu Zeka Uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayın
- Sönmez, V. (2005). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Sözer, M. A. (2016). .Eğitimin Felsefi Temelleri. *Eğitim Bilimine Giriş* içinde (67-87 s.). Recep Özkan (Ed.), Ankara: Pegem Akademi
- State Department of Education Oklahoma (2014). *Annual Report on Gifted and Talented Education*. Access: <https://sde.ok.gov/sites/ok.gov.sde/files/documents/files/Annual%20Report%20GT14.pdf> (25.09.2021)
- State of New Jersey Department of Education (2019). *New Jersey Student Learning Standarts*. Access: <https://www.state.nj.us/education/aps/cccs/gandt/> (26.09.2021)
- Sternberg, R. J. (2004). Introduction to Definitions and Conceptions of Giftedness. R. J. Sternberg (Ed.). *Definitions and Conceptions of Giftedness*. California: Corwin Press, xxiii-xxv
- Subotnik, R. F., Olszewski-Kubilius, P. and Worrell, F. C. (2011). Rethinking giftedness and gifted education: A proposed direction forward based on psychological science. *Scientific Advisory Group for Emergencies Publishing* 12(1). pp 3-54. DOI: 10.1177/1529100611418056
- Suğur, S. (ed.). (2018). *Modern Sosyoloji Tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- Şahin, M. (2019). Kurum Bakımı Altındaki Çocuklarda Değer Oluşumu: Ankara Çocuk Evleri Örneği, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Şıklar, E. ve Özdemir, A. (ed.). (2019). *İstatistik II*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- Şimşek, A. (ed.). (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Şimşirgil, A. (2016). *Bir Müstakil Dünya Topkapı Sarayı*. Berktaş Z. (ed.). İstanbul: Timaş Yayınları
- Şimşirgil, A. *İslam Ansiklopedisi* (2000). 'İç Oğlanı' cilt 21. İstanbul: TDV, ss: 449-450
- Şirin, A. (2018). *Görsel Sanatlar Alanında Üstün (Özel) Yetenekli Çocukların Tanılanmasında Kullanılacak Kriterlerin Uzman Görüşleriyle Belirlenmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya

- Şirin, M. R., Kulaksızoğlu, A. ve Bilgili A. E. (2004). *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Tavşancıl, E. ve Aslan E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayınları
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi
- Tezcan, M. (1993). *Eğitim Sosyolojisinde Çağdaş Kuramlar ve Türkiye*. Ankara: Ankara Üniversitesi
- Thomas B. Fordham Institute (2018). *Is There a Gifted GAP? Gifted Education in High-Poverty Schools*. Access: <https://fordhaminstitute.org/national/research/there-gifted-gap-gifted-education-high-poverty-schools> (13.12.2021)
- Türkiye Bilimler Akademisi (2021). *Türkiye Bilimler Akademisi*. Erişim: <http://www.tuba.gov.tr/tr> (29.11.2021)
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (2012). *Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimleriyle İlgili Sorunların Tespiti ve Ülkemizin Gelişimine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*. Erişim: <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/bitstream/handle/11543/129/ss427.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (16.09.2021)
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). *Resmi Gazete: 09.11.1982, sayı: 2709*. Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Türk Dil Kurumu (1998). *Türkçe Sözlük cilt 1*. Ankara:TDK
- Türk Dil Kurumu (1998). *Türkçe Sözlük cilt 2*. Ankara:TDK
- Uluç, S., Korkmaz, B. ve Şahin, Ö. (2014). Flynn Etkisinin Türk Örnekleminde Değerlendirilmesi: WÇZÖ-R ve WÇZÖ-IV Zeka Bölümü (ZB) Puanlarının karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 29(73), s. 60-69
- Uluç, S., vd., (2011). Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeği-IV: Klinik Bağlamda Zekanın Değerlendirilmesinde Türkiye için Yeni Bir Dönem. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14(28). s. 49-57
- Uluslararası Özel Yetenekliler Kongresi (2017). *Sonuç Bildirgesi*. Erişim: https://0e989384-b7bc-4a56-a7b2-9587a478387e.filesusr.com/ugd/b3180b_c68ded50d378445392b20d11a1893a2a.pdf (21.09.2021)
- United Nations (1948). *Universal Declaration of Human Rights*. Erişim: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> (15.09.2021)
- United Nations International Children's Emergency Fund (1989). *Convention on the Rights of the Child*. Erişim: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx> (15.09.2021)
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988). *Büyük Osmanlı Tarihi*. Ankara: TTK
- Webb, J. T., Gore, J. L., and Amend, E. R. (2007). *A Parent's Guide to Gifted Children*. Great Potential Press, Inc..
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi

- Yiğit, İ. (2016). Üstün Yetenekli Çocukların Değerlendirilmesinde Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği-IV (WÇZÖ-IV) Formunun Kullanımı. *Türkiye Klinikleri*, 1(1). s. 36-43
- Yiğit, İ., Çelik, C. ve Erden, G. (2017). Üstün Yetenekli Çocuklarda WÇZÖ-R ve WÇZÖ-IV Zeka Puanlarının Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 32(79). s. 80-91
- 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (19839. *Resmi Gazete*: 13.12.1983, sayı: 174.
Erişim: https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18251_1.pdf

EKLER

Ek 1 Veli Görüşme Formu

Cinsiyet: (...) Kadın		(...) Erkek	
Yaş:	Çocuk Sayısı:	Özel yetenekli başka bir çocuğunuz var mı?:	
Medeni Durum:	Eğitim Durumu:		
Gelir Durumu:	Meslek:		
<ul style="list-style-type: none">• Özel yetenekli öğrenciniz için “çok zekiydi”, “çok çalışkandı”, “hep birinci olurdu”, “özel yetenekli olduğu çocukluğundan belliydi” gibi düşünceleriniz oldu mu? Açıklar mısınız?• Sizce zeka kalıtsal mıdır? Bu açıdan özel yetenekli öğrencinizin tanınması hakkında (tanılama aracı, yöntemi, süresi, uzmanı...) neler düşünüyorsunuz?• Sizce özel yetenekli öğrenciler davranış problemleri olan; dikkatleri dağınık, aşırı hareketli ve hiperaktif (dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu) öğrenciler midir? Neler düşünüyorsunuz?• Özel yetenekli öğrenciler eğitim ve öğretimleri bakımından akranlarından sizce ne gibi farklılıklar gösterirler? Açıklar mısınız?• Özel yetenekli öğrencilerin sizce gösterdikleri bu farklılıklar öğrencilerin akademik başarılarını (derslerinde başarılı olmaları) nasıl etkiler? Açıklar mısınız? <p>Özel yetenekli öğrencilerin akranlarından anlamlı farklılık göstermeleri öğrencilerin genel olarak eğitim ve öğretimlerini sizce nasıl etkiler? Neler düşünüyorsunuz?</p> <ul style="list-style-type: none">• Akranlarından üstün yeteneklere sahip olan özel yetenekli öğrencilerin yalnızca normal örgün eğitim (ilköğretim 1. ve 2.			

kademe, ortaöğretim 3. kademe...) almaları onlar için yeterli midir? Açıklar mısınız?

- Özel yetenekli öğrenciler öğrenme güçlüğü (disleksi/özel öğrenme güçlüğü) çeker mi? Bu açıdan sizce özel yetenekli öğrenciler akademik olarak uzman desteğine (bireysel öğretim desteği) ihtiyaç duyarlar mı? Açıklar mısınız?
- Özel yetenekli öğrenciniz için şimdi ve gelecekteki beklentileriniz nelerdir? Açıklar mısınız?
- Özel yetenekli öğrenciler sizce neden özel eğitim hizmeti almaları gerekir? Neler düşünüyorsunuz?

Öğrencilerin özel yetenekli olmaları ve özel eğitim hizmeti almaları arasında sizce nasıl bir ilişki vardır? Neler düşünüyorsunuz?

- Sizce özel yetenekli öğrenciler düşük not almayan, okul ve akademik başarıları yüksek (özellikle matematikte) olan öğrenciler midir? Neler düşünüyorsunuz?
- Özel yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretim süreçleri göz önünde bulundurulduğunda öğrenciler ve öğrencilerin girdikleri sınavlar (ders sınavları, yerleşme sınavları...) hakkında düşünceleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?
- Sizce özel yetenekli öğrencilerin girdikleri sınavlar onların başarı ve yetenekleri ile üst eğitim kurumlarına yerleşmeleri yönünde uyumlu bir bütün oluşturur mu? Neler düşünüyorsunuz?

Öğrencilerin özel yetenekli olmaları bireylerin üst eğitim kurumlarına (lise, üniversite...) geçmelerini sizce nasıl etkiler? Açıklar mısınız?

- Özel yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretim ortamlarının (sınıf/atölye, destek eğitim odası...) yeterlilikleri vs ile ilgili neler düşünüyorsunuz?
- Özel yetenekli öğrencilere sunulan eğitim ve öğretim programları ve hizmetleri (ders içerikleri, müfredat...) ile ilgili neler düşünüyorsunuz?
- Özel yetenekli öğrencilere sunulan eğitim ve öğretim materyalleri (sınıf/atölye materyalleri, kitaplar...) ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

Tüm bunları düşündüğünüzde özel yetenekli öğrenciler için Bilim ve Sanat Merkezlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bilim ve Sanat Merkezleri hakkında genel olarak düşünceleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?

- Öğretmen (uzmanlıkları, branşları...) ve velilerin yeterlilikleri doğrultusunda özel yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretimleri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

Öğretmen ve velilerin yeterlilikleri özel yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretimleri önünde engel teşkil eder mi? Neden?

Özel yetenekli öğrenciler ile ilgili eklemek istediğiniz başka bir husus var mıdır?

Ek 2. Etik Kurul Onayı

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
22.10.2021	10	2021-788

KARAR NO:
2021-788

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Furkan ŞİMŞEK' in Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞAHİN danışmanlığında "Üstün Zekalı ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimlerine Yönelik Algılar" isimli yüksek lisans tezine ilişkin mülakat çalışmasını içeren 30882 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Furkan ŞİMŞEK' in Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞAHİN danışmanlığında "Üstün Zekalı ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimlerine Yönelik Algılar" isimli yüksek lisans tezine ilişkin mülakat çalışmasının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

ÖZ GEÇMİŞ

Furkan ŞİMŞEK, ilk, ortaokulu ve lise öğrenimini Samsun ve Malatya şehirlerinde tamamladı. 2017 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümüne girdi ve 2021 yılında mezun oldu. 2019 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyoloji Bölümüne yüksek lisans öğrencisi olarak kabul edildi. Şu anda İstanbul'da özel eğitim öğretmenliği yapmaktadır.

İletişim Bilgileri

ORCID ID :0000-0003-2028-8139

Yayımlar:

1. Şimşek, F. (2022). Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*.